איסור קירבה לעריות

האם מדאורייתא אסור כל קירבה לעריות או רק גו''ע– גמ' שבת יג. ת"ש ואל ההרים וכו' עד לכרמא לא תקרב.

אם איכא איסור מדרבנן לרב פדת – הראשונים נחלקו בדעת ר' פדת דעת רש״י (ד״ה גילוי) דמדאוריתא אסור רק תשמיש ממש, ושאר קורבה ואפילו קירוב בשר מדרבנן, והיא בבגדה אפילו מדרבנן ליכא למגזר. ועי' תוס׳ (ד״ה ופליגא) ותוס' רא"ש, דעת הרמב"ן (ד"ה הא, וספר המצוות ל"ת שנג) שאשת איש אסורה בכל מיני הקירבות, אולם במה שאמר רב יוסף שיש להקיש נדה לאשת איש שגם נדה אסורה בכל הקירבות בזה חולק עליו רבי פדת וסובר שלא אסרה התורה בכל העריות אלא קירבה של גילוי עריות ממש, דעת הריטב"א שקירוב בשר אסור בכל העריות ור׳ פדת אתא לאפוקי הוא בגדו והוא בבגדה אסור מדרבנן, ואפשר שזוהי שיטת הרמב״ם וסיעתו.

האם להלכה אסור מהתורה שאר קריבות - הרמב"ם בספר המצוות (ל"ת שנג, ובאיסורי ביאה פכ"א ה"א) ובחינוך מצוה קפ"ח שהזהירה התורה בלאו מלהתקרב לאחת מכל העריות ואפילו בלא ביאה וכו', ובמגיד משנה (איסו״ב שם) כ׳ וההיא דר׳ פדת דאמר לא אסרה תורה אלא קריבה של גילוי עריות בלבד, אין הלכה כמותו אלא כמאן דפליג עליה. ובחי׳ הר״ן (שבת יג, א סוד״ה ופליגא) כ׳ ולענין הלכה נקטינן לאיסורא דלא שבקינן פשטין דמעיקרא משום ספקיה דר׳ פדת, וכן פסק הרמב״ם, אכן המגילת אסתר והלב שמח (על ספר המצוות שם) יישבו דעת הרמב״ם, שרבי פדת בא לאפוקי בדבריו רק קירוב שהוא בבגדו והיא בבגדה במיטה אחת שאין זה בקירוב בשר.

הרמב"ן (בהשגות לספר המצוות שם) דחה דברי הרמב"ם מסוגייתנו שמבואר כאן שלשיטת רבי פדת אין ללמוד מפסוק זה אלא קירבה של גילוי עריות בלבד, וגם לרב יוסף אין בזה איסור מדאורייתא שהרי לא נחלק עם רבי פדת רק אם יש להקיש נדה לאשת איש לאסור כשהוא בבגדו והיא בבגדה אבל באשת איש בין לרב יוסף ובין לר' פדת למדים את האיסור רק ממה שאמר שלמה המלך (משלי ה ח) הרחק מעליה דרכך ואל תקרב אל פתח ביתה'.

דין קירוב בעריות שלא בדרך חיבה – נחלקו האחרונים בדעת הרמב"ם האם אסור גם קירבה שלא בדרך חיבה דעת הש"ך יורה דעה קנ"ז סק"י, וסו"ס קצ"ה) דאף הרמב"ם לא קאמר אלא כשעושה חיבוק ונישוק דרך חיבת ביאה, מאידך בב"י סו"ס קצ"ה נקט בדעת הרמב"ם דאף כשנוגע שלא בדרך חיבת ביאה מ"מ אסור מדאורייתא וכן נקט הבית שמואל בסי' כ' סק"א, ובנתיבות לשבת (אה"ע כ סק"א) הביא ראיה לב"ש מסוגין, ובנחפה בכסף (סי' יט) שדוקא בקרובות מותר אבל בשאר עריות אף דמתחילה אינו עושה לשם חיבה מתגרה בו יצה"ר ועושה דרך חיבה, אבל מה שכתב הש"ך שנהגו ללכת לרופא למשמש הדופק זה אמת ויציב.

למשמש דופק של אשתו נדה – בש"ך היתר משום שאינו דרך תאוה, ובתורת השלמים (קצ"ה ט"ו) השיג על הש"ך דבאשתו שלבו גס בה קרוב הדבר לבוא לידי איסור תורה, ובסדרי טהרה פליג שא"א חמיר טפי מאשתו נדה, והחיד"א בספר כסא דוד (דרוש כה) ביאר שבאשתו כיון שלבו גס כל נגיעה נחשב כלתאוה ולכן אסור מן התורה.

דיבור בכוונה להנאה – עי' ר"ן (עבודה זרה דף ט. בדפי הרי"ף ד"ה בכל) שגם שאר קריבות הם דאורייתא אפילו סיפור עמה מאחורי הגדר, ועי' ש"ך (יו"ד קנ"ז י') ובגליון מהרש"א שם.

אם נגיעה לבד הוי קירבה לעריות – בשו"ת פני יהושע סי' מ"ד הסתפק בזה, בלב חיים ח"ב סי' ד' כתב דהגם שנאסר רק חו"נ אבל נגיעה בעלמא לא שמענו עכ"ז נראה דיש איסור, ובשדי חמד (במערכת חתן וכלה) כתב דמש"כ דנגיעה בעלמא לא שמענו זה פלא דהא אסור למשמש הדופק, וכתב בשדי חמד שם כתב שלכו"ע אסור מדרבנן, כך מבואר גם בכסא דוד לחיד"א, בשו"ת חוות יאיר (הובא בפת"ש יו"ד קנ"ז י"א), ובעזר מקודש, ובאגרות משה (יו"ד ח"ב קל"ז) חילק אם ניכר שהוא שלא לחיבה מותר ואם לא אסור מדרבנן.

נשיקת יד חכם וזקן - הבן איש חי בספרו עוד יוסף חי פרשת שופטים אות כב כתב שחכם וזקן שהנשים נושקות ידיו אין צריך לסרב ולדחותן, וראה בשדי חמד (מ' חתן וכלה) שכתב בשם ספר חיים ושלום (חלק ב סימן יז) שנשאל רבי חיים פלאג'י בענין נשיקת היד שנוהגות הנשים הפנויות והנשואות לנשק ידי החכם ופסק שאין לגעת ביד אשה כלל וכלל.

מיתיבי [א] רשב"ג אומר התינוקות של בית רבן היו [א] מסדרין פרשיו' וקורין לאור הנר אי בעית אימא ראשי פרשיותיו ואי בעית אימא [א] שאני תינוקות הואיל [ב] ואימת רבן עליהן לא אתי לאצלויי: [ג] כיוצא בו לא יאכל הזב: [ב] תניא ר"ש בן אלעזר אומר בוא וראה עד היכן פרצה טהרה בישראל שלא שנינו לא יאכל הטהור עם הטמאה אלא לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה כיוצא בו לא יאכל זב פרוש עם זב [ב] עם הארץ שמא ירגילנו אצלו וכי מרגילו אצלו מאי הוי אלא אימא שמא יאכילנו דברים טמאין אטו זב פרוש לאו דברים טמאין אכיל אמר אביי גזירה שמא יאכילנו דברים שאינן מתוקנין ורבא אמר [ג] רוב עמי הארץ מעשרין הן אלא שמא יהא רגיל אצלו ויאכילנו דברים טמאין בימי טהרתו איבעיא להו נדה מהו שתישן עם בעלה היא בבגדה והוא בבגדו אמר רב יוסף ת"ש [ד] העוף עולה עם הגבינה על השלחן ואינו נאכל דברי ב"ש ב"ה אומרים לא עולה ולא נאכל שאני התם דליכא דיעות ה"נ מסתברא דהיכא דאיכא דיעות שאני דקתני סיפא [ה] רשב"ג אומר שני אכסניים אוכלין על שלחן אחד זה אוכל בשר וזה אוכל גבינה ואין חוששין ולאו אתמר עלה [ו] אמר רב חנין בר אמי אמר שמואל לא שנו אלא שאין מכירין זה את זה אבל מכירין זה את זה אסורים וה"נ מכירין זה את זה ניניהו הכי השתא התם דיעות איכא שינוי ליכא הכא איכא דיעות ואיכא שינוי איכא דאמרי ת"ש רשב"ג אומר שני אכסניים אוכלין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה ואתמר עלה אמר רב חנין בר אמי אמר שמואל לא שנו אלא שאין מכירין זה את זה אבל מכירין זה את זה אסור והני נמי מכירין זה את זה ניניהו התם דיעות איכא שינוי ליכא הכא איכא דיעות ואיכא שינוי ת"ש לא יאכל הזב עם הזבה משום הרגל עבירה ה"נ דיעות איכא שינוי ליכא ת"ש [א] אל ההרים לא אכל ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב מקיש אשה נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור [ד] אף אשתו נדה הוא בבגדו והיא בבגדה אסור ש"מ [ז] ופליגא דר' פדת [ח] דאמר ר' פדת לא אסרה תורה אלא קורבה של גלוי עריות בלבד שנאמר [ב] איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה [ט] עולא כי הוי אתי מבי רב הוה מנשק להו לאחוותיה אבי חדייהו ואמרי לה אבי ידייהו ופליגא דידיה אדידיה דאמר עולא [ה] אפי' שום קורבה אסור [י] משום לך לך אמרי נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב: תני דבי אליהו [כ] מעשה בתלמיד א' ששנה הרבה וקרא הרבה [ג] ושימש תלמידי חכמים הרבה ומת בחצי ימיו והיתה אשתו נוטלת תפיליו ומחזירתם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואמרה להם כתיב בתורה [ג] כי הוא חייך ואורך ימיך בעלי ששנה הרבה וקרא הרבה

רש"י

ואימת רבן עליהן. אין פושטין יד לגוס דבר ואפי' בחול אלא על פי רבן: פרצה. גברה כמו ופרצת ימה וקדמה (בראשית כח): שלא שנינו לא יאכל טהור עם הטמאה. מפני הערוה לפי שלא הוצרכו לכך שכולן אוכלין חוליהן בטהרה היו ולא היו אוכלין עם נשותיהן טמאות: אטו זב פרוש לאו דברים טמאין קאכיל. והלא כל מגעו טמא: מעשרין הן. ולא גזרי' גזירה לגזירה: שתישן עם בעלה. במטה כגון שהוא טמא דליכא למיחש משום טהרה או בזמן הזה שאין בו טהרה מי חיישי' להרגל עבירה או דילמא כיון דאיכא היכרא מדכר דכירי: על השולחן. שאוכל עליו מותר להניח בשר העוף אצל הגבינה דקסברי בית שמאי בשר עוף בחלב לאו דאורייתא [ל] ולא גזרי' העלאה אטו אכילה: ואינו נאכל. עמו: וב"ה אומרים כו'. ש"מ לאסור: דליכא דיעות. שני בני אדם שיזכירו זה לזה. וה"ה נמי דמצי לשנויי דליכא שינוי להיכרא ומיהו דעדיפא נקט דאפי' דיעות ליכא: שאין מכירין. דלא אתי חד למשקל מחבריה ומיכל: אבל מכירין. אסור ואשה ובעלה [נמי] מכירין זה את זה וש"מ לאסור: שינוי ליכא. שאוכלין בדרך אכילה: איכא שינוי. שאין דרך לישן אלא בקירוב בשר כדכתיב [מ] שארה כסותה ועונתה ואמר מר [ז] שאר זה קירוב בשר שאם אמר אי איפשי אלא היא בבגדה והוא בבגדו יוציא ויתן כתובה במס' כתובות (פ"ד דף מח.): אל ההרים לא אכל. בפרק אלו הן הנשרפין בסנהדרין (דף פא.) מפרש ליה שלא נתפרנס בזכות אבות שלא הוצרך לכך לפי שהוא צדיק: מה אשת רעהו כו'. דאסור לן [ס] יחוד מן התורה בקדושין (פ"ד דף פ:) מאחיך בן אמך: ופליגא. דרב יוסף דפשט מדרשה דהאי קרא לאיסור אדרבי פדת: גילוי עריות. תשמיש ממש ושאר קורבה ואפי' קירוב בשר מדרבנן והיא בבגדה אפי' מדרבנן ליכא למגזור:

ושימש

תוספות

מיתיבי התינוקות של בית רבן מסדרין פרשיותיהן כו'. אומר הר"ס לפי' הקונטרס שפי' במתני' החזן רואה היכן התינוקות קורין לאור הנר הא דלא פריך ליה ממתני' משום דאיכא למימר דקורין באיסור ואין מוחין בידם אבל הכא דקתני מסדרין משמע שמותרין לעשות כן:

רבא אמר רוב עם הארץ מעשרין הן. וא"ת האמרי' בפרק בתרא דסוטה (דף מח.) שיוחנן כהן גדול גזר על הדמאי לפי ששלח בכל גבול ישראל וראה שלא היו מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד וי"ל דה"ק שלא היו מפרישין כולם אלא תרומה גדולה אבל רובן היו מעשרים והא דחשו הכא טפי למיעוט מבמקום אחר משום דהויא מיעוט דשכיח טובא והיו הרבה נכשלים ומה שקשה דאביי אדאביי ודרבא אדרבא מפורש בפ"ב דכתובות (דף כד. ושם) גבי חיישינן לגומלים:

מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור. והתם סברא הוא לאסור לפי שילרו תוקפו ומתגבר עליו ביותר ורש"י פי' אפי' ביחוד נמי אסור מדאורייתא ואין נראה דמשמע דרוצה לאסור יחוד בנדה תימה [ו] דיחוד דאסור מן התורה לא ילפי' מאשת איש ושרי בנדה כדכתיב סוגה בשושנים (סנהד' פ"ד לז.) והוא בבגדו והיא בבגדה דלא הוי אפי' באשת איש אלא מדרבנן אסור בנדה מהיקשא טפי הוה לן למיסר יחוד מהיקשא ולמישרי הוא בבגדו והיא בבגדה בלא יחוד כגון שפתח פתוח לרה"ר [ז] מסוגה בשושנים [ח]:

ופליגא דר' פדת דא"ר פדת לא אסרה תורה אלא כו'. תימה מנא ליה דפליגי דילמא מדרבנן אסור אפי' הוא בבגדו ורש"י דפירש כאן כיון דמדאורייתא לא אסור אלא תשמיש ממש מדרבנן לא אסור אלא קירוב בשר לא נהירא דמסתמא לא פליגי [ז] אמתני' דלא יאכל הזב עם הזבה ועוד וכי לית ליה דאשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור ומפרש ר"ת דפליגא דר' פדת דכיון דלא אסרה תורה אלא קריבה של גילוי עריות בלבד א"כ אין לנו לאסור ולגזור אלא כעין שאסר הכתוב דהיינו דיעות בלא שינוי כגון לא יאכל הזב עם הזבה אבל הוא בבגדו והיא בבגדה דאיכא דיעות ושינוי לא יסבור [ק] ר' פדת דאפי' באשת איש הוא בבגדו והיא בבגדה שרי ור"י פי' ופליגא דר' פדת כיון דאית ליה דלא שייך לשון קריבה אלא בגילוי עריות ממש וא"כ ואל אשה נדה לא יקרב היינו תשמיש ממש שוב אין ללמוד בהיקש מאשת איש לאסור הוא בבגדו כו' לאפוקי לשון קריבה ממשמעותו ודוחק הוא דהא אשת רעהו לא טמא משמע תשמיש ממש ואפילו הכי אסרי' הוא בבגדו והיא בבגדה:

ופליגא דידיה אדידיה. והוא היה יודע בעצמו שלא יבא לידי הרהור שצדיק גמור היה כדאמרינן בפרק ב' דכתובות (דף יז.) דרב אחא [ט] בר אהבה מרכיב לה אכתפיה ומרקד א"ל רבנן אנן מהו למעבד הכי א"ל אי דמיא לכון כי כשורא לחיי ואי לא לא והספר לא חש לפרש והאריך כאן למה היה עושה:

בימי

עין משפט נר מצוה

ק א ב מיי' שם הלכה טו טור שו"ע שם סעיף ו:
קא ג מיי' פי"א מהלכות איסורי ביאה הלכה יח ופי"ו מהלכות טומאת אוכלין הלכה יא סמג לאוין קיא טוש"ע יו"ד סימן קצה סעיף ג:
קב ד מיי' פי"ו מהלכות א"ב שם טוש"ע שם סעיף ו:
קג ה מיי' פכ"א מהל' איסורי ביאה הלכה ו סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סימן כא סעיף ז:

תורה אור השלם

א) אֶל הֶהָרִים לֹא אָכָל וְעֵינָיו לֹא נָשָׂא אֶל גִּלּוּלֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת אֵשֶׁת רֵעֵהוּ לֹא טִמֵּא וְאֶל אִשָּׁה נִדָּה לֹא יִקְרָב: [יחזקאל יח, ו]
ב) אִישׁ אִישׁ אֶל כָּל שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה אֲנִי יְיָ: [ויקרא יח, ו]
ג) לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה בוֹ כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם: [דברים ל, כ]

רבינו חננאל

דבפרקין שואל אדם מחבירו אוקימנא להא דרבה כתנאי כיון דסתם לן תנא כוותיה דתנן מונה אדם את אורחיו ואת פרפרותיו מפיו אבל לא מן הכתב לא חיישינן להא מחלוקת דברייתא וכבר פירשנוה שם דהלכתא כרבה: לא יקרא. דייקינן ממתניתין דוקא חד אבל תרי שרי והני מילי בענין אחד אבל בתרי ענייני אסור דחיישינן שמא יטה ואפילו אדם חשוב וממעשה דר' ישמעאל א) ירושלמי תני רבי חייא אבל מסתכל מה שבכוס ומה שבקערה ואינו חושש. לא יקרא אמר שמואל לא שנו אלא אחד אבל שנים מאחר שיכולין למחות זע"ז מותר: תני חדא השמש בודק הקערות והכוסות לאור הנר ותניא אידך לא יבדוק וסוגיין דשמעתא בין שמש קבוע בין שמש שאינו קבוע בודק כוסות וקערות לאור הנר ודוקא בנפטא דמאיס ונפיש נהוריה ולא אתי לאצלויי ביה אבל בדמשחא שמש שאינו קבוע ודאי אסור שמש קבוע פלוגתא והלכתא בודק ואין מורין כן: פיס' באמת [אמרו] החזן רואה וכו'. ואסיק' אבל מסדר ראשי פרשיות לתינוקות: כיוצא בו לא יאכל הזב עם הזבה. בוא וראה עד היכן פרצה [טהרה] בישראל ב) כיוצא בו לא יאכל זב פרוש עם ... יהי רגיל אצלו ויאכילנו בימי טהרתו דברים טמאים אבל לדברים שאינם מתוקנים לא חיישינן דאמר רבא רוב עמי הארץ מעשרין הן. איבעיא להו נדה מהו שתישן עם בעלה היא בבגדה והוא בבגדו ובעי רב יוסף למפשטא מהא דתנן בשחיטת חולין פרק כל הבשר העוף עולה עם הגבינה על השולחן ואינו נאכל כו' ונדחה זו. ופשטנו' מהא דכתב ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב מקיש אשה נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור אף אשתו נדה הוא בבגדו והיא בבגדה אסור והיא ופליגא דר' פדת ומהא עובדא נמי דההוא דקרא הרבה ושנה הרבה

חשק שלמה על רבינו חננאל: א) לפנינו בגמ' ... [illegible]

מסורת הש"ס

א) תוספתא פרק א, ב) שם, ג) לקמן כג. כתובות כד. גיטין סא. [בילה לה: מנחות לא.], ד) חולין קד: עדיו' פ"ה מ"ב, ה) [חולין קז:], ו) [שם], ז) ע"ז יז., ח) עיין תוס' ע"ז יז. ד"ה ופליגא, ט) ע"ז שם, י) [פסחים מ: ב"מ לב. ע"ז יז. נח: נט. יבמות מו.], כ) [אדר"נ פ"ב], ל) חולין קד., מ) שמות כא, נ) קידושין פא., ס) [עי' ביאור יותר בתוס' סנהד' לז. ד"ה התורה].

רב נסים גאון

מיתיבי רבן שמעון בן גמליאל אומר תינוקות מסדרין פרשיותיהן לאור הנר. זאת התיובתא פירוקה עליה ב' פירוקין בתלמודנו. ובתלמוד ארץ ישראל פירקו פירוק אחר חביב רציתי לכתבו בכאן וכך אמרו אילין בעו דיטפי בוצינא ואילין לא בעי דיטפי בוצינא ופי' דבריהם כי התינוקות יתרחקו מן הקריאה ויאהבו שיכבה הנר ואנו בטוחים בהן כי הם לא יטו את הנר ולפיכך הותר להם לקרות לאור הנר דליכא למיחש שמא יטו אבל החזן לא יקרא דחיישינן שמא יטה לפי שלא ירצה שיכבה הנר לפיכך מבטלין התינוקות מן הקריאה: בוא וראה עד היכן פרצה טהרה בישראל. פירוש בגמ' דבני מערבא כי זו המלה למדנוה ממה שאמר הכתוב (בראשית ל) כי מעט אשר היה לך לפני ויפרוץ לרוב כלומר שמשמרין ישראל הטהרות ורוב שמזהרין מליגע ומליקרב לדבר שגורם לטומאה: מלא

הגהות וציונים

א] "היו" ליתא בכת"י ובתוספתא (וכ"ה בתוס' ד"ה מיתיבי, וגם מוכח מתוך דברי התוס' עיי"ש): ב] בתוס' הרי"ד ובפסקי הרי"א (אות י) מחקו תיבת "זב" וגרסו לא יאכל זב פרוש עם עם הארץ ומסבירים דבין לשינויי דאביי ובין לשינויי דרבא אין נפק"מ בין זב עם הארץ לעם הארץ בימי טהרתו, דלגבי מעשר פשוט שאין חילוק, ולגבי טומאה נמי אין חילוק דלעולם בגדי עם הארץ מדרס לפרושים (חגיגה יח ע"ב), ומאי דקאמר "ויאכילנו דברים טמאים" לאו דוקא טמאים אלא כל דבריו של עם הארץ טמאים הן אצל הפרוש: ג] [באדר"נ פ"ב אי' שקרא הרבה ושנה הרבה וכו' וכ"א בהרי"ף והרא"ש] (גליון): ד] בכתובות אי' תני רב יוסף ובכת"י ואמרינן: ה] בתוס' הובא מרש"י אפילו יחוד: ו] עיין מהר"ם דהתימא הוא על פירושם ולא על רש"י: ז] נדצ"ל לא פליג: ח] צ"ל וסבר (מראה כהן, וכ"ה בדפו"ר ובמהר"ם): ט] [בכתובות שם אי' רב אחא] (גליון):

ליקוטי רש"י

מפני הרגל עבירה. מפני שממנו שמתיחדין יבא לבעול וזה שהיא בכרת [לעיל יא.]. רוב עמי הארץ מעשרין הן. והוה ליה ספק דמאי ... [illegible]

תוספות הרא"ש מסכת שבת דף יג עמוד א

ופליגא דר' פדת דא"ר פדת לא אסרה תורה. תימה מאי קאמר ופליגא דלמא מדרבנן הוא דאסור וכי לית ליה לר' פדת מתני' לא יאכל הזב עם הזבה, ועוד וכי לית ליה הוא בבגדו והיא בבגדה אסור, ונראה לפרש דה"ק ופליגא דר' פדת האי דדרשת מהאי קרא דואל אשה נדה לא יקרב דאסור לישן הוא בבגדו והיא בבגדה פליגא אדידיה דקא סבר דכיון דכתיב בקרא לשון קריבה דהיינו גילוי ערוה לא שייך למדרש מיניה הוא בבגדו והיא בבגדה, ושפיר מצי סבר שהוא אסור מדרבנן אבל לא מהאי קרא, והכי נמי בפרק קמא דע"ז מייתי לה למילתיה דר' פדת על לשון קריבה דדרשינן התם אל תקרב אל פתח ביתה זו זונה וכמה אמר רב חסדא עד ארבע אמות וכו' ופליגא דר' פדת וכו', ורש"י פי' כיון דלא אסרה תורה אלא תשמיש ממש ושאר קריבה אפילו קירוב בשר מדרבנן א"כ הוא בבגדו והיא בבגדה אפי' מדרבנן ליכא למיגזר דאין לנו לגזור אלא היכא דאיכא דעות בלא שינוי כגון לא יאכל הזב עם הזבה אבל היכא דאיכא דעות ושינוי כגון הוא בבגדו והיא בבגדה אין ראוי לגזור, ולפי' זה אפי' באשת איש סבר דמותר הוא בבגדו והיא בבגדה.

חידושי הריטב"א מסכת שבת דף יג עמוד א

ופליגא דר' פדת. פרש"י ז"ל דאילו לר' פדת לא אסרה תורה בעריות אלא תשמיש המטה בלבד ממש, וכיון דכן ליכא לפרושי קרא דיחזקאל הוא בבגדו והיא בבגדה בעריות, ורבנן הוא דאסרו קירוב בשר ואסרו ג"כ הוא בבגדו והיא בבגדה בעריות, ודילמא באשתו נדה קירוב בשר גזרו, אבל לא כשהוא בבגדו והיא בבגדה, והקשו בתוספות ומאי עביד ר' פדת במתני' דלעיל, ולפי פי' רש"י ז"ל לאו קושיא דאיהו ז"ל פי' דרב יוסף הוא דפשיט ליה מדרשא דקרא דדריש איהו הכי, ובתוספות פירשו ופליגא דר' פדת הא דמפקת ליה מדרשא דהאי קרא דמשמע דהכי דינא מדאוריתא, ואילו ר' פדת סבר דלא אסרה תורה אלא גילוי ערוית ממש, אבל מדרבנן מודה הוא דאסור, וההיא ברייתא אסמכתא דרבנן היא, ולי נראה דחס ושלום שיאמר ר' פדת שיהא קירוב בשר מותר בעריות ובנדה וכש"כ באשת איש, והכי פירושו ופליגא דר' פדת אהך ברייתא דדריש הכא לאיסור [הוא ב]בגדו [והיא] בבגדה, דאיהו לא דריש ליה אלא לקריבה של גילוי עריות, **דהיינו קירוב בשר**, כדקאמר קרא לא תקרבו לגלות ערוה, וכדאמר לה אליהו לקמן שהתורה אמרה ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לאסור קירוב בשר, **אבל הוא בבגדו והיא בבגדה איסורא דרבנן הוא,** וכן הלכה.

חידושי הר"ן מסכת שבת דף יג עמוד א

ופליגא דר' פדת. פירש"י ז"ל מאי דפשיטנא בעיין לאיסור' פליג' דר"פ כיון דלא אסר' תור' אלא קריבה של גילוי עריות בלבד קירוב בשר ממש בלי גילוי ערוה דרבנן הוא והיא בבגדה והא בבגדו אפילו מדרבנן מותר וא"ת ונהי דר' פדת סבירא ליה דמדאורייתא לא מיתסר אלא קריבה של גלוי עריות מנלן דלית ליה דאפילו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור מדרבנן משום חששא דגילוי עריות לפיכך נראין לי דברים כפשטן דמעיקרא כי בעינן למפשט מהיקישא דאשת רעהו הוה סבירא לן דבאשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור מדאורייתא ולא משום יחוד וכמ"ש רש"י ז"ל אלא אפי' בלא יחוד ובדליכא חששא דביאה (וכיון) [וכגון] שפתח פתוח לרשות הרבים אסור מדאורייתא דפשיטא לן הכי מסברא באשת רעהו שהרי אפילו קולה ערוה ומשום הכי בעינן למפשט בעיין מעיקרא ולומר שאפילו תמצא לומר שהוא בבגדו והיא בבגדה כיון דאיכא שינוי ודעות לא אתי לידי ביאה אפ"ה מצד עצמו אסור שבעל כרחיך הקיש הכתוב לאסור באשתו נדה כל מה שאסור באשת רעהו בר מיחוד דשרינן לה בנדה מדרשא דסוגה בשושנים ובתר הכי אמרינן דמאי דפשיטא מהך היקשא פליגא דר' פדת דלר' פדת ס"ל שאינו אסור מן התורה אפילו באשת איש אלא קירוב של גילוי עריות ושאר קריבות ליתנהו אלא מדרבנן הלכך על כרחך קרא דיחזקאל לאו לאקשויינהו אתא דלגילוי ערוה ממש היקישא לא צריך ואי לשאר קריבות כולן שריין מדאורייתא הלכך לר' פדת לא מיפשטא בעיין כלל דאכתי איכא למימר **הוא בבגדו והיא בבגדה באשתו נדה** אפילו מדרבנן שרי דכיון דאיכא ביה שינוי ודעות לא

אתי לידי ביאה והכי נמי מוכח בפ"ק דע"ז דהא דר' פדת לאו בעריות דשאר בלחוד היא אלא אפילו בא"א דהתם דרשו ואל תקרב אל פתח ביתה זו זונה וכמה ד' אמות ופליגא דר' פדת לא אסרה תורה כו'. ולענין הלכה כיון דפשטא תלמודא לבעין מעיקרא לאיסורא אף על גב דבתר הכי אמרינן ופליגא דר' פדת נקטינן לאיסורא דלא שבקינן פשטין דמעיקרא משום ספקיה דר' פדת וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפי"א מהלכות איסורי ביאה:

חידושי הרמב"ן מסכת שבת דף יג עמוד א

הא דאמרינן ופליגא דר' פדת. פירש"י ז"ל הא דרב יוסף דפשט בעיין מדרשא דהך קרא פליגא דר' פדת דאמר לא אסרה תורה אלא קריבה של גילוי עריות דהיינו תשמיש ממש ושאר קורבה אפי' קירוב בשר מדרבנן הוא והיא בבגדה אפי' מדרבנן ליכא למיגזר, ולא מחוור לי דמסקנא דעוף וגבינה לא עולה ולא נאכל אפי' למאן דאמר בשר עוף מדרבנן ואף על גב דרב יוסף לא הוה סבר הכי מעיקרא בפרק כל הבשר, ועוד קשה לי אטו היא בבגדה לידי שאר קורבה דרבנן אתי לידי גילוי ערוה לא אתי, ולא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה דתשמיש קאמר וכל עיקר בעיין משום שינוי ודיעות הוא דאתינן עלה ולא משום קולא דקריבה, ותו קשיא לי בהיקישא גופא מה ענין אשת איש לאשתו נדה בהיא בבגדה והוא בבגדו, גבי אשתו כיון דלא רגילי בהכי איכא שינוי גבי אשת איש ליכא אלא חוצפה ופריצותא, אלא נראה דה"פ דסוגיא דבעינן מעיקרא היא בבגדה והוא בבגדו אי שרי ואף על גב דאיכא קריבה דסתם ישנים במטה אחת נגעי אהדדי כדאמרינן בברכות (כ"ד א') והא איכא עגבות ומיתהנו מהדדי כדכתיב אם ישכבו שנים וחם להם ואיכא נמי חיבוק וחשש דביאה, ואתא רב יוסף למיפשט בה איסורא משום חששא דביאה ואפי' כשתמצא לומר דקריבה שריא, ואידחי משום שינוי ודיעות, והדר פשטינן לאיסורא דקריבה גופא אסירא מהיקישא דאשת איש דהתם ודאי כל קריבה אסורה ואפי' בלא יחוד דלא אתי השתא לידי ביאה דהא אפי' להסתכל בה אסור בערוה אף אשתו נדה בכל ענין אסור, וקאמרינן דהך היקישא פליגא אדר' פדת דאמר לא אסרה תורה בשאר בשר אלא גלוי ערוה בלבד **ואלו באשת איש דבר ברור הוא שנאסרה כל קריבה שבעולם** והכתוב אומר הרחק מעליה דרכך ואל תקרב אל פתח ביתה, ולאו דמיפשטא בעיין לר' פדת להיתירא דהתם איכא חששא דביאה, ור' פדת לא איירי בשינוי ודיעות כלל אלא דר' פדת ליתליה הך היקישא ושרי קריבה בעריות דשאר, ופי' לא אסרה תורה לומר שהוא מותר כדאמרינן בעלמא (מגילה כ"ב ב') לא אסרה תורה אלא פישוט ידים ורגלים, ולא אסרה תורה אלא דמות ארבעה פנים בהדי הדדי (ר"ה כ"ד ב') דהיינו לומר דשרי, והתם (ב"מ ס"ט ב') איתמר כל כי האי רביתא ליכול לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה, ואי קשיא והא תנן (קדושין פ' ב') לענין בנים קטנים וישן עמהם בקרוב בשר הגדילו זה ישן בכסותו וזה ישן בכסותו, התם ביחוד וקירוב בשר חששא דביאה איכא **ור' פדת היכא דליכא יחוד וחששא דביאה הוא דשרי קריבה, ואי שינוי ודיעות סגי להיכר באשתו נדה לא מיתסר משום קריבה**, וכן עולא דמנשק לאחוותיה אבי ידייהו בשינוי הוא שלא כדרך הנושקין ובלא יחוד, ור' פדת בשינוי ודיעות לא איירי כלל כדפרישית.

ספר החינוך פרשת אחרי מות מצוה קפח

(א) שלא להתעדן באחת מכל העריות, והן קרובות ואשת איש ונדה, ואפילו בלא ביאה כגון חיבוק ונישוק וכל הדומה לאלו הפעולות הרעות שמעמיקין בהן בעלי הזימה ההולכים אחרי ההבל ויהבלו, שנאמר [ויקרא י"ח, ו'] איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה, ופירושו כאילו אמר לא תעשו שום **קריבה שהיא הגורמת והמביאה** האדם לגלות ערוה. וכן דרשו זכרונם לברכה לא תקרבו לגלות, אין לי אלא שלא יגלה, מנין שלא יקרב, תלמוד לומר ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב [שם, שם י"ט], אין לי אלא נדה בלא תקרב ובלא תגלה, מנין לכל העריות, תלמוד לומר לא תקרבו לגלות, ושם נאמר [שם, שם כ"ט] ונכרתו הנפשות העושות, שמא תאמר יהיו חייבין כרת על הקריבה לבד, תלמוד לומר העושות, ולא הקריבות

נראה לי שהכוון כדברי הרב שהקיבוץ לעריות נלכד הוא בלאו כדמשמע מהטיח דספרפ שהטיח הרב. ומה שאמר הרמב"ן **(א)** שהדלסא דספרפ היא מסמכתא בזה הפסוק שפס לא כן היו מקשין ממנה לרבי פדא שאינה קומרת כלל דעתו וזה שפס שאלו נדה מהו שאינן עם בעלה הוא בנגדו והיא בנגדה והשיבו שהוא מקור מושב דמקשן לפעמ מיא ועל זה אמרו ופליגא דרבי פדא היינו שיהא מקור הוא בנגדו וכו' שהוא סובר שלא מקרא מורה רק קיבוץ של גלוי עריות דהיינו הקיבוץ שרגילים לעשות כאשר ילדו לגלות ערוה שהוא בקיבוץ כאשר, הרי ג"כ שאין הבריימתא מולקח עליו רק מדרכה דעפס שהוא והשפא למיא שפיר כל מותה הסוגיא ומשיבא למה לא הביאו מיקור קיבוץ לגדה מפסוק לא מקרא המורה פה, וזה כי פס היו שוללים כשהוא בנגדו וכו' וזה הפסוק אינו מדבר אלא בקיבוץ כאשר דוקא. וגם דברי ר' פדא ימפסרו כפשוטו שאמר לא מקרא מורה אלא אלא קריבה וכו' שפירש מן המורה אין מקור אלא

כתב הרב והמצוה שנ"ג שנמנענו מהמעדן בפמת מכל העריות ופפילו בלא ביאה כגון מבוק ונשוק והדומה להם מפעולות המעמיקים בזמה והוא שאמרו יתעלה במניעה הזפת אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה ובגון ספרפ היא פילו נאמר ואל פאה נדפה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה אין לי אלא שלא יגלה מנין שלא יקרב ת"ל לא תקרב לגלות ערוה. והנה הרב מלא הבריימתא זו המפורפא ותלה דבריו בחילן גדול אבל כפי העיון בתלמוד אין הדבר כן שיהיה בקריבה שאין בה גלוי ערוה כגון מבוק ונשוק לאו מקרא מורה הוא ומלקות שהרי בגמרא שבת (דף י"ג) שאלו בנדה פס מותר שיסבב בעלה עמה במטה אחת היא בנגדה והוא בנגדו והיו מסס מי שאסר והעלו ופליגא דרבי פדא דאמר רבי פדא לא מקרא מורה אלא קריבה של גלוי עריות שבאמר אין פים אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה, והנה אין לא מקרבו לדרוש להם לאו בפני עצמו כבריימתא השנויה בספרא אבל ידרשוהו בקריבה של גלוי ערוה בלבד, **(א)** ומן הידוע עוד ממנהגם בתלמוד שאם היה הבריימתא הזו אלאם אמת והיו דבריו של רבי פדא מלוקין בכך היו בעלי הגמרא מעיקין לומה עליו למיובתא ולומרים מיתיבי אילו נאמר ואל נדה וכו' ומעלים ממנה תיובתא דרבי פדא מיובתא, וכיון אלא עשו כן נראין מסס כי אלאם זה המיקור מדרבנן או יהיה מן המורה דכל דמתניי מאיסורא אסורה כענין בתלי שיעור, אבל אין

הבהמות נאסר לאשה להביא הבהמה עליה לולא האזהרה בזה מיוחדת. ובתחלת כריתות (דף ג') אמרו ל"ו כריתות יש בתורה ומנו אותם ומנו בכללם הבא על הבהמה והאשה המביאה עליה את הבהמה עם היות שם כולל ענינם מצות לא תעשה, והעובר על לאו זה חייב סקילה, ואם לא נחקרה העדות הרי היא בכרת אם היתה מזידה, ואם היתה שוגגת תקריב קרבן חטאת קבועה:

מצוה שנ שהזהירנו שלא לבא על הזכר. והוא אמרו יתעלה ואת זכר לא תשכב משכבי אשה. וכבר נכפלה האזהרה בזה הענין בעצמו, והוא אמרו לא יהיה קדש מבני ישראל, וזה דרך האמת שזה הלאו הוא נכפל לחזוק לא שהוא אזהרה לנשכב. ושם אמרו לא תשכב נלמד האזהרה לשוכב ולנשכב. ובגמרא סנהדרין (דף נ"ד:) התבאר דרבי ישמעאל היא שישים לא יהיה קדש אזהרה לנשכב לפיכך הבא על הזכר והביא עליו זכר בהעלם אחת חייב שתים על דעת רבי ישמעאל ורבי עקיבא אומר אינו צריך הרי הוא אומר ואת זכר לא תשכב קרי ביה לא תִּשְׁכַּב לפיכך הבא על הזכר והביא זכר עליו בהעלם אחת אינו חייב אלא אחת ואמרו בטעם זה לא תשכב ולא תִּשְׁכַּב חדא היא, ואמנם בא לפי דעתי לא יהיה קדש לחזוק כמו שאמר לא תנאף והיא אזהרה לאשת איש כמו שבארנו ואח"כ אמר ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע וכגון זה הרבה כמו שבארנו בשרש התשיעי.

והעובר על לאו זה חייב סקילה ואם לא יסקל הנה הוא בכרת אם היה מזיד, ואם היה שוגג יקריב חטאת קבועה:

מצוה שנא הזהירנו שלא לבא על האב, והוא אמרו ערות אביך לא תגלה. והעובר על לאו זה חייב סקילה גם כן עד שיהיה הבא על אביו חייב שתים משום שוכב עם זכר ומשום מגלה ערות אביו. ובגמרא סנהדרין (סס ע"ב) התבאר שאמרו ערות אביך לא תגלה אביך ממש, והקשו שם האי מואת זכר לא תשכב משכבי אשה נפקא והשיבו לחייבו שתים וכדרב יהודה אמר רב דאמר עכו"ם הבא על אביו חייב שתים. ושם בארו ואמרו מסתברא מילתא דרב יהודה בישראל ובשוגג ולקרבן והאי דאמר עכו"ם לישנא מעליא נקט. כל שהוא שוגג באביו חייב שתי חטאות כמו ששגג בשתי ערויות ואף גם כן זה, ומי ששגג בזכור דעלמא אינו חייב אלא חטאת אחת:

מצוה שנב הזהיר שלא לבא על אחי האב. והוא אמרו יתעלה ערות אחי אביך לא תגלה, עד שיהיה גם כן שוגג באחי אביו חייב שתי חטאות כמו שבארנו באביו. ובגמרא סנהדרין (סס) אמרו הבא על אחי אביו חייב שתים לדברי הכל דכתיב ערות אחי אביך לא תגלה. ודע שאמרם נחקרה העדות הוא שיהיו שם שני עדים כשרים מתרים בו או יותר ובבית דין כשר של עשרים ושלשה ויעידו עדותן בהם ויהיה זה בזמן שדיני נפשות נוהגין. ומבואר הוא שאלו העריות כלן שקדם זכרם בא בהן בבאור בתורה, והוא אמרו אחר מנינם כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העושות. וכן כל מה שזכרנו מהם שהוא חייב בהן מיתת בית דין הוא ג"כ כתוב בתורה, ואמנם התחלף המיתות ואמרו בקצתם סקילה ובקצתם חנק ובקצתם שריפה הנה ממנו שהוא קבלה וממנו שהוא כתוב בתורה. והתבארו דיני אלו העריות בכללן במסכת סנהדרין וכריתות. וכבר התבאר בכריתות (דף כ"ד:) שכל עון שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת קבועה חייב על לא הודע שלו אשם תלוי. וענין חטאת קבועה שתהיה מן הבהמה בלבד. וכשתביט כל מצות לא תעשה אחת והתבוננת העונשים הנזכרים בכל מצוה ומצוה מהן תמצא כל עון שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת שהחטאת ההיא קבועה זולת שני עונות שחייבין על זדון כל אחד משניהם כרת ועל שגגתן חטאת שאינה קבועה אבל היא עולה ויורד, ושני העונות ההם הם טומאת מקדש וטומאת קדשיו, ארצה באמרי טומאת מקדש טמא שנכנס לעזרה, וטומאת קדשיו טמא שאכל קדש. וכן התבאר לך שכל מצות לא תעשה שחייבין בזדונה כרת חייבין על שגגתה חטאת זולת עון אחד והוא מגדף שזדונו כרת ואין חייבין על שגגתו חטאת. וכן התבאר לך שכל מי שנתחייב מיתה בבית דין איזו מיתה שתהיה הנה האיש ההוא בכרת גם כן כשלא המיתוהו בית דין או לא נודע לו, מלבד עשרה אנשים שהם מחוייבי מיתת בית דין ואין עליהן כרת והם מסית ומדיח ונביא שקר ומתנבא בשם ע"ז וזקן ממרא ובן סורר ומורה וגונב נפש מישראל ורוצח ומכה אביו ואמו ומקלל אביו ואמו, וכל אחד מאלו כשנחקרה עליו העדות יהרג, ואם לא יהרג שלא יוכלו בית דין להרגו או לא נודע לו הנה הוא מתיר עצמו למיתה אבל אינו עומד בכרת. ושמור אלו השרשים וזכור אותם:

מצוה שנג הזהיר מהקרב אל אחת מהעריות האלו ואפילו בלא ביאה כגון חבוק ונשיקה והדומה להם מן הפעולות הזרות, והוא אמרו באזהרה מזה איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה, כאילו יאמר לא תקרבו שום קירוב שיביא לגלות ערוה. ולשון ספרא לא תקרבו לגלות ערוה אין לי אלא שלא יגלה מנין שלא יקרב תלמוד

לב שמח

כתב הרב המגוה שנ"ג וזהירנו מהתקרב אל אחת מהעריות וכו' מ"ל לא תקרבו לגלות ערוה עד כאן. ומעתן עליו הרמב"ן הרב מלה דבריו בזמת הבריימתא וכו' ותקרב אל הניפלאה ומהר ומלד בן ע"כ:

ועל מחרון לפעון, זה שהוא מציע לפיה מכמה כתובים שהקריבה בהם היא הניפלאה עלמה כלומר וכן לא תקרבו לגלות ערוה דכוותייהו ולא כמו שדרשו בבריימתא דספרפ על שאר קריבות שאין הן עלמן ביפלא, נראה לי שאין הנדון דומה לפיה כי כל אותם כתובים שהוא מציע לפיה מהם אין בהם כי אם הקריבה לבדה ועניינה שם במקומה יוכיח עליה שביפלה אותם היא, אבל הכא כתיב לא תקרבו לגלות ערוה גם בנדה לא תקרב לגלות ערותה ומשמע בהדיא שהקריבה

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
משנה תורה <מהדורה חדשה> - (ספר המצוות) משה בן מימון (רמב"ם) עמוד מס : 263 הודפס ע"י אוצר החכמה

תלמוד לומר ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב, אין לי אלא נדה שהיא בבל תקרב ובל תגלה מנין לכל העריות שהן בבל תקרבו ובל תגלו תלמוד לומר לא תקרבו לגלות, ושם אמרו ונכרתו הנפשות העושות מה תלמוד לומר לפי שנאמר לא תקרבו יכול יהיו חייבים כרת על הקריבה תלמוד לומר העושות ולא הקרבות. וכבר נכפלה האזהרה באיסור אלו הדמיונות ואמר לבלתי עשות מחקות התועבות, אולם אמרו כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו. הנה לא הזהיר בשני אלו הלאוין מחקות התועבות בלבד, אבל אמנם יזהיר בהם מהתועבות עצמן אשר ביארם אחר זה, וזה שהוא הביא שני לאוין בכלל על כל העריות, ובעבור שהזהיר שלא לעשות כמעשה ארץ מצרים וכמעשה ארץ כנען, וזה כולל מה שהיו עושין מן הזמה ומעבודת האדמה מרעית המקנה וישובי הארץ גם כן, שב ובאר כי אלו הפעולות אשר הזהיר מהם הוא כך וכך עריות לא תגלה וכמו שבאר בסוף המאמר ואמר כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ. ולשון ספרא יכול לא יבנו בתים ולא יטעו כרמים כמותם תלמוד לומר ובחקותיהם לא תלכו לא אמרתי אלא בחקים החקוקים להם ולאבותיהם, ושם אמרו מה היו עושים האיש נושא איש ואשה נושאת אשה לשני אנשים. הנה התבאר כי אלו הלאוין שהם כמעשה ארץ מצרים וכמעשה ארץ כנען לא תעשו הם אזהרה מבעילת כל העריות בכלל, ואחר כן כפל האזהרה בפרט ערוה ערוה. וכבר בארנו אנחנו משפטי אלו

אין זה עיקר מדרש בלאו הזה אלא קרא אסמכתא בעלמא והרבה מאד כן בספרא ובספרי. (ב) ודע כי הקריבה לאשה בכתוב תאמר על הביאה כענין ואקרב אליה ולא מצאתי לה בתולים, וכתיב ואקרב אל הנביאה ותהר ותלד בן, וכן היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה, לא מנעם רק מהביאה מפני שהפולטת שכבת זרע בג' טמאה כמו שביארו בגמרא שבת (דף פ"ו) וכן ואשה אשר תקרב אל כל בהמה לרבעה אותה אינו אלא קריבה של רביעה. ואולי תקשה ותאמר לי כי זה החכם ר' פדת הוא הסובר כן אבל שאר החכמים שחלקו עליו סוברים שהקריבה אע"פ שאינה של גלוי ערוה אסורה מן התורה שלכך אמרו ופליגא דרבי פדת, דע שאין מחלוקת בין ר' פדת וחביריו בזה אבל המאמר היה על שאלתם בנדה אם מותרת לשכב עם בעלה במטה אחת היא בבגדה והוא בבגדו ואע"פ שיש בישנים במטה אחת קריבה וחמוס זה בזה כענין אם ישכבו שנים וחם להם וכל שישנים במטה אחת אי אפשר להם בלא נגיעה וכדאיתמר התם (ברכות דף כ"ד) והא איכא עגבות, ויש בהם עוד חשש ביאה ובא רב יוסף לאסור מטעם חשש הביאה כדרך שאסרו בעוף שלא יעלה עם הגבינה בשלחן אחד ואף ע"פ שאכילתו מדבריהם וכל שכן בזה ששכיבתן במטה אחת קריבה והנאה זה מזה. ואמרו במדרש שהכתוב ביחזקאל ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא קרב מקיש אשה נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור, כלומר שהדבר ידוע שבאשת רעהו אסור הוא לעשות כן שאפילו ההסתכלות בה אסור וקולה ערוה והכתוב מזהיר ממנה הרחק מעליה דרכך ואל תקרב אל פתח ביתה שאפילו בלא ייחוד שאינן באין עתה לידי ביאה מנעונו הכתובים מזה, וא"כ אף נדה והעריות של שאר אסורות לגמרי מטעם הקריבה ואפילו לא יבאו לידי ביאה משום שינוי דעות ועל זה אמרו ופליגא דר' פדת שהוא סובר שאין איסור בעריות של שאר אלא בגלוי הערוה וא"כ לא הוקשו לאשת איש שהכל מודים בה שהוא אסור שהרי שלמה צווח כן. והזכירו (שבת דף י"ג) בעולא נמי שאין לו ההיקש הזה לפי שהיה מנשק באחיותיו בהפסק ושינוי אבי ידייהו שלא כדרך להכרה ואע"פ שהוא אסור באשת איש, (ג) והנה כולם אין להם המדרש הזה מלא תקרבו לגלות ערוה והאוסר מביא אותו מהיקש הכתוב שביחזקאל ור' פדת ועולא מתירין, ומה שאמר ר' פדת לא אסרה תורה ירלה בו שאינו אסור כלל כאמרם (ר"ה דף כ"ד) לא אסרה תורה אלא דמות ארבעה פנים בהדי הדדי, ואמרו עוד (ב"מ דף ס"ע ע"ב) כל כי האי רביתא לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה. (ד) והנה לדעתי הברייתא השנויה בספרא אינה לאסור השכיבה בקירוב בשר כשיהיו שניהם וקרא אסמכתא בעלמא משום חשש ביאה שהכל מודים בזה כדתנן (קידושין דף פ':) הגדילו זו ישנה בכסותה וזה ישן בכסותו ואילו היה מחלוקת של רבי פדת בשל תורה במדרש הרב של לא תקרבו היאך אמרו מקיש אשה נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור אף נדה כו' והלא ענין הקריבה בכל העריות כתיב אל כל שאר בשרו לא תקרבו ובנדה כתיב מפורש לא תקרב ואיננו כתוב באשת איש, וכן הביאו שם (שבת דף י"ג) לאיסור מימרא דעולא שאמר כל קריבה אסור משום לך לך אמרינן נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב, א"כ כל הדברים אינן לאיסור מן הלאו הזה של לא תקרב. ובגמרא ע"ז עוד (דף י"ז) כשהזכירו מדרש הכתוב הרחק מעליה דרכך זו המינות כו' ואל תקרב אל פתח ביתה זו זונה וכמה אמר רב חסדא ארבע אמות. ואמרו על זה ופליגא דר'

אלא בקירוב בשר אבל מדרבנן ודאי אסור. ומ"ש עוד (ב) כי לשון קריבה אל עריות נאמר על הביאה הנה קריבה זו נאמרת על הקירוב בלבד שמענו מן הברייתא דספרא. ומה שאמר עוד (ג) שגם כל החכמים החולקים על ר' פדת סוברים שאין בלאו זה של לא תקרבו אזהרה לקריבה בלבד ממה שלא הביאו איסור קריבה רק מההיקש דיחזקאל, כבר אמרתי שאלתם שם היתה כשהוא בבגדו וכו' ואם כן לא היו יכולין להביא איסורו מלא תקרבו לפי שלאו זה על קירוב בשר דוקא נאמר. ומה שאמר עוד (ד) שהברייתא דספרא היא אסמכתא, כבר אמרתי שהיא דרשה

לב שמח

שהקריבה אינה גילוי ערוה אלא דבר המביא לידי גילוי ערוה ואם כן אינה היא הביאה שהוא ממש גילוי ערוה וזה הוא שהביא לבעל הברייתא ודרש לא תקרב לא תקרבו שניהם לקריבה שאינה גילוי עריות אבל מביאין לידי גילוי עריות וז"ש לא תקרבו לגלות ערוה וכן כתב הרב כאילו אמר לא תקרבו שום קירוב שיביא לגלות ערוה:

ואני טרם אכלה דברי הרמב"ן בזה אקדים מה שכתב הרמב"ם פכ"א מאיסורי ביאה כל הבא על ערוה דרך איברים או שחבק ונשק דרך תאוה ונהנה בקירוב בשר הרי זה לוקה מה"ת כו'. וכתב עליו הרב המגיד והיא דר' פדת דאמר לא אסרה תורה אלא קריבה של גילוי עריות בלבד אין הלכה כמותו אלא כמאן דפליג עליה כו' ובסוף כתב זה דעת רבינו אבל הרמב"ן נחלק עליו בהשגות שחבר על ספר המצות והאריך להוכיח דעתו עכ"ל. סבר הוא ז"ל וקביל דמאן דפליג אר' פדת אומר כי גם קריבה שאינה של ג"ע אסרה תורה ולפיכך כתב דהרמב"ם זה דעתו כי פוסק הלכה כמותו וסברא זו הרמב"ן שם דוחה אותה כמו שיביא, וכיון שהוא הרב המגיד זכרו להרמב"ן ורצה ודאי דסיומיו יש לתמוה עליו היאך לא העלה אותה על שפתיו ולא הציל את הרב מידן אלא שכתב והיא דר' פדת אין הלכה כמותו כו' במילתא דפשיטא ודמיא ליה כמאן דמנחא בכיסתיה, והנה הרמב"ן לפניו שקורא תגר על זה מכמה טענות, חדא שאם כדברי הרב שאותה ברייתא פליגא אר' פדת וסבירא לה איסורא ממש מדאורייתא בכל קריבות ואפי' אינן של ג"ע הוה ליה לתלמודא לאותובי מינה לר' פדת ולאסוקי מילתיה בתיובתא, ועוד כתב ואולי תקשה לי ותאמר כי רבי פדת הוא הסובר כן ושאר החולקין עליו סוברים שכל קריבה אע"פ שאינה של ג"ע אסורה מה"ת שלכך אמרו ופליגא דר' פדת דע כי אפי' האוסר שם הוא בבגדו והיא בבגדה לא אסר אלא מדרבנן ומשום דחיישינן לנגיעת בשר ואע"פ שהנגיעה עצמה גם כן מדרבנן משום חשש ביאה כדרך שאסרו בעוף להעלותו עם הגבינה בשלחן אחד ואע"פ שהאכילה עצמה מדבריהם וכ"ש בזה ששכיבתן במטה אחת קריבה והנאה זה מזה עכ"ל בקיצור מעט וביותר ביאור כי לשונו שם סתום. ודברו זה נראה כמוכרח שם בגמרא שאמרו ת"ש העוף עולה עם הגבינה על השלחן ואינו נאכל דברי ב"ש וב"ה אומר אינו עולה ואינו נאכל ומבואר במקומו שאף ב"ה מדרבנן הוא דאסרו העלאה משום אכילה וא"כ זה מורה באצבע דנדה נמי הוא בבגדו והיא בבגדה דבעו למיסר ולמילף מהתם הכי נמי מדרבנן בעלמא הוא דבעו למיסרה ומשום חשש ביאה וכ"מ דסוף סוף רב יוסף דאסר לא אסר אלא מדרבנן, וטעמו מוכיח עליו דמייתי קרא דאת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא קרב וקאמר מקיש אשה נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור אף נדה כו'. ומפרש הרמב"ן שמה שהדבר פשוט אצלם בא"א שאסורה היא בבגדה כו' הוא מפני שהכל מודין בה כי שלמה צוח כן הרחק מעליה דרכך ואל תקרב אל פתח ביתה אפי' בלא יחוד כו':

אבל התוס' כתבו שם בשבת מה אשת רעהו כו' והתם סברא היא לאסור לפי שילדו תקפו ומתגבר עליו ביותר ע"כ, והטעם ברור כי אשתו נדה יש לו בה היתר בימים אחדים ודומה ליש לו פת בסלו וא"א אין לו בה היתר לעולם והשטן עומד על ימינו לשטנו. כתבו עוד רש"י פירש אפי' ביחוד נמי אסור מדאורייתא ואין נראה דמשמע דאין לאסור יחוד בנדה ע"כ. ולכאורה נראין דברים בלי הבנה

ורש"ל הגיה ואין נראה דמשמע דרוצה לאסור יחוד בנדה פי' וזה ליכא לכ"ע עכ"ל. וההגהה הזאת זרה להחליף אין לאסור ברוצה לאסור, ועוד שהעיקר שזה ליכא למ"ד חסר מהספר, ועוד קשה מהענין שאם כן הוא שהתוס' אומרים דמשמע שרוצה לאסור יחוד זה המשמעות קשה מי הולידו, כי רש"י שכתב שאפילו ביחוד נמי אסור לא כתבו אלא דוקא באשת רעהו לומר דמשום הכי פשיטא בה דהיא בבגדה אסור דכ"ש הוא מיחוד ומ"מ מאי דילפינן מינה לנדה דאסורה אינו אלא היא בבגדה בלחוד וכן הוא הלשון אף נדה היא בבגדה כו', גם התוס' עצמם כותבין בסמוך ותימה דיחוד לאסור מן התורה לא ילפינן מא"א כו'. והנ"ל בזה כי רש"ל הבין שמה שכתבו התוס' ואין נראה כו' ותימה דיחוד וכו' שני דברים הם ושני קושיות לפירושו של רש"י, וכי לא מצא ענין לזה בקושיא הא' הוסיף בה מדיליה שזה ליכא לכ"ע, ולדעתי אין כאן בתוס' אלא קושיא אחת שהיא ותימה כו' ומ"ש תחלה ואין נראה דמשמע כו' היא הקדמה אליה וכונתם לומר פירושו של רש"י שאמר שטעם הפשיטות דהיא בבגדה וכו' מדאורייתא אסור באשת רעהו בא מכח דאפי' יחוד אסור בה אינו נראה משום דבגמרא משמע דאין לאסור יחוד בנדה שהרי לא אמרו בהיקש אלא מה אשת רעהו הוא בבגדו כו' אף נדה הוא בבגדו וכו' אבל איסור ליחוד בנדה לא הביאוהו מההיקש הזה ותימה הוא א"כ דאי יחוד נמי אסור מדאורייתא בא"א היכי לא ילפינן מינה נמי לנדה בהאי היקשא גופיה ושרי ליה מסוגה בשושנים כלומר ואיפכא הוה לן למימר דיחוד מדאורייתא אסור בא"א אסור בנדה ג"כ מהיקש והיא בבגדה בלא יחוד שרי מסוגה בשושנים, ואין ספק אצלי שאל זה כוונו התוס' ורש"ל השיאם לדבר אחר, ודוק:

ולמאי דאתינן עלה הנה הרמב"ן לפי דרכו דאפי' מאן דפליג אר' פדת לא ס"ל איסור דאורייתא בקריבה שאינה דג"ע הוקשה לו דכיון דתלמודא קאמר ופליגא דר' פדת דאמר לא אסרה תורה וכו' א"כ מדר' פדת נשמע דבר פלוגתיה ס"ל שאסרה תורה וכו' ותירץ דלא אסרה תורה דר' פדת אסגרת לישן כמו לא אסרה תורה אלא דמות ארבעה פנים בהדי הדדי כל כי האי רביתא ליכול לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה שהדבר בכלם שוה שלא אסרו אפי' רבנן, זאת היא כונתו ז"ל, ובמחילה רבה אפי' ממקום שבא אין דבריו מוכרעין, דלא אסרה תורה אלא דמות ארבעה פנים וכו' שאמרו בפ' כל הצלמים אע"ג דהתם ודאי לא אסרה תורה לאו דוקא דאף מדרבנן אינו אסור דהא ארבן גמליאל שהיו לו צורות לבנות בעלייתו קא מייתו לה ופשיטא דאיהו לא הוה עבר אדרבנן מ"מ לא קשיא ולעולם דלישנא דלא אסרה תורה כפשוטו תורה ממש משום דעד השתא הוו מותבי מקרא דמי שרי והתניא לא תעשון אתי לא תעשון כדמות וכו' כלומר והיה ר"ג עובר על איסור של תורה להכי קא משני דלא אסרה תורה וכו' ולא אסרה תורה ממש קאמרי וה"נ דהכא אף רבנן לא אסרו ור"ג בהיתר גמור היה עושה ולא אסרה תורה אלא רבית וכו' נמי אע"ג דאמילתא דשריא אף מדרבנן קא מייתו לה התם בפ' הרבית וכו' מ"מ לא מפני זה נוציא הלשון ממשמעו ויש לפרש דה"ק לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה וה"נ רבנן שדרכם להחמיר על של תורה הכא לא החמירו משום שאינו מלוה למלוה דומיא דמה שאסרה תורה, ועל דרך זה עצמו מפרשי התוס' הך דהכא לא אסרה תורה אלא קריבה וכו' כלומר ורבנן ג"כ לא אסרו אלא כעין של תורה וכו' יעו"ש, ומ"מ לא אסרה תורה האמור בכלם תורה ממש היא. עוד זאת נראה לי שאף אם לא אסרה תורה באותם המקומות ירלה

הדפסה ברזולוציה מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
משנה תורה <מהדורה חדשה> - (ספר המצוות) משה בן מימון (רמב"ם) עמוד מס : 264 הודפס ע"י אוצר החכמה

אה"ח 1234567

אלו המצות בשביעי מסנהדרין ובחבורנו הגדול ובארנו שלוקים עליהם. ומה שראוי שתדעהו הוא שכל אשה שחייבין כרת עליה שהנולד מהביאה ההיא שחייבין עליה כרת יקרא ממזר והוא שריחקו האל יתעלה. בין שהיתה אותה ביאה בזדון בין בשוגג הולד ממזר חוץ מן

דרשה גמורה. ומה שהביא עוד (ה) ראיה שאין בקירוב בשר לאו מן התורה ממה שאמר באותו תלמיד שלא נשא פנים לתורה, אני אומר שמאמר זה לא קאי על התלמיד רק להקב"ה שלא נשא פנים לתורתו של זה התלמיד והרגו כאחד העם, שאם כפירוש הרמב"ן דקאי לתלמיד שלא עשה גדר לתורה לאסור בקירוב בשר מה זה שאומר שהרי אמרה תורה ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב והלא זה הפסוק בגלוי ערוה ממש נאמר והיה לו לומר שלא גזר על מה שאמרה תורה ואל אשה בנדת וגו'. (ו) והברייתא דאבות דר' נתן ראיה גמורה שהקירוב בלבד אסור מה"ת שאמר עשה סייג לדבריך כדרך שעשה הקב"ה סייג לדבריו וגו' והיא דרשה גמורה. ומה שאמר עוד (ז) שבאותה ברייתא אסרו דברים רבים שלפי הגמרא שלנו הם מותרים שא"כ נראה שכל אלה אינם אלא אסורות מדרבנן, גם בגמרא שלנו בפרק במה אשה (דף ס"ד:) יש מי שאוסר שכן אמרו שם והדוה בנדתה זקנים הראשונים אמרו שלא תכחול ולא תפקוס ולא תתקשט בבגדי צבעונים עד שבא ר' עקיבא ואמר א"כ אתה מגנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה אלא מה ת"ל והדוה בנדתה תהא עד שתבא במים. ומה שהביא עוד ראיה (ח) ממה שלא הקשו על אותו חכם שהיה מחבק את בתו הנשואה מלאו של לא תקרבו רק מאיסור אשת

דר' פדת וכו' כי הזונה אלאם הנבעלת ממי שאין קדושין תופסין לו בה כגון העריות ולא הוזהרנו עליהם לדעת ר' פדת בהרחקה זו, (ה) וכן מאמרם בשבת (דף י"ג) בתלמיד שאמרה אשתו לאליהו שהיה ישן עמה בקירוב בשר ולא עלתה דעתו לדבר אחר ואמר לה ברוך המקום שהרגו שלא נשא פנים לתורה שהרי אמרה תורה ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב מפני שעבר על הגזירה של דבריהם נענש ופורץ גדר ישכנו נחש, ואם היה עובר בלאו מן התורה היה אומר ברוך המקום שהרגו שעבר על דברי תורה ואין זה נקרא משוא פנים לתורה כי הוא הגדר והסייג הנעשין לדבריהם כאמרם (ברכות כ') ולא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת והם דקדקו על עצמן עד כזית ועד כביצה כלומר שהם נושאים פנים לתורה ואני אשא להם פנים. והנה זה היה ישן עם הנדה במטה בסינר לבדו מפסיק בינו לבינה והיה בהם קצת קירוב בשר וחיבוק ונשוק ולא מלאו באיסורו אלא משוא פנים לתורה. וראיתי לרב בחבורו הגדול שכתב בספר המדע בלאו הזה שלא לקרב לעריות בדברים המביאים לידי גלוי ערוה כגון חבוק ונשוק ורמיזה וקפילה שנאמר לא תקרבו לגלות ערוה מפי השמועה למדו שזו אזהרה לקריבה המביאה לידי גלוי ערוה הוסיף שם רמיזה וקפילה שיהיו בכלל הלאו הזה ואם כן אף עליהם הוא לוקה, הגיעתהו ברייתא אחרת (ו) שהיא שנויה באבות דרבי נתן ועשו סייג לתורה עשה סייג לדבריך כדרך שעשה הקב"ה סייג לדבריו ואדם הראשון עשה סייג לדבריו ואף איוב ואף חכמים ונביאים עשו סייג לדבריהם

וקתני איזה סייג שעשתה תורה לדבריה שנאמר ואל אשה בנדת טומאתה יכול יחבקנה וינשקנה וידבר עמה דברים בטלים תלמוד לומר לא תקרב, ומזה הוסיף הרב רמיזה וקפילה. והם באמת דברים בטלים שיהיה במדבר עם אשתו נדה שיהא יתירה לאו ומלקות מן התורה. (ז) ובאותה ברייתא שנו עוד יכול תישן עמו בבגדיה על המטה תלמוד לומר לא תקרב יכול תרחץ פניה ותכחול עיניה תלמוד לומר והדוה בנדתה כל ימים שבנדה תהא בנדוי מכאן אמרו כל המנוולת עצמה בימי נדתה רוח חכמים נוחה הימנה מעשה באדם אחד וכו'. וכל אלו אינן אלא אסמכתא והרחק מן העבירה. ובתלמוד העלו שהוא מותר ושם שנו עוד נאמר כאן לא תקרב לדבר המביא עבירה לא תקרב הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו שכך אמרו חכמים הרחק מחטא קל שמא יביאך לידי חטא חמור א"כ אינם אלא גדרים וסייגים להתרחק מן העבירות וסמכו אותם למקרא ושמא רצונם לומר בסייג שעשתה תורה לדבריה שתפסה לשון קריבה בעריות כדי שיהיו החכמים יכולים לעשות סייג בלשונה וישמעו ממנה הצדיקים הנושאים פנים לתורה כל קריבה שבעולם, וזה דרך אגדה לא שיהיה עיקר הלאו, (ח) ובגמרת קדושין (דף פ"א:) במעשה של רב חנן בר רבא שנשק בת בתו קטנה והודיעוהו שהיתה מקודשת לומר שזה איסור באשת איש ולא אסרו עליו משום ערוה של שאר וא"כ אמרו

לב שמח

ירצה בו שאינו אסור כלל אפי' מדרבנן וכלדברי הרמב"ן, במקום הזה אי אפשר לפרש אלא לא אסרה תורה ממש מדקא מסיים בשל תורה שנאמר איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה וק"ל, והתוס' כתבו הכי סברו וקבילו דר' פדת לא אסרה תורה ממש קאמר דכתבו שם ופליגא דר' פדת דאמר לא אסרה תורה תימה מנ"ל דפליגא דילמא מדרבנן אסור אפילו הוא בבגדו וכו' יע"ש:

מיהו אף הם התוס' מסכימין בזה להרמב"ן דאפילו מאן דפליג עליה דרבי פדת אינו אומר איסור בקריבה שאינה של ג"ע מדאורייתא אלא מדרבנן בלחוד וכבר כתבתי שהסוגיא כולה מוכחת כן דלכ"ע איסור מדאורייתא אין כאן ומכאן מודעא להרב המגיד שכתב שהרב ז"ל שגזר איסור ומלקות פסק הלכה כמאן דפליג אר' פדת, ועכ"פ צריכין אנו לשום שכל והבין בטעמו של הרמב"ם ולבקש מנוח אשר ייטב לו כי לכאורה דבריו קשין מאד ממשמעות הסוגיא הנזכרת כמו שהקשה עליו הרמב"ן. והנ"ל בזה שאף הרמב"ם מודה דבההיא סוגיא איסורא דאורייתא ליכא מאן דאמר בשום צד ולא נעלם זה ממנו אבל לבו ראה כי אותה סוגיא אינה ענין לענינו כי הקריבות שאינן של גילוי ערוה שהוא אסר אותן מדאורייתא פירשן וזכרן בשמן שבמאמרו הקצר הזה כתב הזהיר מהקרב אל אחת מהעריות אפילו בלא ביאה כגון חיבוק ונישוק והדומה להן וכו', ובחבורו הגדול כתב כל הבא על ערוה מן העריות דרך איברים או שחבק ונשק דרך תאוה ונהנה בקירוב בשר הרי זה לוקה מן התורה ע"כ, והנה כי כן אין לו להרמב"ן עליו תרעומת כלל מסוגיא דשבת שכולה בהוא בבגדו והיא בבגדה וקיימא בהך ודאי קיל טפי מכל שאר הקריבות שזכרן הרמב"ם דהא התם בגמ' אפי' מדרבנן הוו בעו למשרייה משום דאיכא דעות ואיכא שינוי, ורש"י ג"כ כתב בהדיא גלוי עריות תשמיש ממש ושאר קורבה ואפי' קירוב בשר מדרבנן והיא בבגדה אפי' מדרבנן ליכא למגזר ע"כ, וזה כתבו בר' פדת וממנו נקח דמאן דפליג עליה בהיא בבגדה וסבר דמדרבנן אסור בשאר קריבות דחמירי טפי סבר דמדאורייתא אסירי וברייתא דספרא דמפיק להו מלא תקרבו לגלות ערוה ולפיכך פסק הרב כההיא ברייתא דמאן דפליג אר' פדת אתי כוותה:

ובבר טרחתי להשיב אל זה דברי הרב המגיד ולא יכולתי כי הוא כתב שהרמב"ם פסק הלכה כמאן דפליג אר' פדת, וחשבתי לפרש שרצה לומר דכיון דאיהו פליג ובהיא בבגדה אסר מדרבנן א"כ בשאר קריבות שהן יותר חמורות יאסור אף מדאורייתא וכדעת הרמב"ם, אך אם זאת היתה כונתו לא היה לו לכתוב מה שכתב אח"כ אבל הרמב"ן נחלק עליו וכו' והאריך להסביר דעתו כי זה מורה שהנאהו דעתו נגד הרמב"ם ושהשגותיו עליו לדקו יחדו, ואם הוא ה"ה כיון למה שרציתי לפרש בדבריו הנה בו לא הניח מקום לדעתו ולא להשגותיו כלל כי כולן היו על פי הנחתו בהרמב"ם דהיא בבגדה בכלל הקרבות שאוסר אותן מן התורה והוא הרב המגיד כבר תירץ שלא היה כן דעת הרמב"ם. ולכך נאמר שהרב המגיד קבל פירושו של הרמב"ן בהרמב"ם ומה שכתב דהרמב"ם פסק הלכה דפליג כמאן וכו' היינו בהיא בבגדה וכו' שלדעתו אסרה הרב בכלל הקריבות שאינן של ג"ע וא"כ דבריו קשין כמו שכתבתי לעיל, ול"ע:

ועוד יש לי בזה מקום עיון בו ברב המגיד ובהרמב"ן שניהם יחדיו על מחשבתם זאת בהרמב"ם שהיא בבגדה שוה אל חיבוק ונשוק ודומיהן שזכרן הרב שם, כי א"כ אדמקשו ליה מסוגיא דשבת הי"ל להקשות עליו קושיא יותר חזקה מיניה וביה שדבריו בעצמן סותרין, שהרי כתב סוף פי"א מאיסורי ביאה ואסור לאדם שידבק באשתו בשבעה ימים נקיים ואע"פ שהיא בכסותה והוא בכסותו וכו' דמדקאמר אסור וכו' לא משמע לאו ומלקות אלא איסורא בעלמא והכא בפ' כ"א אמר בפירוש שלוקה מן התורה וזו סתירה ברורה ומפי"א דאיסורי ביאה ראיה ברה ומפורשת דהיא בבגדה שניא היא משאר קריבות שאינה מדאורייתא אף לדעת הרב ובזה נעקרו מעיקרן כל טענותיו של הרמב"ן הנזכרות לעיל, וכן מה שהקשה עוד מעולא שאמר כל קריבה אסור משום לך אמרינן נזירא וכו' דא"כ כל הדברים אינן אסורין מלאו דלא תקרב וכו' פשוט הוא שהקריבה האסורה מלך לך אמרינן נזירא אינה הקריבה שיש בה הלאו דלא תקרב דהתם אמ"ש לעיל קאי דהוה מנשק לאחוותיה אבי ידייהו וכו' כלומר בהפסק וע"ז קאמר דכל קריבה אסור ולישנא דכל קריבה הכי מוכח דלאו בקריבה דקירוב בשר קיימיי וק"ל. גם אין מקום למה שטען עוד שאילו היה מחלוקת ר' פדת בשל תורה במדרש הרב מלא תקרבו היאך אמרו מקיש אשה נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו הוא בבגדו וכו' אף נדה וכו' והלא ענין הקריבה בכל העריות כתוב אל כל שאר בשרו לא תקרבו וכו' ובנדה כתוב מפורש לא תקרב ואינו כתוב בא"א ע"כ. ועם מה שכתבתי אין בזה מה שיקשה כלל כי מלא תקרב לא תקרבו שאר קריבות שיש בהן קירוב בשר הוא דילפינן ובהם בלבד אפי' לדעת הרב יש לאו ומלקות מאלו הכתובים ומאי דגמרינן מהיקשא דאיסורא בעלמא מדרבנן היינו היא בבגדה ומילתא אחריתי היא כדאמרן:

כתב עוד הרמב"ן וכן מאמרם בשבת בתלמיד שאמרה אשתו לאליהו שהיה ישן עמה בקירוב בשר ולא עלתה דעתו לדבר אחר ואמר לה ברוך המקום שהרגו שלא נשא פנים לתורה שהרי אמרה תורה ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב מפני שעבר על גזירה דרבנן נענש ופורץ גדר ישכנו נחש ואם היה עובר בלאו מן התורה היה אומר ברוך המקום שהרגו שעבר על ד"ת ואין זה משוא פנים לתורה שהוא בגדר והסייג הנעשה לדבריה באמרם ולא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת והם דקדקו לעצמם עד כזית ועד כביצה כלומר הם נושאים פנים לתורה ואני אשא להם פנים והנה זה היה ישן עם הנדה בקירוב בשר ולא מלאו באיסורו אלא משוא פנים לתורה עכ"ל. הבין הוא ז"ל שמאמר לא נשא פנים לתורה חוזר אל התלמיד שלא שמר הגדר והסייג דהיינו המשוא פנים כמו שהוא מוכיח מלא אשא פנים לישראל וז"ש ולא מלאו באיסורו אלא משוא פנים, כלומר שזה היה איסורו שלא עשה משוא פנים שהוא הגדר לתורה כנזכר והגדר והסייג הוא שהיה לו להתרחק מקירוב בשר כדי שלא יבא לידי תשמיש דהיינו ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב וזהו פירוש הלשון של ולא נשא פנים לתורה שהרי התורה אמרה וכו'. אבל כבר אפשר לפרש שלא נשא פנים לתורה חוזר להקב"ה שלפי שהיא אמרה בעלי שקרא ושנה וכו' השיבה אליהו ב"ה שלא נשא פנים לתורתו והרגו כי התורה אמרה וכו'. ומה שהרמב"ן טוען שאם היה עובר בלאו מן התורה היה אומר ברוך המקום שהרגו שעבר על ד"ת אינה טענה כי זו עצמה עתה כונתו באומרו שהרי אמרה תורה וכו' כלומר והוא עבר על מה שאמרה א"כ למדנו מכאן שבקירוב הבשר שהוא היה ישן עמה עבר ממש על לאו דלא תקרב ואדרבה זו ראיה לדעת הרב:

עוד כתב ראיתי לרב בחבורו הגדול שכתב בס' המדע דלאו הזה שלא לקרב לעריות בדברים המביאים לידי גלוי ערוה כגון חיבוק ונישוק ורמיזה וקפילה שנאמר לא תקרבו לגלות ערוה מפי השמועה למדו שזו אזהרה לקריבה המביאה לידי גלוי ערוה הוסיף שם רמיזה וקפילה שיהיו בכלל הלאו הזה וא"כ אף עליהם הוא לוקה הגיעתהו ברייתא אחרת שהיא שנויה באבות דר' נתן עשה סייג לתורה עשה סייג לדבריך כדרך שעשה הקב"ה סייג לדבריו ואדם הראשון עשה סייג וכו' ואף איוב ואף חכמים ונביאים וכו' איזה סייג שעשתה תורה לדבריה שנאמר ואל אשה בנדת טומאתה וגו' יכול יחבקנה וינשקנה וידבר עמה דברים בטלים ת"ל לא תקרב, ומזה הוסיף הרב רמיזה וקפילה והם באמת דברים בטלים שיהיה במדבר עם אשתו נדה שיהא יתרה לאו ומלקות מן התורה ובאותה ברייתא שנו יכול תישן עמו בבגדיה על המטה ת"ל לא תקרב וכל אלו אינן אלא אסמכתא והרחק מן העבירה עכ"ל. והנה זה שכתב משם הרב בס' המדע לא נמצא לו כן לא בס' המדע ולא בשום ספר אחר מספריו אדרבה זאת מצאנו לו פרק כ"א מאיסות אסור לו לאדם לקרוץ בידו וברגלו או לרמוז בעיניו לאחת מן העריות או לשחוק עמה או להקל ראש וכו' ומכין למתכוין לדבר זה מכת מרדות ע"כ. הנה שלא גזר לאו של תורה ברמיזה וקפילה כמו שהוא הרמב"ן אומר משמו שאף עליהם לוקה אלא אמר בהם שמכין למתכוין להם מכת מרדות וא"כ גם אלו מדרבנן הן, וכתב שם הרב המגיד דמההיא ברייתא דאבות יצא לו כל זה וא"כ הרב ג"כ ס"ל שכל הנזכר בברייתא מדרבנן וקרא דמייתי אסמכתא בעלמא וכלדברי הרמב"ן עצמו ובזה בטלו כל טענותיו הנזכרות, אלא דעדיין קשה לי שאותה ברייתא חיבוק ונישוק עם דברים בטלים ותישן עמו בבגדיה תנינהו ואפקינהו לכלהו מלא תקרב דהנהו לכ"ע אסמכתא בלחוד הן בהאי קרא א"כ גם חיבוק ונישוק אשר עמהן כן וזה שלא כדעת הרב שללאו ממש תופס אותן ולמלקות, והנראה שבדבר זה לא סמך הרב על ברייתא דאבות דר' נתן אלא על ברייתא אחרת מספרא, או שאותה עצמה דאבות דר' נתן לגלדין קתני חיבוק ונישוק בלאו גמור דלא תקרב וכל השאר השנויות שם בדרך אסמכתא ומדרבנן:

כתב עוד ובמס' קדושין במעשה דרב חנן שנשק בת בתו קטנה והודיעוהו שהיתה מקודשת לומר שזה אסור בא"א ולא אסרו עליו משום ערוה של שאר ואילו היתה בקריבה לאו גמור מן התורה לא הותרה לחכמים ולחסידים וכו' אבל הכל גדר וסייג ומותר בקרובות למי שמוחזק וכו' ונמנע

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
משנה תורה <מהדורה חדשה> - (ספר המצוות) משה בן מימון (רמב"ם) עמוד מס : 265 הודפס ע"י אוצר החכמה

מן הנדה לבד שהולד הנולד ממנה אינו ממזר, אמנם נקרא בן הנדה. וכבר התבאר זה ברביעי מיבמות.

(ממרי, קדושה הלכות ממרי ניאוף):

מצוה שנד הזהיר שלא יבא ממזר על בת ישראל. והוא אמרו לא יבא ממזר בקהל ה', והעובר על לאו זה לוקה. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בשמיני מיבמות וסוף קדושין. (כי תצא, סח):

מצוה שנה הזהיר שלא לבא על אשה בלא כתובה וקדושין, והוא אמרו לא תהיה קדשה מבנות ישראל. וכבר נכפלה האזהרה בזה הענין בלשון אחר, והוא אמרו אל תחלל את בתך להזנותה. ולשון ספרי אל תחלל את בתך להזנותה זה המוסר בתו פנויה שלא לשם אישות, וכן המוסרת עצמה שלא לשם אישות. ושמע ממני למה כפל לאו זה בזה הלשון ואיזה ענין נוסף בו, וזה שכבר קדם שהבא על הבתולה בין שיהיה מפתה או אונס שאין חייב שום עונש מן העונשין אלא קנס ממון ולקחת אותה כמו שהתבאר בכתוב, והיה עולה במחשבתנו שאחר שזה הדבר אין בו אלא קנס ממון שיהיה דינו כדין כל דבר שבממון, וכמו שיש רשות לאדם לתת לחבירו ממונו כמו שירצה ויפטרהו במה שיש לו אצלו, שיהיה לו כמו כן מותר שיקח בתו הנערה ויתננה לאיש שיבעל אותה ויפטרהו מזה, אחר שזה זכות מזכיותיו, רוצה לומר החמשים כסף שהם לאבי הנערה, או גם כן יתננה לו על תנאי שיקח ממנו כך וכך דינרים, על כן הזהיר מזה ואמר אל תחלל את בתך להזנותה, לפי שזה שדנתי לענשו ממון לבד, אמנם הוא כשיקרה שיפתנה איש או יאנוס אותה, אבל כשיהיה הענין ברצון שניהם

אמרו לו שהוא עובר על דברי שמואל שאמר אין מעמידין בחצר כלל ואמר אתה כאידך דשמואל קבירא לי דאמר הכל לפי שמים מומר, ואילו היתה בקריבה נאלו גמור מה"מ לפי הוראה למחידים והחכמים העושים מעשיהם לפי שמים אבל הכל גדר וקייג ומומר בקריבות למי שמוחזק שאינו משוד לעשות כיוצר ונמנע מעבר הגשים, (ט) ובמקבת יצמות בפרק הבא על יבמתו (דף ג"ו) אמרו הערלה זו הכנסת הטבורה גמר ניאוף ממנה מכאן ואילך אינה אלא נשיקה ופטור, ואמרו פטור ראיה שאין בו מלקות מן הלאו של קריבה, ושם הניחו הערלה בחייבי לאוין למלקות מן הממזרת הנדרשות ולא מייבו אותו משום קריבה ואפילו בפעמים מכאן, ושם מאמר שלא לעבור הערה מוכיח קריבה אלא בעריות של חייבי כריתות (י) והלא חייבי לאוין מהם גלמדים בגזירה שוה. והעולה מכל זה שלא נמנה ענין הקריבה לאו בפני עצמו אלא קריבה של גילוי עריות אסר הכתוב, וכך אמרו עוד (יא) בסנהדרין בגמרא דבני מערבא כתיב ואל תגש בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערוותה אמר ר' יוסי בר' חנין היינו כל תקרב היינו כל תגלה:

כתב הרב והמלוה שנ"ח שנמנענו מלבעול בלא כתובה וקדושין והוא אמרו לא תהיה קדשה ואמר דברי הרב. והנה זה הלאו על כל פנים לאו שבמנין הוא וכבר היטיב הרב בפשטו כחל מחלל את בתך להזנותה. אבל דברו בכתובה וקדושין היינו אמת שהכתובה אינה מן התורה כלל מלוה וקנין בפשה, אבל מנהגו המינו בענין הלאו הזה שתהיה המניעה בניאה אסורה אין קדושין תופסין בה, שכבר נתבאר בדבריהם שאין זונה בלי מקום בתורה בכהן ומחלל אלא בגיורי הניאה שאין בהם קדושין וכן הוכירו בכל לשון זונות שבא בתורה ר"ל אל תחלל את בתך להזנותה יהיה מזה לפי שהאב זכאי בבתו בקדושיה בכסף בשטר ובביאה ולמכרה בשפחות וזוכה גם בקנס תופס והמפתה אבל אין עליו למכרה כמי שאין קדושין שלו תופסין בה, וכן לאו הקדשה

ראיה ממה שאמר בפרק הבא על יבמתו הערלה זו הכנסת הטבורה גמר ניאוף ממנה מכאן ואילך אינו אלא נשיקה ופטור, ואמרת פטור ראיה שאין בו מלקות מן הלאו של קריבה ע"כ. וזאת הטענה יכולה שם הרב המגיד גם כן בפ"ט מאיסורי ביאה ומירץ דפטור כולכלו לומר לו שהמקומות הם:

והנשה עוד הרמב"ן ממה שאמרו בפרק הבא על יבמתו הערלה זו הכנסת הטבורה גמר ניאוף ממנה מכאן ואילך אינו אלא נשיקה ופטור, ואמרת פטור ראיה שאין בו מלקות מן הלאו של קריבה ע"כ. וזאת הטענה יכולה שם הרב המגיד גם כן בפ"ט מאיסורי ביאה ומירץ דפטור

ומנמע מאמר הנשים עד כאן. ולכאורה זאת הטענה יכולה שם לה כי הלאו איסור תורה ואפילו מד"ס אינו אלא בגלוים ומאמר עריכה לפנינו שם מתיחד אדם עם אמו ואחותו ועם בתו וישן עמהם בקיבוד בשר וכו' ופירש רש"י בעודו קטן קאמר וכו' וזה ודאי אין בו הפרש בין מוחזק בין לאינו מוחזק דמתני' פשיטא קאתי ולכל אדם מותר מאמר מאמר ולפיכך הוצרכו להודיענו לרב אחא בשם רבו דמקומקאת היא דפשטא שים בכל גוונא אסור ומכאן למד הרמב"ם מה שכתב פ"ג מאיסורי מותר האב לחבק את בתו ולנשקה כו' כל זמן שהן קטנים כו' הגדילו כו' זה יש בכתובו וכו' מו שנאמר שנאמר ואפי' היא קטנה. וכל מעיינין שפיר יש לה ליזהר הטענה פנים לדעת הרמב"ם דמיבוך ומיבוך אסור לאו של מורים בכל הערוות דשאר קטנה היאך תותר לו לרב אחא בשם רבו דמתני' דמתן מתיחד אדם עם בתו שאפילו קטנה ערוה היא עליו גם לא היתה נתרפא לפיש ומתני' דמתן מתיחד אדם עם בתו בשנוי דוקא תמרו ולא בת בתו וכן נראה מהרמב"ם שלמנו שאמרו שאין קרבין לערוה כלל בין גדולה בין קטנה מוך מהאם לבתה ואחת לבתו, דמדקאמר מוך משמע שכל השאר בכלל האיסור ואפי' בת הבת, וכן כתב הכ"ן בפרק עשרה יוחסין בתו מן בתו לא מן מן, ולפי שכפוף דבריו משמע דעדיין מפקפק הוא בגירה, מכל מקום לדקדוק לשונו דהרמב"ם שכי מוכח כדלמתן, ועל כל פנים זה דעתו דהרמב"ן וזה היטוח לשונעמו המוכרח. ולפ זאת יש לומר שנמנעתו זאת היא על פי מה שהוא מוכיר כרב אחא בשם רבו דמשמע שכך היתה נשאתו בגמרא, אבל הנשמע מלנו וכן אלל הרא"ם והכ"ן שקלה לבת כרתיה חומה בכנפיה, ושמע גם אלל הרמב"ן כן היתה לו הנשמע ומשום דלפי דעתו דהרמב"ם חומה בכנפיה ושכל חומה כלהו מדע ניהו ולהו מאיסורי מדאורייתא לפיכך נקט בגיסויה שנשק בת בתו כו' ואפשר לפי מה שכתבתי לעיל דשקול וחיוב לא במתניתין יפתו יחד עם היא בנגדה אין מכאן קושיא להרמב"ם כלל דחומה בכנפיה היינו היא בנגדה לחפי' הרמב"ם מותר לחיק בו לאיסור תורה אלא מדרבנן ואזיל ושיי הוא דלכ"ע אסור ולחכם ולמוחזק שרי כמו שהרמב"ן עלמו חומר ואזה אין מקום לטענתו כלל, ופשיטא דכיון דמשום שאר חומר היה הדבר לרב אחא בת בתו לכך הוצרכו לומר לו שהמקומות הם:

והנה ממקומות שהזכרנו יראה שאין בלאו זה איסור מוות ואפילו מד"ס אינו אלא בגלוים ומאמר עריכה לפנינו שם מתיחד אדם עם אמו ועם בתו וישן עמהם בקיבוד בשר וכו' ופירש רש"י בעודו קטן קאמר וכו' וזה ודאי אין בו הפרש בין מוחזק בין לאינו מוחזק דמתני' פשיטא קאתי ולכל אדם מותר מאמר מאמר ולפיכך הוצרכו להודיענו לרב אחא בשם רבו דמקומקאת היא דפשטא שים בכל גוונא אסור ומכאן למד הרמב"ם מה שכתב פ"ג מאיסורי מותר האב לחבק את בתו ולנשקה כו' כל זמן שהן קטנים כו' הגדילו כו' זה יש בכתובו וכו' מו שנאמר שנאמר ואפי' היא קטנה. וכל מעיינין שפיר יש לה ליזהר הטענה פנים לדעת הרמב"ם דמיבוך ומיבוך אסור לאו של מורים בכל הערוות דשאר קטנה היאך תותר לו לרב אחא בשם רבו דמתני' דמתן מתיחד אדם עם בתו שאפילו קטנה ערוה היא עליו גם לא היתה נתרפא לפיש ומתני' דמתן מתיחד אדם עם בתו בשנוי דוקא תמרו ולא בת בתו וכן נראה מהרמב"ם שלמנו שאמרו שאין קרבין לערוה כלל בין גדולה בין קטנה מוך מהאם לבתה ואחת לבתו, דמדקאמר מוך משמע שכל השאר בכלל האיסור ואפי' בת הבת, וכן כתב הכ"ן בפרק עשרה יוחסין בתו מן בתו לא מן מן, ולפ שכפוף דבריו משמע דעדיין מפקפק הוא בגירה, מכל מקום לדקדוק לשונו דהרמב"ם שכי מוכח כדלמתן, ועל כל פנים זה דעתו דהרמב"ן וזה היטוח לשונעמו המוכרח. ולפ זאת יש לומר שנמנעתו זאת היא על פי מה שהוא מוכיר כרב אחא בשם רבו דמשמע שכך היתה נשאתו בגמרא, אבל הנשמע מלנו וכן אלל הרא"ם והכ"ן שקלה לבת כרתיה חומה בכנפיה, ושמע גם אלל הרמב"ן כן היתה לו הנשמע ומשום דלפי דעתו דהרמב"ם חומה בכנפיה ושכל חומה כלהו מדע ניהו ולהו מאיסורי מדאורייתא לפיכך נקט בגיסויה שנשק בת בתו כו' ואפשר לפי מה שכתבתי לעיל דשקול וחיוב לא במתניתין יפתו יחד עם היא בנגדה אין מכאן קושיא להרמב"ם כלל דחומה בכנפיה היינו היא בנגדה לחפי' הרמב"ם מותר לחיק בו לאיסור תורה אלא מדרבנן ואזיל ושיי הוא דלכ"ע אסור ולחכם ולמוחזק שרי כמו שהרמב"ן עלמו חומר ואזה אין מקום לטענתו כלל, ופשיטא דכיון דמשום שאר חומר היה הדבר לרב אחא בת בתו לכך הוצרכו לומר לו שהמקומות הם:

והנשה עוד הרמב"ן ממה שאמרו בפרק הבא על יבמתו הערלה זו הכנסת הטבורה גמר ניאוף ממנה מכאן ואילך אינו אלא נשיקה ופטור, ואמרת פטור ראיה שאין בו מלקות מן הלאו של קריבה ע"כ. וזאת הטענה יכולה שם הרב המגיד גם כן בפ"ט מאיסורי ביאה ומירץ דפטור

מקום שיהא קאמר אבל מממת קריבה שאפי' ממבחן לוקה לא הוזכרו לומר שם שהמנשק בשבר בחומו מקום שהוא לוקה ופקדת מינה לחייבי לאוין שהוא פטור לגמרי בנשיקה זו עד כאן. וזה גם על מה שכבר כתב מהלה אין דעת רבינו שילקה בקריבה אלא בחייבי כריתות או בחייבי מיתות בית דין הכתובים בפרשה וכפי הנקראים עריות אבל בחייבי לאוין יש בהם בדברים אלו איסור ולא מלקות וזה מתבאר ממה שכתב כאן עכ"ל. וכן מתבאר גם ממון מה שכתב בממרי זה הקצר שאחר שזכר כל הלאוין דחייבי כריתות ומיתות כתב הזהיר מהקדש אל אחת מהעריות האלו כו' דמשמע הלאו המכוון ולא עריות של חייבי לאוין. ומ"מ קשה לי בהבא המגיד שאין מיבולו שהוא מפשיק כי הרמב"ן כבר ראהו ודאמרו בשמי יפים שכתב וזה לשונו ושם הביאו הערלה בחייבי לאוין למלקות מן המדות הנדרשות ולא מייבו אותו משום קריבה ואפילו בפעמים מכאן ואם אחר מלא הערלה מוכיח קריבה אלא שהערלה מוכיח על עריות של חייבי כריתות והלא חייבי לאוין מהם גלמדים בגזירה שוה ע"כ. ואיתוי דבריו כי שם בהבא על יבמתו אחר שלמדו הערלה בחייבי כריתות אמרו הערלה בחייבי לאוין מנין שאין לך ערוה בחייבי לאוין שאינה מרופה מכלל דחייבי לאוין בהערלה וכו' הערלה דחייבי לאוין דכתובה מנ"ל אמת קיימה קיימה ופירש רש"י כמיב גבי חייבי כריתות אלו הן כי יקח אח אמותו וכמיב בחייבי לאוין דכתובה לא יקחו ע"כ, וחזו שכתב הרמב"ן דחייבי לאוין נלמדין מחייבי כריתות, ומעתה כי קשה הוא דמה כך הערלה הוא דאתו למדין מהם ולא לאיסור קריבה, אבל נראה שכוונתו היא דכי היכי דילפינן מהתם הערלה הכי נמי ילפינן קריבה, ודע נמי לך מבלי להגזמה זאת היא קיימה קיימה דהקריבה היא ודאי הביאה ואמרינן מה ביאה דהתם הערלה אף ביאה דהכא הערלה אבל איסור קריבה מילתא היא בפני עצמה ופשה חו אין לנו כי היכי דאין לנו מה התם עונש כרת אף כאן עונש כרת והטעם בכלן ממניח יפתו יחד עם הבא בנגדה אפי' הרמב"ם מודה דקיימה גופה הוא דילפינן בגזירה שוה ולא דבר אחר דומיא דקיימה קיימה מבלה עפרון דקיימה גופה גמרינן מהתם בכפף אף הכא:

אמר הרמב"ן כתב הרב המלוה שנ"ה שנמנענו מלבעול בלא כתובה וקדושין והוא אמרו לא תהיה קדשה והנה זה הלאו על כל פנים לאו שבמנין הוא וכבר היטיב הרב בפשטו בחל מחלל את בתך להזנותה אבל דברו בכתובה וקדושין אינו אמת שהכתובה אינה מן התורה כלל והקדושין מלוה וקנין בפשה עד כאן. וענין הכתובה מי מלאוייתא או מדרבנן אינו ממוקם בגמרא, ומימה על הרמב"ן דפסיק ומני אינו אמת בדבר שרבים וגדולי עולם כן פסקו הלכה כרבו

מן הנדה לבד שהולד הנולד ממנה אינו ממזר, אמנם נקרא בן הנדה. וכבר התבאר זה ברביעי מיבמות.

(ממרי, קדושה הלכות ממרי ניאוף):

מצוה שנד הזהיר שלא יבא ממזר על בת ישראל. והוא אמרו לא יבא ממזר בקהל ה', והעובר על לאו זה לוקה. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בשמיני מיבמות וסוף קדושין. (כי תצא, סח):

מצוה שנה הזהיר שלא לבא על אשה בלא כתובה וקדושין, והוא אמרו לא תהיה קדשה מבנות ישראל. וכבר נכפלה האזהרה בזה הענין בלשון אחר, והוא אמרו אל תחלל את בתך להזנותה. ולשון ספרי אל תחלל את בתך להזנותה זה המוסר בתו פנויה שלא לשם אישות, וכן המוסרת עצמה שלא לשם אישות. ושמע ממני למה כפל לאו זה בזה הלשון ואיזה ענין נוסף בו, וזה שכבר קדם שהבא על הבתולה בין שיהיה מפתה או אונס שאין חייב שום עונש מן העונשין אלא קנס ממון ולקחת אותה כמו שהתבאר בכתוב, והיה עולה במחשבתנו שאחר שזה הדבר אין בו אלא קנס ממון שיהיה דינו כדין כל דבר שבממון, וכמו שיש רשות לאדם לתת לחבירו ממונו כמו שירצה ויפטרהו במה שיש לו אצלו, שיהיה לו כמו כן מותר שיקח בתו הנערה ויתננה לאיש שיבעל אותה ויפטרהו מזה, אחר שזה זכות מזכיותיו, רוצה לומר החמשים כסף שהם לאבי הנערה, או גם כן יתננה לו על תנאי שיקח ממנו כך וכך דינרים, על כן הזהיר מזה ואמר אל תחלל את בתך להזנותה, לפי שזה שדנתי לענשו ממון לבד, אמנם הוא כשיקרה שיפתנה איש או יאנוס אותה, אבל כשיהיה הענין ברצון שניהם

רמיה ממה שאמר בפרק מרוסה פרק מרוסה (דף כ"ו:) פרט שקנה לה דרך מיבריס אמר ליה אנוי פריצותא בעלמא היא ופריצותא מי אסר רחמנא ומכאן הוכיח שבקידוד בשר בלבד אין איסור מן התורה. ממנם המדייק שם בלשון רש"י ירמה שאין מכאן רמיה כלל שכתב וז"ל פריצותא מי קאסר רחמנא אמה על בעלה בהכי ע"כ. הרי מפורש שאיסור זה על הבעל קאמר שאינה נאסרת עליו אבל לא שיהא מותר מה"ת לבא דרך מיבריס על אמה אים או שאר כל העריות האמורות והכלל שזה הלאו יצא במנין וגם הסמ"ג מנאו בלאו קכ"ו:

(מצוה שנ"ה) **נראה לי** שהנוהן כדברי הרב שהבועל בלא כתובה וקדושין לוקה שהרי בפ"ק דכתובות (דף י') אמר ר"ג שכתובת בתולה לתוליתא והלכה כמותו לכאר פסקו התוס' שם. ומיהו לחימי שהרב בתבורו הגדול בריש הלכות איסות לא כתב שם רק הבועל בלא קדושין לוקה משמע שבעילה בלא כתובה אין

לב שמח

מקום שיהא קאמר אבל מממת קריבה שאפי' ממבחן לוקה לא הוזכרו לומר שם שהמנשק בשבר בחומו מקום שהוא לוקה ופקדת מינה לחייבי לאוין שהוא פטור לגמרי בנשיקה זו עד כאן. וזה גם על מה שכבר כתב מהלה אין דעת רבינו שילקה בקריבה אלא בחייבי כריתות או בחייבי מיתות בית דין הכתובים בפרשה וכפי הנקראים עריות אבל בחייבי לאוין יש בהם בדברים אלו איסור ולא מלקות וזה מתבאר ממה שכתב כאן עכ"ל. וכן מתבאר גם ממון מה שכתב בממרי זה הקצר שאחר שזכר כל הלאוין דחייבי כריתות ומיתות כתב הזהיר מהקדש אל אחת מהעריות האלו כו' דמשמע הלאו המכוון ולא עריות של חייבי לאוין. ומ"מ קשה לי בהבא המגיד שאין מיבולו שהוא מפשיק כי הרמב"ן כבר ראהו ודאמרו בשמי יפים שכתב וזה לשונו ושם הביאו הערלה בחייבי לאוין למלקות מן המדות הנדרשות ולא מייבו אותו משום קריבה ואפילו בפעמים מכאן ואם אחר מלא הערלה מוכיח קריבה אלא שהערלה מוכיח על עריות של חייבי כריתות והלא חייבי לאוין מהם גלמדים בגזירה שוה ע"כ. ואיתוי דבריו כי שם בהבא על יבמתו אחר שלמדו הערלה בחייבי כריתות אמרו הערלה בחייבי לאוין מנין שאין לך ערוה בחייבי לאוין שאינה מרופה מכלל דחייבי לאוין בהערלה וכו' הערלה דחייבי לאוין דכתובה מנ"ל אמת קיימה קיימה ופירש רש"י כמיב גבי חייבי כריתות אלו הן כי יקח אח אמותו וכמיב בחייבי לאוין דכתובה לא יקחו ע"כ, וחזו שכתב הרמב"ן דחייבי לאוין נלמדין מחייבי כריתות, ומעתה כי קשה הוא דמה כך הערלה הוא דאתו למדין מהם ולא לאיסור קריבה, אבל נראה שכוונתו היא דכי היכי דילפינן מהתם הערלה הכי נמי ילפינן קריבה, ודע נמי לך מבלי להגזמה זאת היא קיימה קיימה דהקריבה היא ודאי הביאה ואמרינן מה ביאה דהתם הערלה אף ביאה דהכא הערלה אבל איסור קריבה מילתא היא בפני עצמה ופשה חו אין לנו כי היכי דאין לנו מה התם עונש כרת אף כאן עונש כרת והטעם בכלן ממניח יפתו יחד עם הבא בנגדה אין מכאן קושיא להרמב"ם כלל דחומה בכנפיה היינו היא בנגדה לחפי' הרמב"ם מותר לחיק בו לאיסור תורה אלא מדרבנן ואזיל ושיי הוא דלכ"ע אסור ולחכם ולמוחזק שרי כמו שהרמב"ן עלמו חומר ואזה אין מקום לטענתו כלל, ופשיטא דכיון דמשום שאר חומר היה הדבר לרב אחא בת בתו לכך הוצרכו לומר לו שהמקומות הם:

והנשה עוד הרמב"ן ממה שאמרו בפרק הבא על יבמתו הערלה זו הכנסת הטבורה גמר ניאוף ממנה מכאן ואילך אינו אלא נשיקה ופטור, ואמרת פטור ראיה שאין בו מלקות מן הלאו של קריבה ע"כ. וזאת הטענה יכולה שם הרב המגיד גם כן בפ"ט מאיסורי ביאה ומירץ דפטור

מעיד לו שאני יודע שאביו של זה כהן אין מעלין אותו לכהונה בעדות זה שמא חלל הוא. עד שיעיד שזה כהן הוא. אבל אם הוחזק אביו כהן. או שבאו שנים והעידו שאביו של זה כהן הרי הוא בחזקת אביו: **טז** מי [א]שהוחזק אביו כהן ויצא עליו קול שהוא בן גרושה או חלוצה חוששין לו ומורידין אותו. בא עד אחד אחר כך והעיד שהוא כשר מעלין אותו לכהונה על פיו. באו שנים עדים אחר כך והעידו שהוא חלל מורידין אותו מן הכהונה. בא עד אחד והעיד שהוא כשר מעלין אותו לכהונה שזה האחרון מצטרף לעד ראשון והרי שנים מעידין שהוא כשר ושנים מעידים שהוא פסול ידחו אלו ואלו ויחזרו לקול שהשנים במאה [ב]אחר בעלה וילדה. ואין ידוע אם בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון והיה אחד מהן כהן והשני ישראל הרי זה ספק כהן. וכך אם נתערב ולד כהן בולד ישראל והגדילו התערובות כל אחד מהן ספק כהן. [ג]ונותנין עליהן חומרי ישראל וחומרי כהנים. נושאין נשים הראויות לכהונה ואין ממאמים למתים ולא אוכלין בתרומה ואם נשאו גרושה מוציאין ואינן לוקין: **יח** שני כהנים שנתערבו ולדותיהם. או אשת כהן שלא שהתה אחר בעלה שלשה חדשים ונשאת לכהן אחר ואין ידוע אם בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון נותנין לו על הולד חומרי שניהם הוא אונן עליהם והן אוננין עליו. הוא אין מטמא להם והם אינן מטמאין לו. ועולה במשמרו של זה ושל זה. ואין חולק. ואם היו שניהם במשמר אחד ובית אב אחד נוטל חלק אחד: **יט** בד"א בזמן שהן באין מכח נישואין. [ד]אבל בזנות גזרו חכמים שמשתקין אותו מדין כהונה כלל הואיל ואינו יודע אביו הודאי שנאמר והיתה לו ולזרעו אחריו עד שיהיה זרעו מיוחס אחריו: **כ** כיצד עשרה כהנים שפירש אחד מהם ובעל שהרי הולד כהן ודאי ואע"פ כן הואיל ואינו יודע אביו שיתייחס לו משתקין אותו מדין כהונה. ואינו עובד ולא אוכל ולא חולק ואם נטמא למתים או נשא גרושה לוקה שאין כאן ספק היתר:

פרק אחד ועשרים

א כל [ה]הבא על ערוה מן העריות דרך איברים או שחבק ונשק דרך תאוה ונהנה בקרוב בשר הרי זה לוקה מן התורה. שנאמר לבלתי עשות מחקות התועבות וגו' ונאמר לא תקרבו לגלות ערוה. כלומר לא תקרבו לדברים המביאין לידי גילוי ערוה: **כא** העושה דבר מחוקות אלו הרי הוא חשוד על העריות. [ו]ואסור לאדם לקרוץ בידיו וברגליו או לרמוז בעיניו לאחת מן העריות או לשחוק עמה או להקל ראש ואפילו להריח בשמים שעליה או להביט ביפיה אסור. ומכין למתכוין לדבר

א טור מה"ע סי' ג': ב שם: ג טור שם סמ"ג שם: ד פ"ק דכתובות דף י"ג: ה טור מה"ע סי' כ' סמ"ג לאוין קכ"ו: ו טור שם סי' כ"ג:

סוי מבוי אלא ע"פ עד אחד והוו מ"ם שם החולק תרומה ונכסי מביו עם אחיו [ההכנים] כב"ד אינם חזקה ולא אמרו בדינם עליה קלא דבן גרושה וכן אלמנה לאחד מן הכהנים כאן אלא עד אחד שמעיד על בן זה שבן כהן הוא ומ"ה מיישבין ליה לפילו בלא קול אבל אם היו שנים מעידין על חלוקת התרומה בדין ירושה עם אחיו הכהנים כל שלא יצא עליו קול פסול היינו מעמידין לוחו בחזקת מביו ז"ש רבינו דין זה למעלה בעד אחד והוו אלא אמרו בשום מקום שיהיה מוחזק ע"פ עד אחד שיאמר כן כהן הוא אלא כשמוחזק כהן הוא ואין לנו להקל בעדות עד אחד יותר ממה שאמרו חכמים זהו לעת רבינו ועיקר:

טז מי שהוחזק אביו כהן וכו'. עם בגמרא גבי פלוגתא דמתניתין כב"ע דמוחזק לן בחזקה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה או בן חלוצה הוא ואתחזי' ואתא עד אחד ואמר דיעה היא דכהן הוא ואקקיעי' ואתו בי תרי ואמרי דבן גרושה וכן חלוצה הוא ואתחזיא ואתא עד אחד ואמר דיעה היא דכהן הוא וכו' מ"ם מצטרפין לעדות אע"פ שלא העידו כאחת ומ"ם אין מצטרפין וקי"ל כמ"ד בעלמא שומעים דבריו של זה היום ולכשיבא מביאו למחר שומעין דבריו וכיון שכן הכא חוקי תרי לבהדי תרי וחוקי נגרע מחזקת מאתמיה וכמ"ש רבינו וים מן המפרשים שכתבו דדוקא לתרומה דרבנן מעלין אבל לתרומה דאורייתא כיון דתרי ותרי ניהו לא אמרינן חוקי מלתא לחזקה כל מידי דאיסורא ואלגאה היא בגמרא ניחוש בפרק ד' נחלין (דף ל"ג.) מי תרי ותרי בפיקוח דאורייתא ניהו מי פיקוח דרבנן ומדאורייתא חוקי מלתא לחזקתה ומשמע התם דמקקינן לפיקוח דרבנן היא ומכל מקום כיון דפיקוח דרבנן היא ודלי מחמירין בתרומה דאורייתא אבל בתרומה דרבנן אמרי חוקי מלתא לחזקה עכ"ל ז"ל:

יז אשה שלא שהתה ג' חדשים וכו'. משנה ביבמות בפרק נושאין על האונסה (דף ק'.) ומ"ש וכן אם נתערב וכו' פשוט הוא ומתמה כביבמות שם בגמרא שם:

יח שני כהנים וכו'. במשנה שם הוא תוכן עליהם והן תוכנין עליו הוא אינו מטמא להם והם אינם מטמאין לו וכו' ועולה במשמרו של זה ושל זה ואינו חולק אם היו שניהם במשמר אחד ובית אב אחד נוטל חלק אחד וכו' ופשוט הוא שמשמר אחד עשרה כהנים עומדין ופיקח אחד מהן ובעל הולד שמוקי וכו' שמשתקין אותו מדין כהונה מ"ט אמר קרא והיתה לו ולזרעו אחריו בעינן זרעו מיוחס אחריו ולימא והקשו עם עליו ותירלו דזרעו מיוחס אחריו דרבנן [טוס] וקרא אמסכתא בעלמא וכי גזור רבנן בזנות בישואין לא גזור רבנן והקשו ובזנות מי גזור רבנן והתנן מי שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים [ונשאת וילדה] מאי אחר בעלה לילימא אחר מיתת בעלה אימא סיפא והוא תוכן עליהם והם תוכנין עליו בשלמא הוא תוכן עליהם משכחת לה בניסואין דאי בניסואין ואע"ג דקמא הא מית ליה כגון שלקטו עצמותיו לתוך ארגז שיש מרוצות תוכן זה עליהם מפקח ותסור בקדשים דתנן בפסקים השומע על מתו המלקט לו עצמות טוהל ותוכל בקדשים [לערב] עכ"ל שלא הם תוכנין עליו היכי משכחת לה הא מית ליה ותלא גרושה ומאי אחר בעלה אחר גט בעלה אימא סיפא הוא אין מטמא להן והן אין מטמאין לו בשלמא הן אין מטמאין לו לחומרא דכל מד ומד דילמא לאו כריה הוא שלא שפיר קא מטמא להן אלא מאי בשלמא הוא שפיר קא מטמא להן אלא מאי אחר בעלה אחר בועלה וקתני סיפא עולה במשמרו של זה ומיבעיא דשמואל ופירש"י

מגיד משנה **קדושה. הלכות איסורי ביאה פ"כ פכ"א** מגיד משנה מ 79

מלא נאו בזנות שמניחם בתו עליה בזנות הילכך אין מטמא להן דבין כך ובין כך כהן כשר הוא ומשכחת לה הוא תוכן עליהן והן עליו דהא מהויין [קף] מזו ליה ומיהו מלינא דשמואל עולה במשמרו של זה ושל זה מיהו מיבעיא לן מי מטמא להן בממנת ימומה שמיחם בנעלה ולא שהתה ג' חדשים ונשאת והקשו ממתני' מי קא ילדה והעמידוה בקידושי טעות ומיהו לא מיתיבי דשמואל. וכבר נתבארו בדברי רבינו בי"ט מהלכות אישות שהוא מוכר שמיפקר לצת שמתעבר ותמצא וקוראין להכא לפי דעתו ז"ל הוא לרווחא דמילתא והכהוא לישנא דתמרינן בפ"ק שאם מתעבר הקטנה תמות תחל מן ק"ל כלישנא דתמר שמא תמות ותפטר ג"כ שלא תמות. וכתבתי כל הסוגיא הזאת לפי שהיא נריכה לצתר דברי רבינו ולבאר המשנה ויש בקצת ספרי רבינו שכתוב שכתוב בהן והן אין תוננין עליו וט"ס הוא בהוכן ספרים:

פכ"א א כל הבא על ערוה וכו'. כצד כתב רבינו בספר המלות מצוה *שנמנענו מלהתעדן בתמת מכל העריות ואפילו בלא ביאה כגון מבוק ונשוק והדומה להם מפעולות המעמיקים בזימה והוא שתהיו שניהם בני תמר ואל תהא בנדה טומאתה לא תקרב לגלות ערוותה אין לי בלא שלא יגלה מנין שלא יקרב ת"ל לא תקרב אין לי בלא נדה שהיא בכל תקרב ובל תגלה מנין לכל עריות שהן בכל תקרבו ובל תגלו ת"ל לא תקרבו לגלות עכ"ל. ומפני זה כתב כאן שאם תבק או נשק ה"ז לוקה ואין דעת רבינו שילקה בקריצה אלא בחייבי כריתות או בחייבי ל"ת הכתובים בפרשה והם הנקראים עריות אבל בחייבי לאוין יש בהן בדברים אלו איסור אבל לא מלקות וזה מתבאר במ"ש כאן ולפי דעתו ז"ל ומה שאמרו ביבמות (דף נ"ט:) הערלה זו שכנסת עטרה וכו' מכאן ואילך אינו אלא נשיקה ופטור עליה והוא המיומנא שכתבתי פרק ראשון י"ל דפטור משום דיתה קלתר אבל מחמת קריצה שאפילו המחבק לוקה לא הוכרנו לומר שם שהמשבק בשבר בשותו מקום שהוא לוקה ו"מ לחייבי לאוין שהוא פטור לגמרי בנשיקה זו והיינו דר' פדת דאמר בפ"ק דסנהדרין (דף י"ב.) לא שברה תורה אלא קריצה של גילוי עריות בלבד אין הלכה כמותו אלא כמאן דפליג עליה כמו שאמרו שם בתוכו שם תלמיד שמת ונענש מפני שהיה יתן עם אשתו בימי ליבונה בקירוב בשר ולא עלה על דעתו לתשמיש ואע"פ נענש למיתה ואמרו שם בירוש המקום שהרגו אלא נשך פניס לאומה שהרי אמרה תורה ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב וכבר אמרו בירושלמי ורבשה פרוש שהוא לשון תבק מן התורה זה לעת רבינו אבל הרמב"ן נתלק עליו בהשגות שאבר על ספר המלות ואמר שהרמב"ם השיג שבפרק שיני היבמות אמרו שהמחבק ואין בכאן מלקות מן התורה אלא מכת מרדות כיוצא בזה בהערלה והמרין זה להוכיח דעתו ז"ל:

כב העושה דבר מחוקות אלו וכו'. רבינו סובר שמ"ם בסנהדרין גבי תשוד על העריות מרבינן בכתפיה שהוא המחבק והמנשק ולכך אמרו התשוד ואמרו שלוקה מרבינן וכו' וים בו פי' אחר: ואסור לאדם לקרוץ וכו'. מבואר בבריית בתבות דר' נתן ואמרו בתבות שהוא לשון רמז מרגילין לערוה ואמרו על מרבה שיחה עם האשה וכמה דבריס כיוצא בהלו ובפרק במה אשה (דף ס"ב:) וברגליהן מעכבנה שהיו מטילות מור ואפרסמון בתנעליהן ואפילו בנגדי צבע שלה יכול להסתכל כמו שיתבאר וים בדבריהם אלו מכת מרדות כיוצא בכל איסור שהוא מדבריהם:

והמסתכל

*[כן הגיה הרמב"ן לשון רבינו בהשגותיו על ס' המלות אבל יש מיזי בין לשון ללשון]:

והמסתכל

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
משנה תורה <מהדורה חדשה> - ה (קדושה) משה בן מימון (רמב"ם) עמוד מס : 80 הודפס ע"י אוצר החכמה

שו"ת הרשב"א המיוחסות לרמב"ן סימן קכז

שאלה בעל המבין ברפואות ואשתו נדה וחולה ויש בעיר רופאים מוחזקין שמבינין כמותו או יותר היוכל הבעל למשש בדפק שלה ביחוד ושלא ביחוד, ואפשר בשביל ההזמנה יועיל לה שהאחרים אינם יכולים לראותה תמיד. מי אמרינן כיון דנגיעה בעלמא אינה אלא משום שבות /כלומר איסור מדרבנן/ ושבות הותרה בחולי שאין בו סכנה, הא נמי דכוותה, או דלמא שאני הכא דיצרו תקפו. ולך, אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב,

תשובה מסתברא שאסור. חדא דאפשר דכל קריבה דאורייתא כדאמר פרק קמא דשבת (דף י"ג) /יחזקאל י"ח ו'/ אל ההרים לא אכל ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב. מקיש אשתו נדה לאשת רעהו. מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור אף אשתו נדה הוא בבגדו והיא בבגדה אסור. ופליגא דרבי פדת. דא"ר פדת לא אסרה תורה אלא קריבה של גילוי עריות שנאמר לא תקרבו לגלות ערוה. אלא מאן דאסר שום קריבה משום לך לך, אמרין נזירא כו', אפ"ה איסור דרבנן איסור הוא. דכיון דהוא חולי שאין בו סכנה לא נתיר בו איסור דרבנן. שלא כל השבותים שוין בין ביום טוב בין בשבת בין בחולי. דהרבה שבותים התירו בשבת וביו"ט משום מצוה בעלמא וכותב בערכאות של גוים משום ישוב א"י וכיוצא בזה. ופעמים שמעמידים דבריהם במקום כרת. ועל כרחך אין אנו למדים להתיר שבות משבות אלא במקום שאמרו להתיר מתירין, ובמקום שלא אמרו אין מתירין. ועוד שהתירו בשבת לעשות כל צרכי חולה על ידי נכרי אף על פי שאמירה לנכרי שבות. ואפ"ה לא מסתברא שנתיר לו סתם יינם ושמנו של גיד וגבינה של נכרים ושאר איסורים דרבנן. ועוד שהרי יש בעיר כמותו ואפשר על ידי אותו אחר. ובמקום שיש היתר ואיסור אין מאכילין האדם דבר איסור ואפילו בשל דבריהם. דאטו מי שיש לו יין נסך בתוך ביתו ויין כשר נמכר בעיר מי נימא דניתן לו יין נסך מפני שהוא מזומן לו יותר, הא ודאי לא, ואפילו בחולה שיש בו סכנה בכיוצא בזה אין מתירין בלא אומדנא. דחולה אומדנא בעי. אא"כ דבר ברור הוא שהוא מסוכן לאותו דבר אם לא נתן לו מיד. וכדאמר פרק חרש (דף קי"ד) פלוגתא דתינוק אוכל נבלות אם ב"ד מצווין להפרישו. ופרקינן שאני התם משום סכנה. ואקשינן והא אומדנא בעי, ופריק סתם תינוק מסוכן הוא אצל חלב.

תרומת הדשן סימן רנב

שאלה: אשה שהיא חולה ורצה בעלה ליגע בה כדי לשמשנה כגון להקימה ולהשכיבה ולסומכה שרי או אסור?

תשובה:, אבל כשהיא חולה והוא בריא איכא למיחש להרגל עבירה שמא יצרו מתגבר עליו ויפייסנה, ובחולי דידה אין קפידא כל כך, דאפשר לשמש עמה בחליה. וכה"ג תנן פ"ק דשבת /דף י"א ע"א/ לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה, ודייק התם במרדכי דדווקא הוא אסור לאכול ממה שאכלה היא אבל היא אינה אסורה ממה שאכל הוא, אלמא דאין הרגל עבירה תולה אלא בו, וכן העתיק אחד מהגדולים בשם גדול דאשה חולה ובעלה רופא אסור למשש לה הדפק, וא"כ כ"ש בנ"ד דמשוש הדפק לאו דרך חיבה הוא כלל אלא דרך אומנות.

בית יוסף יורה דעה סימן קצה

יז וכתב עוד בתרומת הדשן (סי' רנב) בשם גדול אחד דאשה [נדה] חולה ובעלה רופא אסור למשש לה הדפק ונראה מדבריו שאפילו בשאין רופא זולתו אסור וגם בתשובות להרמב"ן סימן קכ"ז אסר לבעל למשש דפק אשתו נדה ואף על פי שלשון השאלה היה בשיש שם רופאים אחרים אלא דבעלה ניחא לה משום דמזומן תדיר נראה דלמאי דאסר לא שני לן בין יש שם רופאים אחרים לאינם ומיהו אם החולי מסוכן ואין שם רופאים משמע קצת מדבריו דשרי משום פיקוח נפש אלא דאיכא למימר דלטעמיה אזיל (בהשגות על סה"מ ל"ת שנג) דסבר דנגיעת נדה אינה אסורה אלא מדרבנן אבל להרמב"ם (סה"מ שם, והל' איסו"ב פכ"א ה"א) דנגיעת ערוה אסורה מן התורה הכא אף על פי שיש בו פיקוח נפש אפשר דאסור משום דהוי אביזרא דגילוי עריות וצ"ע:

יט **אסור בעלה בו'.** דלוקח כשהוא מולה והיא בריאה שרי, דכיון דמולה הוא ליכא למיחש להרגל עבירה, דאין יכול מתגבר עליו מפני שחשש כמו. אבל כשהיא מולה והוא בריא ליכא למיחש להרגל עבירה, שמא יתגבר יכול עליו ויפייסנה, תרומת הדשן [סימן רנב]: **כ אסור למשש** בו'. ומיהו אם המולה מסוכן ואין שם רופאים, מסתמא קלת מדברי תשובת [הרשב"ץ המיוחסות לרמב"ן סימן קכ"ז, וכתב הרב ב"י [עמוד קנו ד"ה וכתב] שנראה מדברי תרומת הדשן שאפילו כשאין רופא אסור, וכן להרמב"ם [פיסקי ריפה כח, ו; ספר המצות לו תעשה שנג] דנגיעת ערוה אסורה מן התורה, אע"ג שיש כו פקוח נפש שאפשר לשסול משום דהוה מציאות דגילוי ערוה, ול"ע. וכבר פסק רמ"א להיתר:

קצו ג. גרייתא דרבי מאיר נדה דף ל"ג ע"ג דכר אחר יום שפוקקת בו וכו'. ותע"ג דתמי ליה אם בגמרא, כתב הרמ"ם [שם פ"ד סימן ג] דדימוין בעלמא, והכי איתא שם דף ס"ט ע"ג [וכן הסכימו כל הפוסקים]: כ. טור [עמוד קנו] ושאר פוסקים והרמ"ם בפסקיו בפרק י' דנדה [סימן ה]:

כ*. לרמ"ם קילור הלכות נדה, וכפירוש ב"י עמוד קפג ד"ה ודין:

ג. לשון הרשב"ץ במורת הבית הקלר [בית ז שער ה מד, ג]:

ד. גם הטור [עמוד קקב] כתב כן משם מביו הרמ"ם [ב"י]:

יט אסור בעלה ליגע בה כדי לשמשה כגון להקימה ולהשכיבה ולסומכה: הגה [כא] [טו] ויש [טז] לחלק אם יש לה מי שיסמכנה מותר בכל וכן נוהגין אם צריכה הרבה לכך:

יז [כט] [עו] [יד (שז)] **אם בעלה רופא כ אסור למשש** לה הדפק: הגה ולפי מה שכתבתי דנוהגין היתר אם צריכה אליו למשמש לה [כ] כל שכן דמותר [יז] למשש לה הדפק אם [יח] אין רופא אחר וצריכה אליו ויש סכנה במליה. ולענין [יח] תפלה ושאר דברי קדושה יש שכתבו [יט] שאין לאשה נדה בימי רחייתה לכנס [יש] לבית הכנסת או להתפלל [יט] או [כא*] להזכיר השם או [כב*] ליגע בספר [כג] ויש מחמירים שמותרות בכל [כד*] וכן עיקר [כה*] אבל המנהג במדינות אלו כסברא הראשונה ובימי לבון נהגו התר [כו] ואפילו במקום שנהגו להחמיר בימים נוראים ובהמי גוונא שרבים מתאספים לילך לבית הכנסת מותרות לילך לבית הכנסת כשאר נשים כי הוא להם לענבון גדול שהכל מתאספים והם יעמדו מון:

סימן קצו

דיני לבישת הלבון ובדיקתה. ובו י"ג סעיפים:

א [א] **שבעת ימים** [ב] **ויכך משפטה אם ממחרת יום שפסקה בו** [ב] **תראה שני ימים או שלשה ופסקה מלראות** [ג] **בודקת ביום שפסקה א כדי שתפסוק** [א] **בטהרה** [ד*] **ובדיקה זו תהיה סמוך לבין השמשות:** הגה [ה] וכן נוהגין לכתחלה [א] **ובדיעבד אפילו לא בדקה עלמה** [ו] **ב רק** [ג] [ה] [א] **ולעולם ילמד אדם בתוך ביתו הגה להחמיר לכתחלה שתהא בודקת ביום הפסק טהרתה במוך** [ד] **דחוק** [ז] **ושיהא שם כל בין השמשות שזו בדיקה מוציאה מידי כל ספק:** הגה [ז] יש מחמירים אם התפללו הקהל ערבית ועוד היום גדול מיהו יכולה לבדוק אז ללמוד לבניס ולהתחיל למות מיום הממרת **ג** מאחר [ב] [ג] להקהל כבר עשו אותו לילה [ו] [ז] ויש מחמירים דמותר **ד** [ג] ב ג אפילו עשו כשהיו נדה, [ד] וכדאיתא בתשובת הרמב"ן [ג] ב רק שתפסוק בטהרה. בין הבמשות: **ב** שחרית כו'. היינו מיום שני מרחיצתה ואילך, כלקמן סעיף ג': **ג** מאחר דהקהל כבר עשו כו'. אף על פי שעדיין היא לא התפללה ערבית, תרומת הדשן שם [סימן רמח]: **ד** אפילו עשו הקהל שבת. כי היכי תוספת לא שייך לענין נדה ולריך כ"ד שעות, וכן איתא בפרק נערה (כתובות דף מ"ז ע"ב) בתוספות ד"ה למסר לה בשבתות ויום טוב, וכן יש ליתי מספירת עומר דלא תשבינן לילה אפילו בערב שבת דתוספת שבת לתורייתא, וכן מלכילת מנה ופסח וסוכה, עד כאן לשון התגור [סימן תלף שעז] בשם מהרי"ל [שו"ת המדשות סימן קמ]. מסתמא מדבריו ומכל הלין לריכות לתף על פי שהתפללה היא גם כן ועשתה שבת מותר (וכן דעת מחד מהגדולים בתשובה שהביא התרומת הדשן שם דאפילו התפללה היא ערבית מותר, עיין שכתב הרב דאפילו עשו הקהל שבת וגם היא. והגתון ממ"ו ז"ל לא כתב כן בתשובה, אלא כתב [גבורת תנשים, שו"ת מה"ר מאיר כ"ץ סימן יג] דלהרב שם התפללה היא ערבית אין להקל אפילו דיעבד, כלקמן סוף סימן שע"ה [סעיף יח], ועיין שם (וכן נראה דעת מהרש"ל [ב] בתשובה סימן פ"ג שהבאתי לקמן ס"ק י"ט). (ש"מ) [מכל מקום] [ג] מצוטר מהתגור שהבאתי דלף להמקילים היינו עד כ"ד שעות, ושם כן [ד] כשהיום גדול כל כך כשהיו נדה, [ד] וכדאיתא בתשובת הרמב"ן ובדברי הרב:

קצו א כדי שתפסוק בטהרה. בין הבמשות: **ב** רק שחרית כו'. היינו מיום שני מרחיצתה ואילך, כלקמן סעיף ג': **ג** מאחר דהקהל כבר עשו כו'. אף על פי שעדיין היא לא התפללה ערבית, תרומת הדשן שם [סימן רמח]: **ד** אפילו עשו הקהל שבת. כי היכי תוספת לא שייך לענין נדה ולריך כ"ד שעות, וכן איתא בפרק נערה (כתובות דף מ"ז ע"ב) בתוספות ד"ה למסר לה בשבתות ויום טוב, וכן יש ליתי מספירת עומר דלא תשבינן לילה אפילו בערב שבת דתוספת שבת לתורייתא, וכן מלכילת מנה ופסח וסוכה, עד כאן לשון התגור [סימן תלף שעז] בשם מהרי"ל [שו"ת המדשות סימן קמ]. מסתמא מדבריו ומכל הלין לריכות לתף על פי שהתפללה היא גם כן ועשתה שבת מותר (וכן דעת מחד מהגדולים בתשובה שהביא התרומת הדשן שם דאפילו התפללה היא ערבית מותר, עיין שכתב הרב דאפילו עשו הקהל שבת וגם היא. והגתון ממ"ו ז"ל לא כתב כן בתשובה, אלא כתב [גבורת תנשים, שו"ת מה"ר מאיר כ"ץ סימן יג] דלהרב שם התפללה היא ערבית אין להקל אפילו דיעבד, כלקמן סוף סימן שע"ה [סעיף יח], ועיין שם (וכן נראה דעת מהרש"ל [ב] בתשובה סימן פ"ג שהבאתי לקמן ס"ק י"ט). (ש"מ) [מכל מקום] [ג] מצוטר מהתגור שהבאתי דלף להמקילים היינו עד כ"ד שעות, ושם כן [ד] כשהיום גדול כל כך

ביאור הגר"א

[כא] [סעיף טז הגה] ויש אומרים כו'. דהלאו הזה הוא דוקא אם מתכוין בשביל ערוה, אבל בלאו הכי אינו אלא מדרבנן:

קצו (א) [סעיף א] **שבעת ימים כו'.** עיין תוספות [נדה] ל"ג א' ד"ה (ואיהו) [דאיהו] כו': [ב] וכך משפטה אם כו'. ר"ל, לאפוקי יום אחד, כמו שכתוב בסעיף ב': [ג] בודקת כו'. שם בגמרא ס"ט א', ועיין תוספות שם ד"ה והכא כו': [ד] ובדיקה זו כו'. להחמיר לכתחלה, כרבי יהודה במתניתין שם ס"ח א', וזהו שכתוב בהג"ה וכן כו' ובדיעבד כו', דקיימא לן כרבנן: [ה] ולעולם כו' ושיהא כו'. תורת הבית [הקצר בית ז שער ה כד, א], וכמו שכתוב שם בגמרא [סה, ב] תניא אמרו לו לרבי יהודה אלמלי כו', וכמו שכתוב שם ג"ג (ג') ואמינא להו אנא אלמלי כו' ואמרו לי כי קאמרינן כו', וזה אי אפשר אלא כהאי גוונא במוך דחוק כו': [ו] [הגה] ויש אומרים דמותר כו'. עיין תוספות דכתובות מ"ד א' ד"ה דמסר כו', ובפסחים צ"ט ב' ד"ה עד כו', ובברכות כ"ד ב' איבעיא להו אומר קדושה כו' אומר הבדלה כו', מכלל דלשאר דברים דלא שייך לשבת, ודאי לאו לילה הוא:

באר היטב

קצו (א) **בטהרה.** בין הבמשות, [ב"ח ס"ק ג]: **ובדיעבד אפילו לא בדקה עלמה כו'.** היינו מיום שני מרחיצתה ואילך, כלקמן סעיף ג', ב"ח [ס"ק ג]: (ב) **דהקהל.** אפילו אם היא עדיין לא התפללה ערבית, [ב"ח ס"ק ג]:

הגהות רעק"א

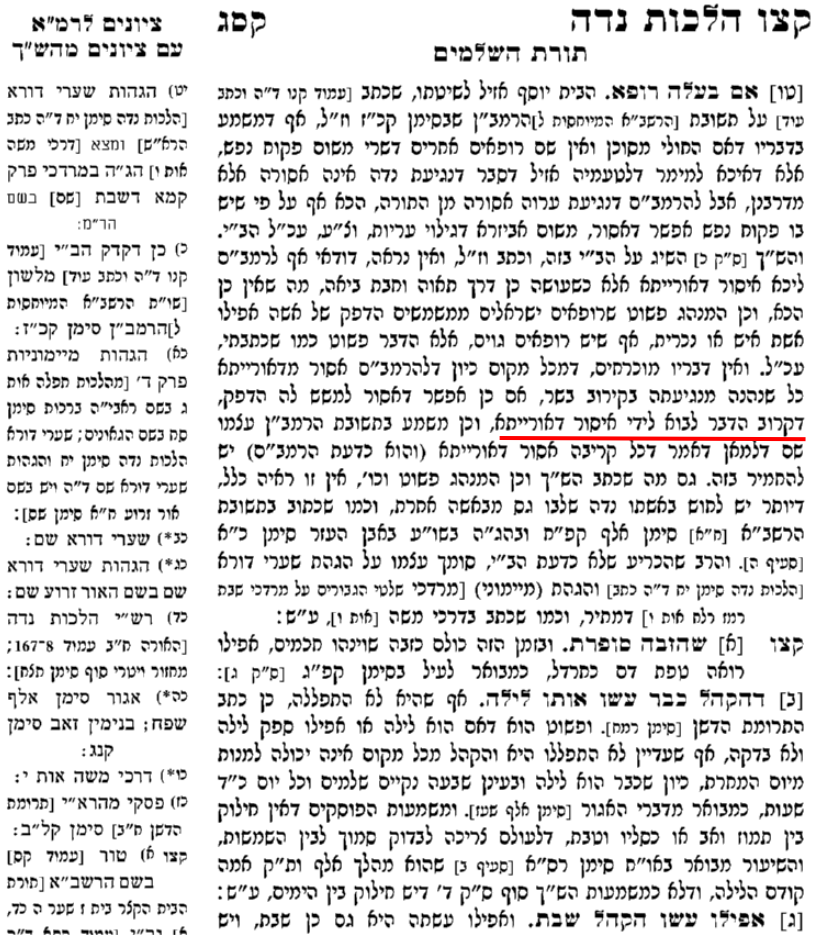
ג) (ש"ך ס"ק ב) **ואין נראה דוקאי אף להרמב"ם.** עיין בספר בית אפרים [לחם אפרים] בקונטרס הלילות (סימן ל"ח אות ט'): ד) (שם) **וכדאיתא בתשובת הרמב"ן.** ועיין בתשובות הרדב"ז (סימן ג' ס"ד סימן תלף עו):

הגהות והערות

יח) כ"ה בדפ"ר. ובדפוסים שלפנינו מכן הוסמנו כל המשך הסעיף, ומקומו בכתב "עיין בתורת חיים סימן פ"ח שם מותר לנדה ליכנס לבית הכנסת ולהתפלל". תע"ב ויין בפתחי תשובה בשמקנו לנוסח שלפנינו:

יט) המנהג דלין לנשם נדה להתפלל, לא מכר כלל בפוסקים המובאים בציוני הרמ"ם, ותף לא בדברי מנשה אות י, ול"ע:

קצו א) **כתלר הגולה נקט בדעת הרמ"ם שהבדיקה לריכה להיות "כל" בין השמשות, ומיינו ע"י מוך דחוק.** וזה גם דעת הפרישה אות ד בדברי הרמ"ם. ללא כהנהת הב"י עמוד קפג ד"ה ומ"ש רבינו, שכתב דהרמ"ם סבור שבין השמשות הוא לאו דוקא אלא סתם יום ולו, ועל כן לא ניין בתר הגולה דעת הרמ"ם לענין בדיקה סתוך לבין השמשות:

יורה דעה קצה קצו הלכות נדה קסג

מהצית השקל

תורת השלמים

ציונים לרמ"א עם ציונים מהש"ך

(פ"ק יט) **אסור כו'. בריאה כו'.** ר"ל, מותרת היא לשמשו: (פ"ק כ) **אסור כו'. ומיהו אם כר'.** דמה שמיקל רמ"א בהג"ה הוא מתשובת הרמב"ן, והמחבר לא סבירא ליה כוותיה, דאזיל לטעמיה שכתב בספרו הארוך להטור [ב"י עמוד קנו ד"ה וכתב] וז"ל, ומיהו אם כר': **אפשר דאסור משום כו', כצ"ל: משום אביזרא דגילוי עריות.** דאמרינן יהרג ואל יעבור: **וכאן התיר כו'.** ר"ל, אלא ודאי דהכא להרמב"ם ליכא איסור דאורייתא, שאינו עושה כן דרך חבה ותאוה. ועיין במנחת יעקב [תורת השלמים ס"ק טו] שהשיג על הש"ך, דמה שכתב להרמב"ם אין כאן איסור דאורייתא הואיל כר', ליתא, דנהי דבהתחלה אינו עושה כן דרך תאוה, מכל מקום אפשר שלבסוף יבא הדבר לידי כך, וקרוב הדבר לבא לידי איסור דאורייתא. ומה שהביא ראיה לסברתו מהמנהג, אין זו ראיה כלל, דהא באבן העזר סימן כ"א סעיף ה' בהג"ה כתב לענין אכילה בקערה אחת או להושיט מידו לידה יש אומרים שאסור בכל ערוה כמו באשתו נדה, ויש מקילין דלא אסרו דברים של חבה אלא באשתו נדה, שלבו גס בה ובא לידי הרגל עבירה, אבל באשה אחרת שאין לבו גס בה ליכא למיחש. ואם כן אין ראיה ממה שרופאים ישראלים ממשמשין הדפק של אשת איש, שסומכין על היש מקילין, אבל באשתו נדה שלבו גס בה יותר מאשה אחרת אפשר דאסור למשמש הדפק לה מכל מקום, ע"ש. [הג"ה, ולענ"ד דברי הש"ך נכונים, דהדבר פשוט דלא חלקו התם באבן העזר בין אשתו נדה לשאר עריות רק בדברים שאינן אסורים רק מדרבנן משום דהוי דרך חיבה וקירוב הדעת, כגון להושיט מידו לידה וכדומה, דבשאר עריות דאין לבו גס בהם לא שייך חיבה וקירוב הדעת, אבל בנגיעה דלדעת הרמב"ם אסור מן התורה ועובר בלאו דלא תקרבו לגלות ערוה, אין חילוק כלל בין נדה לשאר עריות, דהא הכתוב דלא תקרבו קאי על כל פרשת עריות, ושפיר הביא הש"ך ראיה מהמנהג דכל שאינו נוגע בערוה דרך תאוה וחיבה ליכא איסור דאורייתא. ובאמת שבמנחת יעקב עצמו משמע דמודה בזה להש"ך דמן התורה אינו אסור רק דרך חיבה, רק דכתב דאפשר דמכל מקום באשתו נדה יש להחמיר טפי דקרוב לבוא לידי איסור דאורייתא, אך אין הדבר מוכרח לאסור זה במקום סכנה כיון דאינו אלא חשש דרבנן, ודו"ק. ע"כ הג"ה מהרב הגדול מהורי"ר שלמה הכהן נ"י מו"ץ דפה ווילנא]:

[טו] **אם בעלה רופא.** הכי יוסף מזיל בשיטתו, שכתב [עמוד קנו ד"ה וכתב עיד] על מעוכת [הרמב"ן המיוחסות לו] הרמב"ן שבסימן קכ"ז ז"ל, אף דמשמע מדבריו דאם המולי מקומן ומין אם רופאים מחריס דשרי משום פקוח נפש, אלא דמיכא למימר דלטעמיה מזיל דסבר דנגיעת נדה מינה מקורה אלא מדרבנן, אבל להרמב"ם דנגיעת ערוה מקורה מן התורה, הכא אף על פי שיש בו פקוח נפש אפשר דמשום מציאת דגילוי עריות, ול"ע, עכ"ל הב"י. והש"ך [ס"ק כ] הסיג על הב"י בזה, וכתב וז"ל, ומין נראה, דודאי אף לרמב"ם ליכא לאסור דמוריינן אלא כשעושה כן דרך תאוה וחבת בית, מה שאין כן הכא, וכן המנהג פשוט שרופאים ישראלים ממשמשים הדפק של אשה אפילו אשת איש או נכרית, אף שיש רופאים גוים, אלא הדבר פשוט כמו שכתבתי, עכ"ל. ומין דבריו מוכרחים, דמכל מקום כיון דלהרמב"ם אסור מדאורייתא כל שהנאה מגיעתה בקירוב בשר, אם כן אפשר דאסור למשש לה הדפק, דקרוב הדבר לבוא לידי איסור דאורייתא, וכן משמע בתשובת הרמב"ן עצמו שם דלמאן דאמר דכל קריבה אסור דאורייתא (והוא כדעת הרמב"ם) יש להחמיר בזה. גם מה שכתב הש"ך וכן המנהג פשוט וכו', אין זו ראיה כלל, דיותר יש לנהוג בנשואה נדה שלבו גס מבאשה אחרת, וכמו שכתוב בתשובת הרמב"ן עצמו [ס"ק ח] סימן אלף קפ"ח [ספיף ה]. והרב שהכריע שלא כדעת הב"י, סומך עצמו על הגהת שערי דורא [הלכות נדה סימן יח ד"ה וכתב] והגהת (מיימוני) [מדברי שלטי הגבורים על מדברי שמת רמז אלף אות י] דממיר, וכמו שכתב בדברי משה [אות ו], ע"ש:

קצו [ג] **שהזבה בודקת.** ובזמן הזה כולם כזבה שוינהו מכמים, אפילו רואה טפת דם כמדת, כמבואר לעיל בסימן קפ"ג [ס"ק ג]:

[ג] **דהקהל כבר עשו אותו לילה.** אף שהיו לו התפללה, כן כתב התרומת הדשן [סימן רמח]. ופשוט הוא דאם הוא לילה או אפילו קפץ לילה ולא נדקה, אף שעדיין לא התפללו היו והקהל מכל מקום אינה יכולה למנות מיום המחרת, כיון שכבר הוא לילה ונעיין שבעה נקיים שלמים וכל יום כ"ד שעות, כמבואר מדברי המגור [סימן אלף שמז]. ומשמעות הפוסקים דאין מילוק בין תמוז ואב או כסליו וטבת, לעולם לריכה לבדוק סמוך לבין השמשות, והמיעור מבואר בא"מ סימן רס"ו [סעיף ג] שהוא מהלך אלף ות"ק אמה קודם הלילה, ולא כמשמעות הש"ך סוף ס"ק ד' דיש מילוק בין הימים, ע"ש:

[ג] **אפילו עשו הקהל שבת.** ואפילו עשתה היו גם כן שבת, וים

(יט) הגהות שערי דורא [הלכות נדה סימן יח ד"ה כתב הרמ"ם] ומצא [דרכי משה הגה"ט] מוסף ו) הג"ה במרדכי פרק קמא דשבת [סמ"ק בשם הר"מ]:

כ) כן דקדק הב"י [עמוד קנו ד"ה וכתב עיד] מלשון [או"ח הרמב"ן המיוחסות לן]הרמב"ן סימן קכ"ז:

כא) הגהות מיימוניות פרק ד' [מהלכות אפלה מוסף ג בשם רמ"י] בהגהות סימן קה בשם הגמ"ר; שערי דורא הלכות נדה סימן יח והגהות שערי דורא שם ד"ה ויש בשם [מור זרוע ח"א סימן שמ]:

כב*) שערי דורא שם:

כג*) הגהות שערי דורא שם בשם האור זרוע שם:

כד) רש"י הלכות נדה [המורה ח"ג עמוד 8-167; מחזור ויטרי סוף סימן תלמ]:

כה*) אגור סימן אלף שפח; בנימין זאב סימן קנג:

כו*) דרכי משה אות י:

כז) פסקי מהרא"י [תרומת הדשן ח"ב] סימן קל"ב:

קצו ו) טור [עמוד קמ] בשם הרשב"א [תורת הבית הקלר בית ז שער ה כלל

סדרי טהרה סימן קצה

(כד) ובספר מנחת יעקב [תורת השלמים ס"ק טו] כתב, דאין ראיה משאר נשים לאשתו נדה, דיש להחמיר ביותר באשתו נדה שלבו גס בה, מבאשה אחרת, וכמו שכתב בתשובת הרשב"א סימן אלף קפ"ח ובהגהת שו"ע אבן העזר סימן כ"א, עכ"ל. ובמחילת כבודו אין בדבריו ממש, דהרשב"א בתשובה שם והרמ"א בהג"ה לא מיירי אלא במה שאסרו חכמים משום הרגל דבר, בהא הוא דשייך לחלק בין אשתו נדה דלבו גס בה, לאשה דעלמא, אבל מה שאסור מן התורה משום קריבות ערוה, ודאי דחמירא אשת איש מאשתו נדה, ואין לחלק בין לבו גס בה או לאו. ומדחזינן מעשים בכל יום שהרופאים ישראלים ממשמשים בדפק, ושאר מיני משמושים שמדרכי רפואה, אפילו לאשת איש, מוכח דאינו אסור מן התורה. וכן כתב בספר כרתי ופלתי [תפארת ישראל סעיף ז] שדברי הש"ך ברורים, ומסיים, וכן נוהגין שאשה שיש לה מכה בבטנה וכל מקום תורפה, שרופאים רואים אותה, וזהו ודאי בגדר גילוי עריות, כדאמר הש"ס [סנהדרין עה, א] ימות ואל תעמוד ערומה, אלא ודאי הנכון כמו שכתב הש"ך דזה במלאכתו עוסק, עכ"ד:

לחלק בין בתו לבת בתו וכו׳ אך קושיתו ק׳ על הגמרא בלא סברת הפוס׳ שהרי דף ע׳ דמייתי התם לדשמואל אבתו תיתי דונג ותשקינן וא״כ ע״כ יש חילוק בין אין משתמשין ובין ישן עמהם וכו׳ והנראה בעיני דשמואל לאו לכל אדם אלא לת״ח ואדם חשוב להרחיק עצמו וישן עמהם בק״ב לכל אדם ומיושב שפיר קו׳ הכ״ש שאין חילוק בין בתו לבת בתו וכן מ״ש אין שואלים בשלום אשה לאו בכל אדם אלא לת״ח משום הרחקה ומיושב בזה קו׳ התוס׳ שהמלאכים שאלו לאברהם וכו׳ זהו תורף דבריו בקצור הלא בספדתו.

ולי ההדיוט יש בהם להרהר הרבה זה ראשון מה שדחה דברי הרב בית שמואל דדילמא רב אחא ס״ל לחלק בין בתו לבת בתו וכו׳ לק״מ דהרי הרב ב״ש פירש דבריו דממ״ש אנא כאידך דשמואל ס״ל דהכל לשם שמים מוכח דאינו מחלק דמזה נלמד בתו יבת בתו מותר דמסתמא כונתו לחיבוב קורבה ודברים נכוחים הם.

ומ״ש דקושיתו על הגמרא ממ״ש דף ע׳ על בתו תיתי דונג אין משתמשין וכן כתב לקמן ריש דף קל״ג ובנה עליה מצודים. לישרי לן מר דאי דונג בתו דרב נחמן ולגביה שרי אף לישן בק״ב רב יהודה זר והוא אמר תיתי דונג ותשקינן שתשקה לרב יהודה ועל עצמו אמר רב יהודה אין משתמשין באשה כלל וזה פשוט ונפל היסוד. ואני תמיה עליו נר״ו איך מלאו לבו לחדש דינין דאין משתמשין ואין שואלין הוא לת״ח דוקא. ולת״ח אסור בבתו לישן בק״ב. הפך כל גדולי הפוסקים הראשונים והאחרונים. ותו דמדשמואל דאצטריך מימרא שניה לומר הכל לש״ש מוכרח דהראשונה לכלם אחד חכם ואחד תם אין משתמשין. ואח״כ אמרה לשניה לפי מעשיו הכל לש״ש אך אי אמרת דהראשונה דוקא לת״ח משום הרחקה וכיוצא. אמאי אצטריך השניה ודוק.

ולפי העלות מאי דמסיק הרב ב״ש דבת בתו כבתו וכך הסכמתו של הרב נר״ו לענין זה כמבואר מדבריו מאי מקשה בסי׳ ך׳ על הרמב״ם דמשמע דוקא מקדשא אסורה אבל בלא״ה מותר הא איכא קירוב הרי זו בת בתו ושקולה לבתו ואי אמרת דגם כמו זה מקשה דמדאוריתא ליכא לפלוני תקשי גם ממשנתנו דישן עם בתו אלא ודאי׳ דשאני בתו וא״כ ה״ה בת בתו כדאמרן. ומ״ש דלדעת הרמב״ם אין לחלק בין ת״ח לשאר אינשי משמע דכיון שהוא דאוריתא אין לחלק הא אם היה מדרבנן הוה שרינן לת״ח. ולא נהירא דאדרבא הת״ח צריך שיחמיר על עצמו יותר משאר העם וכמו שהוא עצמו מחלק בסי׳ כ״א והבאתיו בסמוך דמחמיר טפי בת״ח. הן אמת דלענין הערמה לבד התירו בת״ח ואין כאן מקום לעמוד בזה.

ואיברא דדברי הרב ש״ך י״ד סי׳ קצ״ה דחלק על מרן דכתב דלהרמב״ם אפי׳ במקום סכנה אסור לבעל למשמש בדפק אשתו נדה דהר״מ לא אמר אלא דרך תאוה וחיבה אבל בלא״ה שרי וכן המנהג לכאורה נראים בטעמן ומה שכתב הרב בית שמואל דהש״ך השיגו בחנם אינו מובן וכמ״ש הרב הנז׳ נר״ו והרב סדרי טהרה ז״ל. ולי הדל הדבר מפורש בדברי הרמב״ם עצמו ויש פכ״א דאסורי ביאה שכתב וז״ל או שחבק ונשק דרך תאוה ונהנה בקרוב בשר הרי זה לוקה מן התורה. ובדין ו׳ כתב המחבק אחת מן העריות שאין לבו של אדם נוקפו עליהם או שנשק לאחת מהן כגון אחותו הגדולה וכו׳ אעפ״י שאין שם תאוה ולא הנאה כלל הרי זה מגונה ביותר ודבר אסור הוא ומעשה טפשים הוא

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

וכו' ומוכח דהאיסור מדאוריתא הוא דוקא כשיש תאוה והנאה. ובלעדם אינו מדאוריתא אלא מגונה ומעשה טפשים ובחון לשון הזהב דאחר שכתב מגונה ביותר כתב ודבר איסור הוא ומעשה טפשים לומר דאינו מדאוריתא אך מאחר שמגונה נעשה דבר איסור מדרבנן. וכל זה נראה בהרב ש"ך ומלשון הרב ב"ש מוכח דהרמב"ן כתב בתשובתו דאפי' אם אינו עושה דרך חיבה מדאו' להרמב"ם אסור וכו' ועל זה כתב והיינו מ"ש ב"י. וכפי זה יפה כתב ובחנם השיגו הש"ך דהרמב"ן כתב הפך דבריו. אך הרואה דברי מרן בב"י בעיניו יראה שהם דברי מרן בב"י והרמב"ן בתשובתו לא נכנס בזה. וא"כ יפה כתב הרב ש"ך.

אמנם נראה לישב בעד מרן דגם מרן מודה באינו דרך תאוה וחיבה גם להרמב"ם אינו איסור תורה אלא מדבריהם ולפ"ז מותר לרופאים ישראל למשש דפק ישראליות ונדות וגויות דבעבידתיה טריד וצורך רפואה ואינו דרך תאוה וכן פשט המנהג וכמ"ש הרב ש"ך. אך מרן סבר דלהרמב"ם באשתו נדה דגם בה כל נגיעה אסורה מדאוריתא ולא מיירי מרן רק באשתו נדה. וא"ש הכל. כן נראה לישב בדוחק.

ורואה אני להרדב"ז בראשונות סי' ב' שכתב ואיסור קריבה ודאי מדרבנן היא דאי מן התורה אפילו בשאר עריות נמי ואם אי אתה אומר כן לא שבקת חיי לכל בריה שאסור ליגע בבתו ובאחותו עכ"ל וראיתי להרב יד אהרן א"ה בח"א סוף סי' ך' שהפליא לתמוה על הרדב"ז דכתב דאיסור קריבה ודאי מדרבנן והוא הפך מ"ש בתשובות החדשות דפוס ויניציא סי' קס"ג דאיסור חבוק ונישוק בלאו והתם קאי לדעת הרמב"ן והרמב"ן בס' המצות לאוין שנ"ג כתב דהוי מדרבנן ותו דהכא הוא עצמו כתב איפכא דאיסור קריב' ודאי דרבנן והוא הפך הרמב"ם והטור שכתבו דאיסורן מדאוריתא ושם כתב הרמב"ם דהמנשק אחותו הגדולה דבר איסור הוא הרי דאפי' בקרובות אסור בפירוש ובארעא דרבנן מערכת א' סי' ס"ח כתב דס"ל להרדב"ז דהיכא שמתכוין ליהנות אסור מן התורה וליתא זהו תורף דבריו בקצור.

ולי ההדיוט יש לישב דברי הרדב"ז בחדשות סי' קס"ג דמ"ש דחיבוק וכיוצא בלאו היינו מהספרא דקאמר דהוא בלא תקרבו והרמב"ן כתב דהוא אסמכתא והוא נקט בלאו למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה להרמב"ם דאוריתא ולהרמב"ן דרבנן ובתשובה ההיא הרב לאו קאי בפרט זה אי הוי דאוריתא או דרבנן לכך לא פירש דבריו ואע"ג דקאי על דברי הרמב"ן הא הרמב"ן כתב דלא תקרבו דקאמר הספרא הוא אסמכתא ולדעתו הוא לאו דרבנן וזה כונת הרדב"ז לדעת הרמב"ן.

ומ"ש בראשונות דאיסור קריבה ודאי מדרבנן לכאורה קשה מדברי הרמב"ם דהוא נקיט כוותיה תדיר דמאריה דאתרא הוא כידוע ותו מה הלשון אומרת דאיסור קריבה ודאי מדרבנן דנראה דהוא הלכתא פסיקתא אליבא. דכ"ע והרי הרמב"ם חלוק. אך מה שהביא הרב יד אהרן ממ"ש הרמב"ם המנשק אחותו שהוא אסור. הא ל"ק דאדרבא מלשון זה מוכח דמנשק אחותו הגדולה אין בו איסור דאוריתא וכמש"ל. ומה שדחה דברי הרב ארעא דרבנן תימה עליו דשם רמז שכן דעת הש"ך בעד הרמב"ם ובמה כחו לדחותם ואדרבא דברי הרמב"ם מוכיחין הכי כדאמרן. ותו הרדב"ז קאי בנגיעה בעלמא ונגיעה אפי' באשת איש היא דרבנן ושריא בבתו ואחותו. ומה מייתי ליה מחיבוק ונשוק דכתב הרמב"ם. ותו נעלם מהרב יד אהרן דהרב כנה"ג י"ד סי'

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

קצ"ה בסוף הסי' העיר על הרדב"ז ומסיק כמ"ש הרב ארעא דרבנן ע"ש ונעלם גם מה' ארעא כרבנן ומהר"י עייאש בעפרא דארעא שם דברי הרב כנה"ג עיין שם.

אחרי כותבי ראיתו בס' סדרי טהרה הבא לידי מקרוב חדש בסי' קצ"ה שהביא מהר' מנחת יעקב מה שרציתי לחלק בין אשתו נדה לנשים אחרות ודחה דבריו דהא דיש לחלק בין אשתו לאחרת היינו בדבר שמביא להרהר דבר אבל דבר שאסור מן התורה משום קריבות מה"ת לחלק ע"ש והנה נראה מדבריו שהרב מנחת יעקב השיג על הש"ך אמנם אני הדל כתבתי כן לעיל לישב קצת דעת מרן ואני מוסיף לישב קצת מה שהקשה הרב סדרי טהרה לישב בעד מרן דמרן ס"ל דדעת הרמב"ם דאינו אסור מדאוריתא אלא כשהוא דרך תאוה וחיבה דוקא ולזה שרי דפק אחרו'. אבל דפק אשתו נדה מיקרי דרך תאוה וחיבה הואיל וגם בה ובזה נסתפק מרן דלדעת הר"מ דלא תקרבו דאוריתא יהיה בכלל זה דכל לגבי אשתו דרך תאוה הוא בכל מקום ולזה כתב בב"י וצ"ע דיש לצדד להתיר.

עוד ראיתי להרב עצי ארזים נר"ו בריש סי' ך' שכתב ק' לדעת הרמב"ן דשאר קריבות דרבנן מסנהדרין דף ע"א בנתן עיניו באשה וכו' א"ו דאף באיסור דרבנן חייב למסור עצמו וכו' ומ"ש הב"ש מסוגיא הנ"ל לא ידעתי מאי בעי בזה גם מ"ש דשאר דינים יהרג ואל יעבור תמות ואל תעבור שוים נתן מקום לטעות וכו' ומוכח דס"ל להרמב"ן דאפי' באסורי דרבנן חייב למסור משום אביזרא צריך ישוב מ"ש הוא עצמו במלחמות בסנהדרין דפריך והא אסתר פרהסיא ולא ג"ע דלית ליה אל תקרי לבת אלא לבית דנכרי על בת ישראל אינו מן התורה והרי מסוגיא הנ"ל אפי' על קריבה דרבנן ימות וצריך לחלק דביאת נכרי עיקר דרבנן אבל קריבת ערות הערוה דאוריתא עכ"ד בקצור. ומ"ש על הרב בית שמואל מאי בעי. מבואר דהוא ענין אחר. ומ"ש נתן מקום לטעות וכו' עמו הסליחה דודאי טעות קולמוס ופשוט. ומ"ש על הרמב"ן בקושיא ראשונה ואחרונה ותי' כמדומה שלא זכר דברי הרמב"ן בתורת האדם דף י"א ודברי הנמקי פ' בן סורר דמתבאר מדבריהם כמ"ש הוא ז"ל. וכן נראה שהרב סדרי טהרה לא זכר דברי תורת האדם והנמקי הנ"ל ע"ש סוף סי' קצ"ה ועמ"ש אני הדל בקונטריס שיורי ברכה סי' קנ"ז ודוק הטב.

ואגב ראיתי להרב עצי ארזים נר"ו בסי' י"ז על תשו' הרשב"א סי' אלף קפ"ט שהראיה שהביא מדוד ומיכל צ"י שהרי אמרו בסנהדרין שפלטי לא בא עליה וידע דוד כן ע"פ נביא והאריך בדוחקים ואין הפנאי מסכים לדקדק בדבריו רק אני אומר דנעלם ממנו תשובת הרשב"א סי' יו"ד עש"ב וכמ"ש אני בעניי בס' הקטן ברכי יוסף שם סי' י"ז ופתח עינים בסנהדרין דף י"ט ומשם בארה. והר' מהרח"א כתב דעפ"ד תוס' פ"ק דשבת ל"ק קו' הרשב"א וכבר כתבתי שם דהרשב"א לא ס"ל כתוס' דהיו מתפחדים משאול. ומדברי התוס' הבאתי ראיה לס' ח"מ דפ"פ מועיל לגס בה. אך הרמ"ה פליג וא"כ הרשב"א אפ' סבר כהרמ"ה וכמו שכתבנו בעניותנו במ"א בס"ד.

והיה טרם בואנו להבין איזה דבר קצת ע"פ האמור. הלא מראש אדברה וירוח לי פ' ישעיה סי' נ"ט ביצי צפעוני בקעו וקורי עכביש יארוגו האוכל מביציהם ימות והזורה תבקע אפע' קוריהם לא יהיו לבגד ולא יתכסו במעשיהם מעשיהם מעשי און ופעל חמס בכפיהם. הנה נודע כי עיקר היצה"ר הוא

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

הבא על אחד מן העריות דרך איברים או שחבק או שנשק ונהנה בקירוב בשר ה״ז לוקה מן התורה שנא׳ לא תקרבו לגלות ערוה דברים המביאים לידי גילוי ערוה והעושה דבר מחוקות אלו ה״ז חשוד על העריות

בית שמואל

אבן העזר כ הלכות אישות

בית שמואל תמג

סימן כ

באיזה ביאה חייב הבא על הערוה

וכו ב׳ סעיפים

א א)**הבא על אחת מן העריות דרך איברים**

ציונים ומקורות סימן כ א) רמב״ם פכ״א מאיסורי ביאה ה״א וטור.

נחלת צבי

סימן כ סעיף א׳ א. דרך איברים. פירש רש״י [יבמות נ״ה ע״ב ד״ה דרך אברים], מיעוך דדים ודש מצמוץ בשמר מיבריס:

באר הגולה

סימן כ סעיף א׳ ג. רמב״ם ריש פרק כ״ג [ה״א] מהלכות מיסורי ביאה, וכ״כ בספר המצות שלו [ל״ת שנ״ג]. וכתב שם לוקה מן התורה, וכתב דהכי מיתת שם בספרע [אחרי מות פי״ג ה״ב]. והתירן הרב המגיד שם בפרק הנזכר. וכ״כ הטור.

ביאור הגר״א

סימן כ סעיף א׳ א. **הבא** כו׳. **או** כו׳. הרמב״ם [בספר המצות] במלות לא תעשה שנ״ג כתב בשם תורת כהנים, לא תקרבו לגלות ערוה [ויקרא י״ח ו׳] אין לי אלא שלא יגלה מניין שלא יקרב, ת״ל [שם שם י״ט] ואל אשה בנידת טומאתה לא תקרב, אין לי אלא נדה שהוא בגל תקרב ובל תגלה, מניין לכל העריות שהן בגל תקרבו ובל תגלו, ת״ל לא תקרבו לגלות, והיא בתורת כהנים שלנו פרשת אחרי מות פי״ג הלכה (ט״ו) [ב׳] בתסרון קלת עד ואל אשה. ושם הלכה כ״ף, העושות [שם שם כ״ט] מה תלמוד לומר, לפי שנאמר לא תקרבו יכול יהיו מייבים כרת על הקריבה, ת״ל העושות ולא הקריבות. ובפתוח דרבי נתן ריש פ״ב [ה״א], לאחוי סייג שעשתה תורה לדבריה, הרי הוא אומר ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב, יכול יתבקנה וישבקנה וידבר עמה דברים בטלים, ת״ל לא תקרב, יכול ייתן כו׳. ובסנהדרין (כ״ף) [כ״ו] ג׳ המשוד כו׳ תרצעין בתפיה כו׳. ור״ל המשוד בכה״ג. וז״ש משוד כו׳. והרמב״ן [בהשגות שם] השיג עליו וכתב דכל הנ״ל מסמכתא היא, וכמ״ש בפ״ק דשבת [י״ג ע״א] וכתב בת״מ [סק״ד] [ד]אם תמרה שזה הוא בעלה וזינתה עם אחר, אסורה על זה אפילו תוך ל׳ יום, דשוינהו נפשה עליו מתיבה לאיסורת. ולכאורה נראה [ד]גם זה מהני תמלגא תוך ל׳ יום אם לא רלינו שמוהג עמה בלים עם אשתו:

סימן כ סעיף א' א) **או שחבק ונשק.** לרמב"ם [פכ"א מאיסורי ביאה ה"א] מייב מלקות מן התורה כשמיקק או נישק מייבי כריתות או מיתות ב"ד, ובמייבי לאוין ליכא מלקות. והרמב"ן [בהשגות על ספר המצוות לרמב"ם ל"ת שנ"ג] ס"ל [ד]אפילו במייבי כריתות או מיתות ב"ד ליכא מלקות מדרבנן. וכתב בתשובה [ראה במיוחסות סי' קכ"ז], אפילו אם ליכא עשה לרך מיכה ס"ל לרמב"ם [ד]מלווייתא אמור, והוא ס"ל דאסור מדרבנן. והייט מ"ש הכ"י בי"ד סוף סימן קי"ב לשיטת הרמב"ן והש"ך [שם סק"כ] הביג עליו בחמס. ועיין בסוגיא בסנהדרין [ע"ה ע"א] *תמות ואל תעמוד עמה תמותי הגבר, פסק הרמב"ם (ריש) פ"ה מהלכות יסודי התורה [ה"ט] אפילו בפניה תמות ואל תעמוד עמה תמותי הגבר, והייט בתירוץ שם משום מיגדר מילתא אפילו בפניה (תמות) [**ימות], אבל יהרג ואל יעבור לא אמרינן בפניה כמ"ש ביו"ד סימן קנ"ז [סעיף א' בהג"ה], מע"ג [ד]בשאר דיינים יהרג ואל יעבור ותמות ואל תעבור שויה כמ"ש שם הרמב"ם [ה"ו], מ"מ בפניה לחיות אלא מיגדר מילתא ולא שייך מיגדר מילתא בתעמוד עמה אבל לא בתומסין, לכן יעבור ואל יהרג. ואם היה אשת איש או מייבי כריתות כתב הר"ן [ע"ז ט' ע"א מדפי הרי"ף] לחיכא לאו אם יעמוד עמה תמותי גדר משום לא תקריבו לגלות ערוה [ויקרא י"ח ו'], ולמד זה ממקשן נשלמת שם [בסנהדרין]: ב) **ונהנה בקירוב בשר.** היינו או נהנה בקירוב בשר. כיצ הלל:

לפניו בגמ': ימות ואל תעבור ואל תעמוד לפניו ערומה וכו' ימות ואל תפשר עבור מאחורי הגדר

** נ"פ מחציות השקל

נחלת צבי

ב. והבא עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה. מלכמיב [ויקרא י"ח כ"ב] ומת זכר לא תשכב משכבי אשה, לשון רבים, שאפי שכיבות יש באשה, ממילא שמעינן דבעיא שלא כדרכה נמי קרי ביה:

ערך לחם

סימן כ סעיף א' בסופו. הבא על אחת מן הערויות או שבעל ביאה אסורה בין כדרכה בין שלא כדרכה, משהערה בה חיבין אע"פ שפירש מיד ולא גמר ביאתו. והעראה היא הכנסת *העטרה. (טור). הבא על הטריפה חייב אע"פ ששחט רוב שנים שבודאי תמות. (טור). משיראו אותם העדים דבוקים זה *לזה כדרך המנאפין חייבים, וא"צ שיראו כמכחול בשפופרת. (טור). ביאת קטן בן תשע שנים ויום אחד וביאת קטנה בת ג' שנים ויום אחד חשיבא ביאה לאוסרה על בעלה. (טור). וכן ביאת הגוי [עיין ב"י לקמן סימן קע"ח].

בכת"י מינכ'מינ': ראש העמודה

בכת"י מינכ'מינ': בזה. וכ"כ בשור

ביאור הגר"א

למר ר' פדת כו', ולפ פריך על רבי פדת מבריימתא זו. וכן ס"ל לעולא שם. ולפ למאי דקאמר שם ופליגי דייקה כו', לפ קאמר הלא משום לך לך כו'. וכן בריימתא שם דפליגא אר' פדת יליף מהקישא דיזוקקל [ויקרא ר'] מאשת איש, ור"ל דאשת איש כמיב [משלי ה' ח'] הרחק מעליה כו', כמ"ש בפ"ק דע"ז [י"ד ע"א], ואילו בסורה כמיב נגדה בפרט לפ מקרא כג"ל. ושם [בשבת] תנא דבי מליהו כו' שלא נשא פנים לסורה, ר"ל לעשות סייג לסורה, כמ"ש בפרק ג' דברכות [כ' ע"ב] ואמי לפ אשת איש פנים כו' והם מדקדקים כו', ר"ל שהן נוטלין פנים לסורה, ואילו היה ד"ת היה לומר שעבר על ד"ת כו'. ובקדושין פ"ת ב' אמר כו' הלל לשם שמים, ולפ מעשה שבסורה לפ הוצרך לשם שמים. וביבמות ג"ו (ב') [א'] מבלעז ולילך אינו כו' ופשוט. וליף הערוה דמייבי לאוין ממייבי כריתות שם [ב"ה ע"א], אלמא בעשיקה אפילו לאו אין בו. ולדעת הרמב"ם ס"ל בע"ג דמייבי לאוין אפילו לאו אין בו מ"מ במייבי כריתות עובר בלא תעשה שהרי כתוב בהן לפ מקרבו, משמ"כ במייבי לאוין. וכן כתב המגיד משנה [פכ"א מאיסורי ביאה ה"א]. ובירושלמי דסנהדרין פ"ו [ה"ד] ואל תשה בניהת עומתמה לפ מקרב לגלות ערוה, אמר ר' יוסי בר בון היא לפ מקרב היא כל מגלה. וגבמ' דיבמות ג"ה ב' וקושטה כ"ו ב' ס"ל אבי פריצותא אסור דממנע, ודסנהדרין ס"ו ב' מידושים לאו כלום הוא. והרמב"ם (כתב) [ס"ל] דלאו כלום הוא לעניו מיתה, וכן לאוקמא על בעלה וכמ"ש רש"י שם [ביבמות וסנהדרין ד"ה פריצותא], וס"ל למעשיהו מקרא שם ושם. וז"ש דרך מייבים. ואמר מיכן ומיקש, מהייתי לחבות דרבי נתן. ואמר ונהנה כו', מהייתי לחורה כהיים כג"ל: ב. **והבא כו'.** יבמות נ"ה ב' וקושטה כ"ו ב' משכבי אשה כו', וסנהדרין נ"ד ע' אמר רבי ישמעאל מרי זה בא ללמד כו', וכריתות י"ח ע':

באר היטב

סימן כ סעיף א' א. ונשק. לרמב"ם מייב מלקות מן התורה כשמיקק או נישק מייבי כריתות או מיתות ב"ד, ובמייבי לאוין ליכא מלקות. והרמב"ן ס"ל [ד]אפילו במייבי כריתות או מיתות ב"ד ליכא עשה לרך מיכה ס"ל להרמב"ם [ד]מלווייתא אמור, והרמב"ן ס"ל לאסור מדרבנן. עיין ב"ש [סק"א]:
ב. ונהנה. היינו או נהנה בקירוב בשר. כיצ הלל. [ב"ש סק"ב] :

ראש פינה - עקבי הבית

סימן כ סק"א. מן התורה כו'. היינו מלכמיב [ויקרא י"ח ו'] לפ מקרבו לגלות ערוה, ופירושו לפ תעשה דבר המביא לגילוי ערוה. רמב"ם בסמין המלוות [ל"ת שנ"ג]. ביו"ד סוף סימן קצ"ה כו'. דשם מיתת בשאה מולגת שבעלה רופא לאשר למשה לה להזפק. וכתב שם ב"י דמתשובת הרמב"ן [במיוחסות סי' קכ"ז] משמע דשם היא מסוכנת מוסר מפני פיקוח נפש, אך י"ל דהוא מזיל לשיטתו שסובר דשאר קריבות אינן אסורות רק מדרבנן, אבל לדעת הרמב"ם דסובר דאסורות מדאורייתא, י"ל [ד]אפילו במקום פיקוח נפש אסור ביון דקי"ל יהרג ואל יעבור, ע"כ. וע"ז כתב הש"ך שם דזה אינו, דגם הרמב"ם מודה לאינו אסור רק דרך מיתה ע"ש. וע"ז כתב בלון הב"ש דבמיתת הסיג, דבשאשת הרמב"ן שם מבואר להרמב"ם אפילו בלא דרך מיתה אסור. וכן נראה בשאת המיוחסות סי' קכ"ז לענין מיזוג דופק כתב [ד]משמבואר לאסור, מדע דאפשר דכל קריבות מדאורייתא דאשת פ"ק דשבת ד"ג ע"א] כו' מה שאת רעהו [והייטו דעת הרמב"ם], ואפילו מלן לאסר קריבה משום לך [לך] אמרינן [ל]מילף כו' אפ"ה איסור דרבנן ביון שמולה שאין בו סכנה לא נמיר כו' ע"ש. והנה משום הדופק הוי שלא דרך מיתה ואפ"ה כתב להדעת התוספות מדאורייתא ולאי אסור, מבואר במ"ש הב"ח. ומ"ש בשפר עלי לחיים [סק"א] שלא ידע למה הסיג על הש"ך, איני יודע למה לא ידע, דהרי כתב להדיא שבשמובת רמב"ן שם מבואר להיפך. וכן בשמובת בית יעקב סי' פ' הסיג על הש"ך. ומה שהקשה הש"ך בסימן קנ"ז הנ"ל [סק"י] דאיך יאמר הרמב"ם דאפילו שלא דרך מיזה אסור, דהא מצינו כמה ממולים ושנאים שהיו מחבקים ומנשקים לבנותיהם ואחיותיהם ע"ש. אפשר היה לומר דהא בשבת דף י"ג ע"א] אמר בן עוזאי הוי מנשק [ל]אחותיה בני יהייטו כו', ואמר שם ופליגי דייקי דייקי דאמר עוזאי כל מין קריבה אסור כו'. וכאשר שם המוסי' [ד"ה ופליגא דידיה] ול"ל דהוא היה יודע בעצמו שלא יבוא לידי הרהור ע"ש. ס"ל שוב אין ראיה מכל האנאים, דכיון דהלאו לא אסור מקרבו לא קריבות קריבות המביאין כו', היינו משום שמביא לידי גילוי ערוה, אבל שם שהיו בטוחים שלא יבואו לידי גילוי ערוה ע"ז, לא שייך כזה לא אסור מקרבו בהאי קורבא, עיין לקמן סימן קמ"ז בס"ק: **ועיין בסוגיא** בסנהדרין כו'. בפפר עלי לחיים [סק"א] כתב שאינו יודע מאי בעי הב"ח בזה. ולדעתי מיון לאמרן, דלכאורה קשה כיון דהרמב"ם פסק יומת ואל יעמוד עמה תמותי הגבר, ס"ל הוי לכאורה מהאהו דיהרג ואל יעבור, וס"ל מוכרח דגם ע"ז מלקין, דאי אין מלקין ודאי גם לא אמרינן דיהרג ואל יעבור מהבואר ברמ"ג ביו"ד סי [סימן קנ"ז סעיף א'], וס"ל למה כתב כאן דוקא על העריות [אבל זה לא קשה למה לא כתב כאן דאפילו לעומד אחורי גדר או ערומה בעריות מלקין. דהנה בכלל מ"ש הרמב"ם שם* ואסר הפעולות הוכות המביאין לידי גילוי ערוה, ע"ש בפ"ב], הא גם בפניה אמרת שייך זה. וע"ז מביא הב"ח דבגמ' שם קאמר דהכי רק משום מיגדר מילתא, אבל בלאמת מלקין. ועיין בם המצוות שם

מהנהו דיהרג ואל יעבור, וס"ל אין מלקין ע"ז. בנלעד"ד. ממוקשן בשלמא בו'. ר"ל דאל מעשה זו דימות ואל תעמוד עמו אמר שם דפליגי בה, אד אמר לאמת אים היתה, ואפילו בשלמא ל"ד לאמת אים היתה שפיר כו', משמע להדיא לדדיה ניחא לאמת אים דיהרג ואל יעבור, ומ"ש ע"ל אים היה לאו, כנ"ל: סק"ב. או נהנה בו'. הא ודאי מחבק ומנשק הוי קירוב בשר, אבל נהנה בקירוב בשר אסור אף בלא חיבוק ונישוק:

באר הגולה

ג. שם [ברמב"ם ה"ב], וכפירושו [ראה במגיד משנה שם] נהא דאמרינן מרבנין נכתפיה וכשר, סנהדרין דף כ"ו ע"ב, שהוא זה המחבק והמנשק.

אמרי ברוך

סימן כ ח"מ סק"ב. וחשוד על העריות. כ"ב, וכן לשון הרמב"ם (פ"כ) [פי"ח] מהלכות

שי למורה

סימן כ סעיף א'. או שחיבק וגישק. כ"ב, עיין ב"ש [סק"א]. ועיין שו"ת מעיל צדקה סי' י"ט:

סימן כ

כ באיזה ביאה חייב הבא על הערוה ובו ב' סעיפים:

א חמ"ח סק"ב וחשוד על העריות. נ"ב וכן נסתן הרמב"ם פ"כ מהלכות סנהדרין ומו קס"ב סכ' וזהו המשוד על העריות:
ב ב"ש סק"ג ולפירושו ליכא שום

א (א) **הבא על אחת מן העריות דרך אברים או שחבק ונשק ונהנה בקירוב בשר ה"ז** מצוי התכסה לוקה **וחשוד על העריות:** הגה **והנה עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה כיון שהערה בה דהיינו שהכניס העטרה חייב עליה מיתה מן כרת ומין לריכין לרחות כמכחול בשפופרת שלא מבירתו העדים**

דבר למטה מעטרה כו'. נ"ב ז"ל דבין הנקב ובין המרין יש מעט בשר שוה בלי שום מרין ולמחוי בשר ליכא שם עטרה כיון שהוא שלא שום מרין ושוה בלי שום מרין:

נתיבות לשבת

סימן כ

(א) **הבא על אחד מן העריות וכו'.** עיין ברמב"ם בפ' כ"א מהא"ב והה"מ שם דמאי דאמר בר"פ הבא ע"י ריש דף ג' מכאן ואילך אינו אלא נשיקה ופטור וכו' היינו דפטור מכרת וממיתה וחייב מלקות לפ"ז בחייבי כריתות בביאה חייב פ' אם התרו על הקריבה ועל הביאה ולכאורה קשה הא דמקשה בכתובות דף ל"א ע"ב ורמינהו אלו הן הלוקין וכו' הא בכ"מ שיש שני רשעיות בעינן דוקא שהחיוב בא כאחד והכא נתחייב מלקות מן הקריבה ועדיין לא נתחייב בקנס, ואין לומר דאכתי היה עדות שאי אתה יכול להזימה ואם יזימו אותם לא יתחייבו העדים ממון ומלקות על עדות אחת לפ"ז הוי א"ש טפי הא דמשמע בכמה דוכתי במשניות דאינו לוקה על ביאת עריות אלא אחת, היינו משום דאף לגבי דידיה איכא לאו דקריבה ולאו דביאה מ"מ לגבי עדים לא הוי אלא מלקות אחת משום דבאים בבת אחת, אלא דאכתי קשה הא דקאמר התם מנא ליה לעולא וכו' מה לעדים זוממין וכו', ולפמ"ש דבדידיה אינם באים כאחד שהמלקות היא משעת קריבה ונשיקה והקנס אינו בא אלא משעת הצראה אלא משום דהוי עדות שאי א"י להזימה, א"כ כיון דבעדים משלמין ממון ואינם לוקין ממילא גבי דידיה נמי משלם ואינו לוקה:

והעיקר נראה משום דלאינך אמוראי דס"ל בממון ומלקות לוקה ואינו משלם אין קושיא דבשעת ביאה עצמה לא גרע מקריבה וא"כ הוי מלקות משעת ביאה ממש, א"כ נהי דהמלקות נתחייב משעת קריבה כיון דבשעת ביאה עצמה איכא נמי מלקות שפיר מקשה דיפטור מממון, ואין מקום לקושיא זו אלא אליבא דעולא דס"ל דמשלם אינה לוקה דבזה שפיר י"ל שכבר נתחייב מלקות משעת קריבה, י"ל דעולא לטעמיה דאיתא בשבת דף י"ג עולא כי הוי אתי מבי רב וכו', משום דס"ל כר' פדת דאמר לא אסרה וכו', מיהו קצת קשה הא דאמר התם דף ל"ה ע"ב אי רבי יצחק קשיא ממזרת דלהרמב"ם ה"ל להקשות מכל חייבי כריתות דעכ"פ איכא מלקות על הקריבה, וצ"ל בדוחק משום די"ל דס"ל כר' פדת, ואין להקשות הא דאמר התם דף ל"ג ע"א וממאי דמיתה חמורה דלמא מלקות חמורה ולדברי הרמב"ם דבכל קריבה איכא מלקות לא יתכן לומר דגילוי ערוה עצמה לא היה ענשו חמור כמו הקריבה, ותו דדוחק גדול לומר דמיירי דוקא בלא התרו בו משום לא תקרבו, אבל אם התרו בו גם משום לא תקרבו לוקה ואינו מת:

מיהו י"ל דהא דקאמר דלמא מלקות חמור, היינו דאיכא אינשי דחמירי להו מלקות בענין דאמר התם אלמלא נגדוהו וכו', וכענין שאמרו יש אדם שממונו חביב עליו מגופו, אף דבאמת אין הדעת סובלת כן מכל מקום איכא אינשי דפרשי מהתראת מלקות יותר מהתראת מיתה:

ובזה מיושב מה שהקשינו שם בס' כתובה ע"ש, אך הא קשיא הא אמר בסנהדרין דף מ"א לרבי יוסי ברבי יהודה נערה מאורסה דקי"ל דלמיקטלא לימא לאוסרה על בעלה באנו ומשני שזינתה וחזרה וזינתה, קשה אכתי נימא להלקות' באנו כדאמר שם בדף פ' בעדות הראשונים של בן סורר מיהו י"ל כיון דע"כ צריך לומר שהעדים האחרונים העידו על זמן הזנות קודם לזמן העדים הראשונים דאל"ה כבר היא בעולה ואינה בסקילה, אם כן אין יכולין לומר להלקותה באנו דאם כן למה הקדימו הזמן דאפילו לאחר זמן איכא מלקות משום קריבה:

כתב הבית שמואל כתב בתשובה אפילו אם אינו עושה דרך חיבה ס"ל לרמב"ם מדאורייתא אסור והוא ס"ל דאסור מדרבנן והיינו מ"ש הב"י בי"ד ס"ס קצ"ה לשיטת הרמב"ם, והש"ך השיג עליו בחנם עכ"ל, ונראה דטעם הרמב"ם הוא מסוגיא דשבת דף י"ג דאסור לישן בא"א ונדה הוא בבגדו והיא בבגדה והתם מיירי אפילו שלא בדרך חיבה מדמדמי ליה התם לשני אכסניים המכירים זה את זה והרי שם ליכא חבה וריעות במה שאוכלין על שלחן א', וכן משמע מפרש"י שם מה אשת רעהו וכו' דאסור לן יחוד מן התורה שתני התכסה מאחיך בן אמך, והרי קי"ל דיחוד אסור אפילו שלא בדרך חיבה, ואין להביא ראיה מפלטי בן ליש שאחז"ל שנעץ חרב בינו לבינה, י"ל דהתם שאני שהחזיקה בספק א"א במה שנחלקו שאול ודוד אם דעתו אפרוטה או אמלוה ולא החמיר אלא בספק כרת דס"ל לרמב"ם דספיקא לחומרא מדאורייתא דוקא בספק כרת אבל בספק לאו דלא תקרבו ספיקא לקולא:

ועוד נראה דמוכח הכי מדאיצטריך קרא גבי עריות לא תקרבו ולא ילפינן מנדה דכתיב ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב, אע"ג דנדה הקילו שהייחוד מותר בה משום שיש לה היתר כדאיתא בסוטה דף ז' אלא על כרחך דאתי קרא לאורויי אפילו שלא בדרך חבה ומיניה ילפינן נדה כדאיתא שם בסוגיא:

מיהו להרמב"ן דס"ל דהלכה כר' פדת דלא אסרה תורה אלא קורבה של גלוי עריות, משמע דאפילו דרך חבה אין איסור מן התורה, והא דאמרינן בס"פ בן סורר שאמרו ימות ואל תספר עמו וכו', בשלמא למ"ד א"א שפיר, התם שאני כיון דאמר התם דלא מיתבא דעתיה אלא בדרך איסור אית ביה טפי משום אביזרא דג"ע:

עיין בחלקת מחוקק שכתב בשם ספר זוהר הרקיע ראיה לרמב"ן מדאמרינן ביבמות דף נ"ה דרך אברים פריצותא בעלמא וע"ש פירש"י דהיינו לאסור לבעלה על

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
נתיבות לשבת <מהדורה חדשה> הורוויץ, פינחס בן צבי הירש הלוי עמוד מס: 133 הודפס ע"י אוצר החכמה

(י) ח **ובעבודת כוכבים ג"ע ש"ד** [יא] **אפילו בצינעה ושלא בשעת הגזרה** [יב] **ואפי' אין העובד כוכבים מכוין אלא להנאתו יהרג ואל יעבור:**

הגה [יג] ודוקא כשאומרים לו לעשות מעשה כגון שאומרים לאיש לגלות ערוה או שיהרג אבל אם אונסים לאשה לבא עליה ח או שרוצים (ה) להשליכו על התינוק להרגו או שהוא כבר מוקשה ורוצים לאנס אותו לערוה ט אין צריך (ו) ליהרג (ב"י בשם תוספות ור"ן פרק ב"ש) [יד] וכל איסור עבודת כוכבים וג"ע וש"ד אע"פ שאין בו מיתה י (יא) רק לאו בעלמא צריך ליהרג ולא (ז) לעבור אבל אלאו יא (ה) (ח) דלפני עור לא תתן מכשול יעבור ואל יהרג (ר"ן פרק ב"ש ופרק בן סורר ומורה) יב (ו) [טו] ועובד כוכבים יג הבא יד על (יב) בת ישראל

(ר"ן פרק במה טומנין ונ"י פרק סורר ומורה) מיהו אם השעה צריכה לכך ורוצה ליהרג ולקיימו הרשות בידו (מהרי"ק שורש פ"ח בשם הר"ן)

שפתי כהן

דפרהסיא שוה לשעת הגזרה והב"ח פסק דבשעת הגזרה אפי' (לא) מכוון להנאת עצמו יהרג ואל יעבור (משא"כ בפרהסיא) ודעת רש"י אינו כן וגם אין דבריו מוכרחים וגם בהג"א ממהרי"ח דפרק קמא דכתובות[2] הניח זה בצ"ע ולכן י"ל דספק נפשות להקל ועיין בפסקי מהרא"י סי' ר"ג: **ח. או שרוצים להשליכו כו'.** ובעבודת כוכבים כגון אם כפפו קומתו להשתחוות לעבודת כוכבים. הרא"ש רפ"ק דכתובות[2]: **ט. א"צ ליהרג.** אלא א"כ הוי בפרהסיא כ"כ רבינו ירוחם סוף ני"ח[3] ומביאו בבדק הבית ותימה מנ"ל הא דאע"ג דכתבו התוספות[4] והרא"ש ס"פ סורר ומורה[5] ורפ"ק דכתובות[6] גבי הא דפריך והא אסתר בפרהסיא הוי ולא פריך דגילוי עריות הוי משום דקרקע עולם היא ולא עבדה מעשה הלכך לאו גילוי עריות הוא היינו לס"ד דמקשה אבל למאי דמתרץ התם אסתר קרקע עולם היתה אפילו בפרהסיא א"צ ליהרג מטעם קרקע עולם כדמוכח להדיא בתוס' והרא"ש שם ואפשר סבירא ליה לרבינו ירוחם דרבא דמשני התם הנאת עצמו שאני פליג אאביי וסבירא ליה כדקס"ד דס"ם מעיקרא דמטעם קרקע עולם בפרהסיא יהרג ואל יעבור אבל לא ידעתי מנא לן הא דאפשר דלענין דינא רבא מודה לאביי וכן משמע בהרא"ש וגם הרי"ף[7] הביא פירוקא דאביי ודרבא אלמא ס"ל דתרווייהו קושטא ניינהו לדינא וכן משמע בר"ן פ' כ"ש[8] וכ"נ דעת הרב: **י. רק לאו בעלמא כו'.** דהא אמרינן בש"ס (ס"פ סורר ומורה) מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשה אחת והעלה לבו טינא ואמרו הרופאים אין לו תקנה עד שתבעל לו אמרו חכמים ימות ואל תבעל לו תעמוד לפניו ערומה ימות ואל תעמוד לפניו ערומה תספר עמו מאחורי הגדר ימות כו' ובודאי שדברים אלו אינם ג"ע ממש אלא שעובר בהן בלא תקרבו לגלות ערוה שהוא לאו דג"ע כ"כ הר"ן פא"מ[9] והנ"י ס"פ סורר ומורה ולפי זה משמע דס"ל כהרמב"ם בס' מנין המצות מצוה שנ"ג שכ' וז"ל הזהיר הכתוב מהקרב אל א' מהעריות ואפילו בלא ביאה כגון חיבוק ונישוק והדומה להם מן הפעולות הזרות והוא אמרו באזהרה מזה איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה כו' וכ"כ הסמ"ג לאוין קכ"ו וכ"כ הרא"ה בספר החנוך מצוה קפ"ח והכתר תורה בלאוין שכ"ט אבל הרמב"ן בהשגות שלו על ספר מנין המצות חלק על הרמב"ם ואומר שאין מלקי' מן התורה אלא בביאה גמורה או בהערא' ע"ש שהאריך והרב ר"י ליאון בספר מגלת אסתר שלו דף קי"ח סתר כל דברי הרמב"ן והעלה כהרמב"ם ע"ש וכן נראה לי מהך עובדא דהעלה לבו טינא ומכל מקום משמע דאף הרמב"ם לא קאמר אלא כשעושה חיבוק ונישוק דרך חיבת ביאה שהרי מצינו בש"ס בכמה דוכתי שהאמוראים היו מחבקים ומנשקים לבנותיהם ולאחיותיהם וכן כתב הר' יצחק ליאון שם בהדיא וכן משמע להדיא ממ"ש הרמב"ם ר"פ כ"א מהל' א"ב וז"ל כל הבא על העריות דרך אברים או שחבק ונשק דרך תאוה ונהנה בקירוב בשר ה"ז לוקה מן התורה כו' וכן כתב הסמ"ג[10] והכתר תורה שם אלמא דאינו לוקה אלא בדרך תאוה וחיבת ביאה וזהו דלא כב"י לקמן ס"ס קצ"ה גבי מישוש הדפק באשתו נדה חולה: וכתבו עוד הרב המגיד שם והר"י ליאון דאף להרמב"ם ליכא מלקות בקריבה אלא בחייבי כריתות ולא בחייבי לאוין ומכל מקום משמע דבערוה דרבנן לכ"ע יעבור ואל יהרג ופשוט הוא וכן משמע בב"י שם: **יא. דלפני עור.** כגון שאנסו להשאיל דבר לעובד כוכבים וכיוצא בו: **יב. עובד כוכבים הבא כו'.** אבל ישראל הבא על העובדת כוכבים בכלל ג"ע הוא דיהרג ואל יעבור כ"כ הרמב"ן בספר ת"ה[1] והביאו הר"ן פרק יה"כ[11] הובא בבית יוסף וכ"כ הנ"י וכ"כ רבינו ירוחם וכ"כ הב"י בא"ע סימן ט"ז בשם א"ח וכ"כ הרב שם ס"ב וכ' הא"ח שם שנראה לו דהיינו דוקא בפרהסיא וכן נראה מדברי הרב שם וטעמם דלא הוי ג"ע אלא מטעם דהבא על ארמית קנאים פוגעים בו והיינו בפרהסיא דוקא ולפי זה הא דהוי בכלל ג"ע היינו דאפי' להנאת עצמו יהרג ואל יעבור מה שאין כן בשאר עבירות וכן מבואר בא"ח שם וכן משמע בפוסקים שם מיהו בנ"י ס"פ סורר ומורה כתב דכיון דאפילו לא פגעו בו קנאים חייב כרת הלכך אפי' בצנעה יהרג ואל יעבור ועיין עוד בא"ע סימן ט"ו וט"ז איזהו ג"ע: **יג. הבא כו'.** כגון שהיא עושה מעשה שמביאה הערוה עליה כמ"ש הרא"ש רפ"ק דכתובות והתוספות ס"פ סורר ומורה[4] דאם לא כן תיפוק ליה דלא עבדא מעשה וכמו שנתבאר: **יד. על בת ישראל.** דוקא פנויה אבל א"א גילוי עריות

טורי זהב

(ה) **דלפני עור כו'.** שהישראל אין עושה כלום רק שנותן לו דבר שהעובד כוכבים משתמש בו לאליל שלו: (ו) **ועובד כוכבים הבא על בת ישראלית.** פי' והיא פנויה על כן אין בה ג"ע דאי דרך זנות אין איסור רק מכת גזירות ב"ד של שם ואי דרך חתנות מלא תתחתן בם נפקא דהוי משאר עבירות ואין ג"ע אלא באשת איש דישראל א"נ ישראל הבא על העובדת כוכבים דמחייבי מיתות הם דקנאים פוגעים בו ומחייבי כריתות חשבינן ליה כ"כ ב"י בשם הרמב"ן[1] וצ"ל לפי"ז דאסתר פנויה היתה ולא ס"ל דרשא דלא תקרי לבת אלא לבית כמ"ש ב"י וכ"כ הר"ן בההיא בפרק בן סורר. בסי' קע"ט סעיף ז' משמע דאם הצלת נפשות

חידושי רע"ק

לקולא. עי' תשובת חות יאיר (סי' קפ"ג): (ש"ך סק"ט) **אבל לא ידעתי מנ"ל.** נסתפקו בזה רבותינו בתוס' (יומא דפ"ב) וז"ל ורבא דפליג בפ' בן סורר אשינוי' דקרקע עולם היינו לענין פרהסיא. א"נ אפי' לענין פרהסיא לא פליג אלא דמוסיף טעם שני

ביאור הגר"א

מסר עצמו אלישע בתחלה וכן דניאל בשביל התפלה וכן כל הנך שכ' לעיל במדרש ש"ט מה לך כו' ותי' דרשאי להחמיר על עצמו למסור במקום שא"צ כמש"ל וכ"כ נ"י בסנהדרין שם על מש"ש דקרקע עולם כו' כנ"ל וכתב דאסור למסור עצמו במקום שא"צ והא דאלישע בעל כנפים וכן חנניה מישאל ועזריה ומדרש ש"ט הנ"ל היינו מפני שהיתה השעה צריכה לכך וכ"כ בד"מ משמו וז"ש כאן מיהו אם כו' וצ"ע שהרי בש"ע פסק שלא כדברי נ"י כמש"ל ואם ירצה כו' ולא הגיה שם כלום ודא ודא אחת היא: **[יא] אפילו כו' ושלא כו'.** גמ' שם: **[יב] ואפילו אין העובד כוכבים כו'.** דהא אפילו להתרפאות משלשה דברים אלו אסור ואמרינן בסנהדרין שם (ע"ה א') מעשה כו' בשלמא אשת איש כו' ואע"ג דמשום הנאתו ובפ' בתרא דיומא (פ"ב א') עוברה שהריחה כו' שאין לך דבר כו'. ר"ן בפ' כ"ש ע"ש (שכתב וקשה קצת כו' ואלו הקושיות כו'): **[יג] ודוקא כו'.** תוס' דיבמות נ"ג ב' ד"ה אין אונס כו' ובכתובות ג' ב' ד"ה ולידרוש כו' ובסנהדרין שם ע"ד ב' ד"ה והא כו' וש"מ: **[יד] וכל איסור עבודת כוכבים כו'.** דהא אשירה דאין מתרפאין מהן אינו אלא לאו בעלמא לא ידבק כו' כמ"ש בפ"ג דפסחים (מ"ח א') וסוף מכות וש"מ וכן ההוא מעשה דסנהדרין הנ"ל לא היתה אלא לאו דלא תקרבו ויי"א דרק מדרבנן וכנ"ל (ע"ל סי' ק"נ ס"ק ד' וסי' קנ"ה ס"ק ט"ז י"ז כ"ב) אלא דקשה הא דאמרינן בסנהדרין שם דאלת"ה הני קוואקי כו' אלמא דל"ק אלא משום דפרהסיא הוא ואסור אף בשאר מצות דמשום עבודת כוכבים לא משני מידי דשם אף בהנאת עצמן אסור כנ"ל תי' הר"ן ונ"י שם דשם כיון שהוא משום לפני עור כו' אינו בכלל עבודת כוכבים וז"ש אבל אלאו כו': **[טו] ועובד כוכבים כו'.** כ"כ ר"ת בתוס' דסנהדרין הנ"ל ובכתובות בד"ה הנ"ל דפריך ולידרוש שם דפריך והא אסתר כו' ובסנהדרין כו' ולא פריך גילוי עריות הוי וגם התי' לא היה עולה הנאת עצמן כנ"ל וכ"כ הרמב"ן ועבר"ן פ' כ"ש ובפ' בתרא דיומא אבל תוס' תי' משום דקרקע עולם היתה כנ"ל ופליגי אר"ת וכן ש"פ:

פתחי תשובה

ועשה ע"ש: (י) **ובעבודת כוכבים ג"ע.** עיין בתשובת רדב"ז (ח"א) [ח"ד] סימן ל"ב שהעלה דה"ה אם אונסין לעבור על אחת מכל מצות התורה באמרם שאין תורת משה אמת או שאלהנו החלפנו אותה כאשר הם אומרים ושלא צוה הקב"ה על ככה (או שהציווי היתה רק לזמן מה וכבר נתבטלה. כן כ' הוא ז"ל בתשובות החדשות שד"ס ע"ש) שחייב למסור את נפשו עליה אפילו להנאת עצמו ובצנעה ושלא בשעת הגזירה ע"ש עוד: (יא) **רק לאו בעלמא.** עש"ך דהעיקר כהרמב"ם דעל חיבוק ונישוק יש מלקות מה"ת אך דוקא בדרך חיבת ביאה ועיין בתשובת חות יאיר סימן קפ"ב במעשה שהיו ראובן ושמעון נוסעים מפרנקפורט לווירמש והיה שם בפ"פ אשה שבעלה בווירמש ובתה הפנויה אצלה ורצו ג"כ ליסע לווירמש ומפני שאין להם תיור כנהוג בקשו מרו"ש הנ"ל שראובן יאמר זו אשתי ושמעון יאמר זו בתי ובהגיעם למקום שמראים התיור ומי שאין לו התיור יוקנס סך יו"ד זהובים או כרצון המוכס אמרו רו"ש כנ"ל והמוכס לא רצה להאמין להם אם לא שינשקו זה אשתו וזה בתו ואם הם בנדתן ישבע כ"א על דבריו שכן הוא אם מותרים לעשות כן וכתב דאם באמת היתה זו אשתו נדה והמוכס בעל עלילה אינו מאמין לשבועה ורוצה לקנסו סך רב או לתופסו ולעקלו אם לא ישקנה נושק בלב עצב וכמי שכפאו שד ואין בכך כלום אחרי שאין זה רק מדרבנן כיון שאינו בדרך חיבה וכ"ש אם אינו מבקש רק שיגע בה ואף שכתוב בהגהה לעיל דאפילו בשאר עבירות חייב להציל עצמו בכל הון ביתו היינו בלאו דאורייתא (ע"ש בסימן קפ"ג הבאתיו לעיל דאף בל"ת דרבנן צריך ליתן הכל וזה סותר למ"ש כאן) ועוד אפשר דדוקא כשהעובד כוכבים מכוון להעבירו על דת ולא במכוין להנאתו ועוד שכאן העובד כוכבים אינו יודע שעובר על דת רק סובר שהישראל שיקר לו באמרו נדה היא מפני שלא רצה לעשות פריצותא לפניו אינו חייב לבזבז ממון רב רק לפי יכלתו וחסידותו לא מצד החיוב. אמנם בנ"ד שהיהודים בערמה עשו כו' ואף אם ירצו רו"ש שיגיעו הם לידי הפסד ממון בשביל כך ג"כ אין היתר הן בנשיקה והן בשבועה שנדה היא כי נהי דמצי לישבע על דברי אשתו בזה משום דהתורה היימנה כדכתיב וספרה לה משא"כ על דברי אשה אחרת מנא לן וגם באשתו צ"ע אם מצי לישבע די"ל דלא האמינה תורה רק לבא עליה משום דלא סגי בלא"ה. וכ"ש חלילה להם להוציא מפיהם שבועת שקר שזו אשתו וזו בתו אפילו מגיע להם היזק רב דמ"ש נודרין למוכסין דוקא בעומד מאליו וגזול ולא שרינן רק באופן שאין מוציא שקר מפיו. וכ"ש שלא יחטא זה להצלת ממון של זו. וע"ש עוד מה שתמה והרבה להקשות על דברי הר"ן שהביא הש"ך: (יב) **בת ישראל.** עבה"ט ומ"ש בשם ש"ך מיהו בנ"י כתב דאפילו בצנעה כו'. עיין בתשובת נו"ב תניינא חלק אה"ע סימן ק"נ בד"ה ואם באנו שתמה ע"ז דהא דגם על אביזרא דידהו יהרג היינו שעכ"פ אסור מה"ת אף דליכא כרת אבל במה שאינו אסור מה"ת רק מדרבנן אף שהוא מאביזרא דג"ע או עבודת כוכבים לא אמרינן יהרג ואל יעבור והרי בצנעה אין כאן איסור תורה רק גזירת בית דינו של שם ואין אני תמה על הנ"י דאולי ס"ל דגם איסורי דרבנן שהם אביזרא דג"ע הם בכלל יהרג ואל יעבור וסובר דבהך שאמרו ימות ואל תעמוד ערומה אין כאן רק איסור דרבנן וכדעת הרמב"ן (באמת מלשון הש"ך רס"ק יו"ד משמע בהדיא דהנ"י ס"ל כדעת הרמב"ם אך באמת בנ"י שם ליכא הך סיומא אלא שעובר בהן בלא תקרבו כו' רק כתב בסתם שאין זו העבירה גופא ע"ש) אבל על הש"ך אני תמה דבפסקי' הכריע כהרמב"ם שהוא לאו גמור וכתב

באר היטב

נוהגים ברצועות מנעליהם שלא כדרך העובדי כוכבים בזה וכגון שיש לך יהדות בדבר שדרך הישראל להיות רצועות מנעליהם שחורות ושל העובדי כוכבים אדומות כדי שיהא הפרש במלבושיהון וב"י כתב דהרמב"ם מפרש דדוקא בכה"ג שלא ילבוש מלבוש עובדי כוכבים שהוא מצות ל"ת ע"ש. וכתב עוד דדין זה אפרהסיא דלעיל נמי קאי דשוה לשעת הגזרה והב"ח פסק בשעת הגזרה אפילו מכוין להנאת עצמו יהרג ואל יעבור (משא"כ בפרהסיא) והשיג עליו הש"ך וכתב דאין דבריו מוכרחים וסי"ל ספק נפשות להקל וכ"כ הט"ז ואם הגזרה היה על כל מדינת מלכותו אע"פ שהישראלים בכלל לאו שעת השמד מקרי: (ה) **להשליכו.** ובעובד כוכבים כגון אם כפפו קומתו להשתחוות לעבודת כוכבים כ"כ הרא"ש: (ו) **ליהרג.** אא"כ הוי בפרהסיא כ"כ רבינו ירוחם אבל הש"ך השיג עליו ופסק דאפילו בפרהסיא א"צ ליהרג ע"ש: (ז) **לעבור.** ומשמע דבערוה דרבנן לכ"ע יעבור ואל יהרג ופשוט הוא. ש"ך: (ח) **דלפני.** כגון שאנסו להשאיל דבר לעבודת כוכבים וכיוצא בו:

באר הגולה

ח שם ומשום חומר עצמן הלכך בכל ענין אסירי נ"י וכן כתב הר"ן בשם הרמב"ן וכן דעת הטור

ברכי יוסף

(סימן קנ"ז בש"ע סעיף א' בהגה"ה) **ודוקא כשאומרים לו לעשו' מעש' וכו'.** הרב מהר"ש ן' חביב בתוספות יוה"כ על דף פ"ב מהש"ס תמה על מור"ם דמוכח מדבריו דהני חילוקים מוסכמים מהפוסקים ומהרמב"ם והטור והשו"ע נראה דפליגי וצ"ע ועש"ב ומור"ם בעצמו בדרכי משה כאן רמז שיש חולקים שכתב דהרי"ף סבר דאין לחלק ע"ש. והרמב"ח כתב דלענין דינא יש לנו לומר דאזלינן לקולא וסיים דיש פנים להחמיר כיון דהוי קידוש השם עש"ב: (שם בהג"ה) **לאשה לבא עליה וכו'.** כתוב בשיטה מקובצת לכתובות פרק קמא דף ע"ו ע"ג מהספר וז"ל הרב המאירי כתב בחידושיו פרק בן סורר דאסתר על כרחה היו מוליכין אותה ובכיוצא בזה לא אמרו תהרג אבל מי שאומרים לה לכי מעצמך ליבעל לפלוני ואם לאו אנו הורגים אותך תהרג ואל תעבור והוא מ"ש אסתר קרקע עולם היתה שלא הית' היא עוש' כלום ואף שכר הליכה אין בידה שמוליכין אותה על כרחה עד כאן דבריו יעי"ש: (שם) **שהוא כבר מוקשה ורוצה לאנס אותו וכו'.** מר"ן בכסף משנה פ"כ מהלכות סנהדרין דין ג' כתב בתוך דבריו וז"ל למדנו מעתה שאם נתקשה לאשתו ואנסוהו שיביא הוא עצמו על הערוה פטור ואם אנסוהו להתקשות שיבא עליה חייב וצ"ע עכ"ל. ומ"ש וצ"ע יש להבין מאי מספ"ל אם כוונתו לאעיקרא דדינא מספ"ל אי דינא הכי בנתקשה לאשתו וכו'. או כוונתו דפשיטא דדינא הכי אלא דקשיא ליה מאי דהרמב"ם קפסיק ותני דאיש שאנסוהו חייב מיתת ב"ד והי"ל לפרש דאם מוקשה ועומד ואנסוהו פטור. ולכל הדברות קשה דהרי הרמב"ם פ"א דאיסורי ביאה דין ט' הלכה זו העלה לחלק יצאת לנאנס הנבעל לנאנס הבועל והשיגו הראב"ד דגם בבועל יש אונס שפטור כגון שנתקשה לאשתו וכו' וכתב הרב המגיד דבכגון זו אפי' הרמב"ם יודה דודאי אונס גמור הוא ע"ש ומוכח דכוונתו דלא אצטריך הרמב"ם לפרשו דאיש זה הרי הוא כאשה והדין בעצמו פשטו וכ"כ מרן בב"י בסימן זה בשם התוס' והר"ן דאינו מחויב למסור עצמו וכ"כ רבינו ירוחם נתיב כ"ב ח"ב וכ"כ הרא"ש ומהרש"ל ביש של שלמה פרק הבא על יבמתו סימן ג' א"כ מאי קאמר וצ"ע וכעת נ"ל דמ"ש מרן וצ"ע הוא דווקא על דין השני דאנסוהו להתקשות שיבא על הערוה שכתב דחייב ועל זה כתב וצ"ע דיש לצדד דכיון דבעת דאנסוהו להתקשות לא היה על דעת ערוה והוא לא עלה על לבו ואחר כך אנסוהו שיבא עליה אפשר דפטור ויש פנים לכל הצדדים כאשר המעיין ישר יחזה וצריך חיפוש וישוב: (שם) **רק לאו בעלמא צריך ליהרג וכו'.** פירוש דבערוה איכא מיתה או כרת וכן מתבאר מדברי הרב הנמוקי יוסף סוף פרק בן סורר דכל דמשכחת לה

גליון מהרש"א

(ש"ך ס"ק ז') **והב"ח פסק כו'.** אפילו מכוין להנאת עצמו. עיין חדושי רשב"א כתובות דף ג' דדעת הראב"ד ס"ל כב"ח: (שם ס"ק ט') **אבל לא ידעתי מנא לן.** הא דאפשר לא ידעתי מה קשיא ליה דהא גם הרמב"ם לא סבר שינויא דאביי גם הטור לא חילק וכן מבואר במלחמות בסנהדרין (גם בבעל המאור שם כתב דפליגי אהדדי אלא דהוא כ' דאביי לא ס"ל כרבא) וא"כ גם ר"י כוותיהו בזה וחולק עליהם במה דסוברים הם דאסתר לא היתה אשת איש עי' בכ"מ והוא סובר דהיתה א"א אלא דעל איסור ג"ע גם לרבא מהני קרקע עולם וכדעת ריב"ם שבש"ך: (שם ס"ק י') **ולפ"ז משמע דס"ל כהרמב"ם.** קשה אטו דבור דאורייתא הוא ועיין ס' סדר המשנה על רמב"ם עלה י"ג ד"א ריש ע"א: (שם) **אבל הרמב"ן בהשגות כו'.** ואומר שאין מלקין מה"ת ואי מ"מ איכא איסור מה"ת כמו חצי שיעור עיין ת' זרע אברהם יו"ד סימן ה' ד"ה הגם ומה שהשיג עליו שם סי' ו': (שם) **שהרי מצינו.** בש"ס בכמה דוכתי שבת י"ג א' קדושין סוף ד' פ"א ועיין בהגהת ש"ע אה"ע סי' כ"א ס"ה ועיין ת' חות יאיר סי' ק"ח במוסר בתו לחבוק ונשוק לבד י"ל דאינו עובר על לא תחללו כו' דביה לא כתיב לשון קריבה: (שם) **וכתבו עוד הרב המגיד כו'.** ומ"מ משמע דבערוה דרבנן ובת' זרע אברהם עלה ל"ז ע"ד ד"ה איך כתב דאף בחייבי לאוין (כל שאין בו כרת ומיתת ב"ד דלא דמי לנערה מאורסה) הדין כן:

הגהות וציונים

1. בתורת האדם שער הסכנה
2. ס"ד
3. דף קס"ה טור ד
4. ע"ד: ד"ה והא
5. ס"ג
6. תוס' ג: ד"ה ולדרוש ורא"ש ס"ד
7. י"ז ע"ב מדפי הרי"ף
8. ר' ע"א מדפי הרי"ף
9. ט' ע"א מדפי הרי"ף
10. לאוין קכ"ו דף מ"ב
11. ג' ע"ב מדפי הרי"ף

[כז:]

ואפשר עוד דלרבי יוחנן נמי קושטא דמילתא בפירושא דמתני' דרפוי ממון בהמתו ורפוי נפשות גופו דבפרק חין בין המודר (נדרים מג:) לתנן נמי ומרפאהו לרפואת נפשות אבל לא לרפואת ממון מסיקנא בגמרא רפוי נפשות גופו רפוי ממון בהמתו. ועע"ג דבגמרא פרכינן מדרב יהודה* לא מוכחא דקי"ל כוותיה דהא מסכתן טוען בתלמודא דפרכינן ממאי דלא קי"ל הכי דבפרק המיח מקדש (קידושין נג.)[ד] אמרינן את ואמור הוא ואת ואמור לא קנה וקי"ל (ב"ב קמג. ע"ש) דקנה מתנה ובפרק המקח שנתעלמה (כתובות טז.)[ה] נמי פרכינן וכיון דרוב נשים בתולות נשתות כי לא אמו עדים מאי הוי ניזל בתר רובא והך פירכא לאו כהלכתא היא* דתניא בהדיא דמקנה ומחזיר לה ומיהו הא דאמרינן נמי כי מתרגינן מתני' דלעיל והיינו דרב יהודה ולא מדכרינן לרבי יוחנן כלל* ולפיכך הוא ז"ל מקייס את שמיהן ומוסר דמשמה דיינין הן מוחה שיש בו סכנה ומוחה שאין בו סכנה ומיחוש שמוחש בעלמא כריבדא דכוסילתא וכיוצא בה. וכך הוא פסקן של מרפאין מהן משום דלא מירתת דלמא מרע נפשיה שכיון שהיתה סכנה בחליו מימר אמר אמרי אינשי שמפני סכנת חליו מת ולא מפני שאינו נקי בדפוסותיו אבל כשהוח מוחה שאין בו סכנה מרפאין מהן שחליו יחוח יחלו הדבר בחסרון ידיעתו ויקפח פרנסתו והיינו דרבי יוחנן אבל רב יהודה מיירי כגון שאינו מוחה כלל אלא מיחוש בעלמא כריבדא דכוסילתא דבכי הכי גוונא לא מתסיק מיניה לפי שחליו יחיתנו לא מרע נפשיה שלא יחלו הדבר בחסרון ידיעתו שהרי רפוחה קלה כזו הכל נקיחין בה ועל כרחן יחלו הדבר שהגיע זמנו למוח או שמונו היה והמיתו בידים וה"ת אם כן בפירושא דמתני' דמקשין מדרב יהודה ליחא ליה מתניתין כחולה ובכי הכי גוונא אפי' רב יהודה מודה יש לומר דכיון דקתני מתרפאין מהן משמע משמע ליה דין בגריא דין בחולה:

הא דתניא היה רבי ישמעאל אומר וכו' ליתא דקי"ל כרבי **אליעזר דאמר אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאודך**. כלומר יאמר החביב וכל שכן לשאינו חביב ואילו לרבי ישמעאל דסבירא ליה שעל כולן הוא אומר ואי בהם ועל שיחות בהם ואפי' בעבודת כוכבים ופרהסיא דקאמר יהרג ואל יעבור מלא תחללו את שם קדשי (ויקרא כב, לב) מפיק לה לדידיה קרא דוחהנת את השם בכל נפשך לא משמע ליה שיחן נפשו בהתגו של הקב"ה שלא שיחהג אותו בכל לב ובכל נפש ובכל מאד כענין שכחוב (מלכים ב כג, כה) ואשר שב אל ה' בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאודו ומש"ה לר' ישמעאל לא קשיא ליה אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך דאורחיה דקרא הוא אבל ר"ע קשיא ליה

[ט.]

(כז:) **הא** דתניא היה ר' ישמעאל אומר מניין שאם אומרין לו לאדם עבוד עבודת כוכבים ואל תהרג שיעבוד ואל יהרג ת"ל (ויקרא יח, ה) וחי בהם ולא שימות בהם א ליתא דקי"ל כרבי אליעזר דאמר (סנהדרין עד.) אם נאמר בכל נפשך (דברים ו, ה) למה נאמר בכל מאדך ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך אם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאדך ואם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו לכך נאמר בכל נפשך וכבר ברירנא לה להא מילתא בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין ס' אלף לח): גרסינן בפסחים בפרק כל שעה (כה.) אמר ר' יעקב א"ר יוחנן ב בכל מתרפאין חוץ מעצי אשרה היכי דמי אי דאיכא סכנה אפילו בעצי אשרה נמי ואי דליכא סכנה אפילו בכל איסורין שבתורה נמי לא לעולם דאיכא סכנה ואפילו הכי בעצי אשרה לא דתניא ר' אליעזר אומר אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך וכו' כי אתא רבין אמר ר' יוחנן ג בכל מתרפאין חוץ מעבודת כוכבים וגילוי עריות (שם ע"ב) ושפיכות דמים עבודת כוכבים הא דאמרן גילוי עריות ושפיכות דמים דתניא רבי אומר כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש וגו' (דברים כב, כו) וכי מה ענין רוצח אצל נערה מאורסה אלא הרי זה בא ללמד ונמצא למד מקיש (א) נערה מאורסה לרוצח ד מה רוצח יהרג ואל יעבור אף נערה מאורסה יהרג (ב) ואל יעבור ורוצח גופיה מנא לן ה סברא הוא כי ההוא דאתא לקמיה דרבא אמר ליה אמר לי מרי דוראי זיל קטליה לפלניא ואי לא קטילנא לך אמר ליה [ג]ליקטלך ולא תקטול] מאי חזית דדמא דידך סומק טפי דלמא דמא דחברך סומק טפי מר בר רב אשי אשכחיה לרבינא דקא שאיף לה לברתיה בגוהרקי דערלה א"ל ו אימור דאמרי רבנן בשעת הסכנה שלא בשעת הסכנה מי אמור א"ל האי אישתא צמירתא כשעת הסכנה דמיא ואיכא דאמרי הכי קא"ל ו מידי דרך הנאתן קא עבידנא:

מצוה נר

מקום דמשמע ליה קרא שמייב מדם לתת נפשו ומתלו להתמנו על מקום ומקום הכי פריך יאמר המביב וכ"ש שאינו מביב והיינו טעמא דמפקינן קרא דואהבת לעבודת כוכבים בלאו ולא מקשינן הוא מהתמנו על הקב"ה (ו)והיינו טעמא) דכיון דמקרא אחד מיקל דהיינו ואי בהם ולא שימות בהם ומקרא אחד מחמיר להיינו ואהבת מקשינן לחוקומי קרא דואי בהם בכל המצות כולן וקרא דואהבת בעבודת כוכבים בלבד שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה וכה תלוי עיקר להתמנו על הקב"ה:

בכל מתרפאין. במקום סכנה לכתיב ואי בהם ולא שימות בהם: חוץ מעצי אשרה. פירשו בתוספות (כז: ד"ה שאני) דמייבי כגון שאינו יכול להתרפאות בעץ אחר ואפילו ממינו כגון ע"י שדיים או על ידי דבר אחר משום דאחי למטעי בתר עבודת כוכבים אבל בירושלמי אפילו בנפשו [ומקיש] להצילו בנפשו כצ"ל (מ"א"): (ב) נ"ב לפי מה שכתב הר"ן בפ' כל שעה ג' הר"ף תיהרג ואל תעבור (מ"א"): (ג) גי' ד"ת: (ד) נ"ב גבי עובדא דהוי חמש נשים עומדות יחד ובהן שתי אחיות ואדם אחד ליקט כלכלה של פירות ואמר כולכן מקודשות לי בכלכלה זו ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות ומקשינן אחיות הוא דאינן מקודשות הא נכריות מקודשות ה"ד אי דאמר כולכם קני את וחמור הוא ואת וחמור לא קנה (מ"א"): (ה) נ"ב במתניתא קמייתא דהיא אומרת בתולה נשאתני והוא אומר אלמנה נשאתיך אם יש עדים וכו' כתובתה מאתים ומקשינן בגמ' כיון דרוב נשים בתולות נשאות כי לא אתו עדים מאי הוי פי' זיל בתר רובא (מ"א"): (ו) ד"ת מ"ז: (ז) תמיה היא שהרי התוס' (כז: ד"ה שאני) הביאו הירושלמי מפרק שמונה שרצים דאיתא בהדיא עד שיאמר לו הב לי עליך של עבודת כוכבים אבל בסתם אפילו אינו מצא דבר זה אלא מעבודת כוכבים מותר* וכן פסקו האשר"י (סי' ט) והמרדכי (סי' תתטו) (מהר"ם, אנ"ש): (ח) ונמצא למד. רוצח: מה וכו' כצ"ל והשאר נמחק (מ"א"):

כי אתא רבין אמר בכל מתרפאין חוץ מעבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים. שמועה זו כתבה הרב אלפס ז"ל בפ' כל שעה (פסחים סי' תסג) ושם כתבתיה בתלוכה: **מר בר רב אשי אשכחיה לרבינא דקא שיף לברתיה. מושם לרפואה: בגוהרקי דערלה. נוסר זימים קטנים: דרך הנאתן. לשחר שימצלו ויצלו שמהן בניים הבד** אבל אינו בלא קא עבידנא בעוד שהפסולת מעורב עם הסמן והוה ליה בלא כדרך הנאתן דלא מיתסר דלא מדכרינן דמתם בפרק כל שעה (פסחים כד:) דכל מיסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן כר מכלאי הכרם ובשר בחלב דלמיתת מתם ומשום הכי אין מתרפאין בהם כלל אלא בחקום שכנה אבל שאר מיסורי כולהו כיון דלא מפיקי אלא כדרך הנאתן אלא מדרבנן מתרפאין מהן אפילו בחולי שאין בו סכנה.

וראיתי מי שכתב (תוספת השלם שער המיחוש ענין סכנה ד"ה פסחים כ"ה) דמהא שמעינן דמתרפאין בחיסורי הנאות אל דבריהם

הגהות וציונים
מהב"ח ושאר מפרשים

הרי הוא בא ללמד[ח]. על רוצח כדמשמע פסחים דקרא ומצא למד נערה מאורסה מה רוצח יהרג כדמפיק טעמא לקמן: מארי דוראי. מוסב עילי: מאי חזית דדמא דידך סומק טפי. דמפני מה אמרה תורה יעבור ואל יהרג משום הלא נפשות מיבעי ליה והכי ממה נפשך יאבד נפש אחת וטוב שיאבד נפש ולא תעבוד לעולי מזיק דדמך דידך סומק טפי לומר שאתה מביב יותר: דקא שייף. משמ: גוהרקי. טוסר של עלה:

תמיה על הש״ך יור״ד קנ״ז

ומדי דברי מחתי לעורר על דברת הרב המ״ך ני״ד סי׳ קנ״ז סעיף מ׳ ס״ק יו״ד שחולק על הרמב״ן והעלה להלכה למבוק ונשוק הוא לאו דאורייתא ורמייתו מהך סוגיא דמהדרין שהנחתו למעלה ותמהני מאד דהא לפסר עמה ודאי אינו מסור מהתורה ואפ״ה מסרו לו חכמים ולדעת המ״ך לא ה״ל לחכמים למנוע ממנו סיפור דברים לחוד, אמת להדבור עם העריה דברי טגדים ותשק גרמה לדעת רבינו ג״כ הוא בחזרת לאו דלא תקרבו לגלות ערוה וגו׳ כמו שהוא כן לדעתו הרמיה והקפילה כמ״ש לקמן בהל׳ מ״ב פרק כ״ו הלכה ב׳, (ועיין מ״ש הרמב״ן בהשגות מין הכ״ל הגיעתהו בריי׳ בחבות דר״ב וכו׳ והם בחמת דברים בטלים שיהא בחזרת לאו גמור מי שמדבר עם חשתו מה שיהה יחירה) אבל סיפור גרילה בלא דברי טגדים ותשק לא עלה על דעת רבינו מעולם שיהא בזה אי׳ תורה אף כי לאו והרי בהך סוגיא המבררת מייתי שלא החירו חכמים אפי׳ לספר, ולומר שגזרו שמא ידבר עמה דברי טגדים ותשק יתחומם המשכיל ע״ז אם בעבור זה יאמרו ימות ואל יספר, ניחר לפמ״ש לעיל בס״ד דעל הדבור והסיפור גרילה נהי דאורוי לא מורינן להתיר אבל הא מיהא אם מעצמו הוא עושה אין מוחין בידו וא״כ זה שאמל על הסיפור אתם היו יכולים להורות דסיפור בעלמא מותר ואם מעצמו יבוה לספר עמה גם דברי טגדים אין אנו מחרמין בזה, ובאמת מבואר אם הלכה ג׳ בדברי רבינו דהקפילה והרמיזה ושחוק וקלות הרחם אינו אלא מדרבנן יע״ש ודלא כמו שהבין הרמב״ן בהשגות מדבריו שדעתו דזה הוא לאו תורה, וא״כ לדעת רבינו אף אם מדבר דברי טגדים אינו אלא מדרבנן והאיך אמרו יחות ואל יספר, א״ו נריכין אנו לומר כמ״ש הרי״ה בפהדרין דכל שהוא מתהני מן העבירה אף שאינו עושה עבירה עלמה אפ״ה אמרי׳ בי׳ יהרג ואל יעבור, ואע״ג דזה שכנגדו הרמב״ן ז״ל חולק על יתר דברי המאור אבל בהך מלתא מודו לי׳ וא״כ אין מהך סוגיא לא לאיי׳ לרבינו ולא תיובתא להרמב״ן ול״ע על הש״ך ז״ל ולעני״ד נראה לאף כוונת הרי״ן בפ׳ אין מעמידין והכי״ו בפהדרין הביאם הש״ך בס״ק הכ״ל הוא ג״כ כדעת הרי״ה והרמב״ן ועיין בהרב ב״ח סי׳ כ׳.

סדרי טהרה סימן קצה

מיהו מה שנראה מדברי הפוסקים הנ״ל, דמה שאינו אסור אלא מדרבנן ליכא בכלל אביזרא דגילוי עריות, ואמרינן ביה יעבור ואל יהרג. וכן כתב הש״ך בהדיא סימן קנ״ז [ס״ק י]. קשה לי, הא אמרינן בסנהדרין שלהי פרק בן סורר ומורה [שם] במעשה באדם אחד שנתן עיניו באשה אחת והעלה לבו טינא, באו ושאלו להרופאים, ואמרו דאין לו תקנה עד שתבעל לו, ואמרו חכמים ימות ואל תבעל לו. תעמוד לפניו ערומה, ימות ואל תעמוד לפניו ערומה. תספר עמו מאחורי הגדר, ימות ואל תספר עמו מאחורי הגדר. ובכל הני ליכא איסור דאורייתא לכולי עלמא, אלא בחבוק ונשוק לדעת הרמב״ם בפרק כ״א מהלכות איסורי ביאה דין א׳, ואפילו הכי אמרו חכמים ימות כו׳. גם למאן דאמר התם דפנויה היתה, ודאי דליכא שום לתא דאורייתא, ועל כרחך צריך לומר דשאני התם דחולי בא מחמת עבירה, לפיכך ימות ואל יעשה העבירה, וכמו שכתב מוהר״ל בן חביב בספר תוספת יום הכיפורים [יומא פב, א ד״ה כתבו עוד התוספות ותירץ]. וכן משמע בסימן קנ״ה [סעיף ב] דאם אמר הבא לי עלין סתם, והביא לו עלין מעצי אשרה, ופסקו הפוסקים דלא כהירושלמי [עבודה זרה פ״ב הלכה ב] דסבירא ליה כיון דאיכא לאו דלא ידבק בידך [דברים יג, יח] הוי אביזרא דעבודה זרה, אלא דאפילו הכי שרי. אך הר״ן [פסחים ה, ב ד״ה בכל] והרב בהג״ה לעיל סימן קנ״ז [סעיף א] על כרחך לא סבירא להו לחלק בהכי, דא״כ מנא להו למילף מהאי עובדא דאפילו דבר שאין בו מיתה רק לאו בעלמא יהרג ואל יעבור, דלמא שאני התם דהחולי בא מחמת העבירה, אלא ודאי דלא סבירא להו לחלק בהכי. ועיין בשו״ת חות יאיר סימן קפ״ב שהרגיש גם כן בזה. אם כן אף בדבר שאין בו לאו רק הרחקה מדרבנן נמי נימא דהוי אביזרא דגילוי עריות, ויהרג ואל יעבור כהאי עובדא דהתם. אך מדברי הר״ן פרק אין מעמידין [עבודה זרה ח, ב ד״ה ואיכא] ופרק כל שעה [שם] והנמוקי יוסף בסנהדרין שם [יח, א] משמע דסבירא להו דבכל הני איכא לאו דלא תקרבו, והוא תמוה. וכן כתב בספר משנה למלך פרק ה׳ מהלכות יסודי התורה [הלכה ב] בשם הרא״ם בתשובה חלק א׳ סימן נ״ט דאפילו בחלוצה דאינה אסורה אלא מדרבנן, הרי היא בכלל גילוי עריות, ויהרג ואל יעבור, ומייתי ראיה מהאי עובדא דשלהי פרק בן סורר ומורה [סנהדרין שם] דאפילו בפנויה ובדבור בעלמא ואפילו שלא בפניו, שאין בכל אלו כי אם איסור הנאת פנויה בלבד, ואפילו הכי אמרו ימות וכו׳, משום דאביזרא דידיה הוא, עיין שם. וכן כתב הריב״ש סימן רנ״ה בהדיא:

ועוד קשה לי על הש״ך, שכתב בסימן קנ״ז [שם] דמהאי עובדא דמייתי הש״ס מוכח כדברי הרמב״ם דסבירא ליה דאף שאר קריבות לערוה אסור מן התורה כמו חבוק ונשוק, ולמה שכתבתי אין שום ראיה, שהרי אפילו דבור אסרו התם. מיהו הא דאמר התם דפנויה היתה, לא קשה מידי אהר״ן, דהא אמר התם דמשום פגם משפחה אמרו כו׳, אלא דראיה של הר״ן מהא דאמר התם למאן דאמר אשת איש שפיר, וכן נראה מן הנמוקי יוסף שם. ועיין בהגהות משנה למלך פרק י״ז מהלכות איסורי ביאה [הלכה ז], ואין דבריו ברורים אצלי, דמה שהביא ראיה מהא דאמר ליה הבא עלין סתם וכו׳, והוא דעת היש אוסרין לעיל סימן קנ״ה סעיף ב׳, כבר הסכימו הפוסקים דלא כהירושלמי זה, וכמו שכתב הש״ך שם ס״ק י״א, ע״ש. ולענין דינא, במקום סכנת נפשות יש לסמוך על הפוסקים המקילים לשמשה, וכל שכן למשמש הדפק דשרי. ועיין בספר בית שמואל באבן העזר סימן כ׳ [ס״ק א] שהשיג גם כן על הש״ך:

שו"ת פני יהושע חלק ב סימן מד

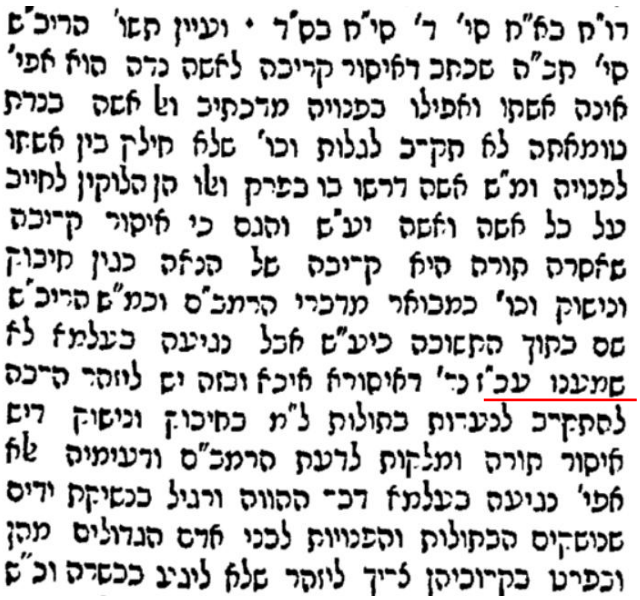
מצאתי שכתב הב"י ביו"ד ס' קצ"ה ג"כ תשובה זו וכתב ג"כ שמשמע מדבריו קצת שאם היה חולי שיש בו סכנה מותר משום פקוח נפש דאפשר דלטעמי' אזיל דס"ל דנגיעת נדה אינה אסורה אלא מדרבנן אבל להרמב"ם דנגיעת נדה אסורה מן התורה הכא אעפ"י שיש בו פקוח נפש אפשר דאסור משום דהוי אביזרא דג"ע וצ"ע עכ"ל, נתכוין הרב דבספר המצות שיסד הרמב"ם ז"ל נחלק עליו הרמב"ן ז"ל כמ"ש הב"י בא"ע ס' כ' ותמהני מאד על רבינו הב"י ז"ל איך אפשר דתשובה זו כתבה הרמב"ן ז"ל הא תשובה זו מתחלת על עסק אם מותר למשש דפק אשתו נדה, אעפ"י שיש מבינין כמותן בעור מ"מ שמא ההזמנה תדור שהוא אצלה יועיל, כיון דנגיעת נדה מדרבנן אינה אלא שבות דשבות התירו בחול' שאין בו סכנה א"כ הכא שאני דיצרו תקפו, והשיב מסתברא דאסור חדא דאפשר דכל קירבה דאורייתא כדאמרינן פרק קמא דשבת אל ההרים לא אכל וכו' ואל אשת נדה לא קרב ואת אשת רעהו לא טמא מה אשת רעהו הוא בבגדו והוא בבגדה אסור אף נדה כן ופליגא דר' פדת דאמר לא אסרה תורה אלא קורבה של ג"ע שנאמר איש אל כל שאר בשרו אלא אפילו מאן דאסור משום לך לך אמרינן נזירא אפ"ה איסור דרבנן אסור הוא דכיון שהוא חולה שאין בו סכנה לא נתיר בו אסור דרבנן עכ"ל בקצרה, הרי **שלא החליט דנגיעת נדה אסור דרבנן ואלו הרמב"ן החליט בספר המצות דאינו כ"א דרבנן,** הן אמת כי בדרך א' כתב דאפשר דאסור מן התורה לא מן לאו דלא תקרבו כ"א אסור כמו חצי שעור דאסור מן התורה אבל לקמן מסיק בהדיא שלדעת הברייתא השנויה בספרא אינה לאסור מן התורה השכיבה בקרוב בשר כששניהם גדולים אלא מדרבנן הוא שהכל מודים בו כו', ועוד כאן כתב שהוא מן התורה מהקישא דא"א ושם כתב בהדיא דאדרבה מדהביא ההיקש דא"א אם איתא דאסור מן התורה היה לו להביא מן התורה אלא ודאי הוא גזר משום חשש ואמרו דרך דרש מהקישא דיחזקאל וקושיא זו בעצמה תקשי אי אסור מן התורה מטעם דנהנה מאסור והוי כחצי שעור ושם לא הסכי' כלל וכל הדרכים שתהא מן התורה מדרשא דיחזקאל אלא מטעם חצי שעור, אלא ע"כ כבר כתב הב"י בהקדמתו שתשובת לרמב"ן הם תשובת הרשב"א ז"ל, וכאן הוא מוכח בהדיא ואין צורך להרבה דברים כ"א עדות הב"י עצמו שאומר שהרמב"ן ס"ל דהוי דרבנן ובתשובה זו מספקא לי' וכמ"ש, ובאמת לפי דבריו **מנ"ל דנגיעת נדה הוי דאורייתא** דהרמב"ם ז"ל **לא כתב כ"א חבוק ונשוק** וגם זה משמע דדוקא דרך תאוה כמ"ש בהדיא פכ"א מה' א"ב כל הבא על הערוה דרך אברים או שחבק ונשק דרך תאוה ונהנה בקרוב בשר כו' הרי שמשמע בהדיא שנגיעה לבד אינה אסורה מן התורה וכמ"ש הה"מ על חבוק ונשוק וכיוצא בזה מפעילות המעמיקים בזמה, וגם למטה באסורי דרבנן לא כתב כ"א מה שהוא להנות מדבר עבירה אבל נגיעה לחוד לא הזכיר, ולא מצינו שיהא אסור נגיעה בשום ערוה כ"א בנדה כתב פי"א מהל' הנ"ל דלא יגע בה ושם כתב בהדיא דהטעם משום גזירה שלא לבא לדבר עבירה ומפני זה לא יאכל עמה ולא בבשרה מפני הרגל עבירה הרי מוכח דאינה מן התורה, והרי עיקר ראיתו של הרמב"ם הוא מברייתא דספרא כמ"ש בספר המצות וכמ"ש הרב המגיד בשמו ושם עיקר הלמוד הוא על הנדה **ואפשר דאפילו מדרבנן אינה כ"א בנדה לא בשאר עריות** וכמ"ש כמו שאסור אכילת קערה אחת מקילין בשאר עריות וכמ"ש הרב מהרמא"י בא"ע ס' כ"א ומעשים בכל יום יוכיחו, והטעם דבנדה יש לחוש יותר להרגל עבירה משאר עריו' כיון שהוא אשתו, ואף על פי שבהבטה בה הוא בהפך שבשאר עריות אסור משא"כ בנדה אין לדמות גזירת חכמים להדדי כי שם ידעו כיון שהוא מותרת לאחר זמן לא אתי ע"י הבטה להרגל עבירה כמ"ש הרמב"ם ז"ל בהדיא דאין יצרו תוקפו מחמת זה משא"כ נגיעה דתקפו יצרו קצת וחיישינן שיפתה אותה וזהו אין לחוש כ"כ בשאר עריות שלא ימלאנו לבו כ"כ לפתות אותה משום כך כיון שאין יצרו תוקפו כ"כ ואפי' אם נאמר דגם בשאר עריות אסור הנגיעה מ"מ לא גרע מנדה דאינה **כ"א מדרבנן** וכמו שהוכחתי וא"כ אם נדה שהוא עיקר הלמוד בספרא אינה אלא מדרבנן כ"ש שאר עריות וזה ברור לע"ד בדברי הרמב"ם, וא"כ אין ראיה על אסור נגיעה דאורייתא כ"א מתחלת תשובה זו שכתב דאפשר דכל קריבה אסור דאוריית' וא"כ היא הפך דברי הב"י לגמרי והוא תמה עליו ז"ל, ועוד הרי כבר הוכחתי דאביזרא דג"ע אפילו דבר שהוא מדרבנן אסור גם לא ידעתי למה כתב הרב ז"ל דמשמע מדבריו קצת הלא לענ"ד מבואר בדבריו כמו שהעתקתי לשונו לעיל דכתב כיון שהוא חולה **שאין בו סכנה** ושם לקמן בההיא תשובה כתב ועוד שהרי יש בעיר כמותו ובמקום שיש היתר ואיסור אין מאכילין דבר האיסור אפילו בשל דבריהם דאטו מי שיש לו י"נ בתוך ביתו ויין כשר נמכר בעיר נתיר לו י"נ מפני שהוא מזומן יותר ואפילו בחולה שיש בו סכנה בכיוצא בזה אין מתירין בלא אומדנא דחולי אומדנא בעי אא"כ דבר ברור הוא שהוא מסוכן אם לא ניתן לו מיד עכ"ל **הרי מבואר דאם ברור הדבר שהוא מסוכן שרי**, ודוחק לומר דדוקא אי"נ קאי לא אנדון דידיה שנשאל עליו מטעם ג"ע שהרי אין רמז שם שיש חלוק בין נדה לשאר אסורין אדרבה כל מגמתן להשוותן שגם בשאר אסורים הוא אסור וכן (חסר איזה תיבות) בפשיטות שהוא מותר ואף על גב דבא"ע ס' כ' פסק הרב הב"י כהרמב"ם שחבוק ונישוק היא מן התורה ולא נחלק מהרמא"י עליו אפ"ה פסק כאן שהוא מותר.

[א] [שו"ע] שחבק ונשק. עב"ש מ"ש הש"כ ז"ל בסי' קצ"ה ביו"ד ובסי' קנ"ז שאין איסור מן התורה הק' בקריבות כי אם דרך חיבת ביאה. נראה פשוט שגם בשיש בזה דרך חבה הרי זה כהנישוק לבנותיו ולאחיותיו וכבש"ב ז"ל שם. ורק דרך חיבת ביאה הוא האיסור. והיינו שבדעתו אז להתקרב אליה לביאה או שבדעתו הי' כן לולי איזה מניעה שיש לפי שעה לפניו והוא מצפה אחר שעה או שתים ביום ההוא לבוא אליה. מה שאין כן כשהוא בהיסח הדע' מלבוא אליה. יהי' מאיזה טעם שיהי' אין בזה חשש איסור תורה הק' לכ"ע ומטעם זה התיר הש"כ ז"ל בסימן קפ"ד בסמוך לווסתה כל הקריבות וכל שכן אם עבר ווסתה ובדקה את עצמה ולא בדקה את עצמה בעת ווסתה ממש שמחמיר הש"כ ז"ל בזה. שעל כל זה בקריבות מתיר כיון שיש היסח הדעת ליום או יומים בהחלט מלבוא אליה. הרי זה כנישוק ידי בנותיו. ומכל מקום נראה דלגבי קריבות די כשמוחלת לו גם דלגבי עונה יש חשש כשאומרת שמוחלת לאחר שביקש ממנה כבאה"ע סי' ע"ו. כל זה לגבי מה שאמרו חז"ל ופקדת נווך כו' שנכון בנישוק וקריבות לפיוס. פשיטא דדי בזה במה שאומר לה שתמחול כי אין לך דברי רצוי ופיוס יותר מזה ועדיף משארי קריבות ונכון להחמיר על עצמו מקריבות. בסמוך ווסתה או כשלא בדקה בשעת ווסתה וכנ"ל. כן הוא על צד היותר טוב: כתבתי במק"א שיכול להיות שאסור קריבה לאשת איש ולעריות גם שלא בדרך חבת תאוה. **על כל פנים מדרבנן** ואין ראיה ממה שאמרו חז"ל מנשק לבנתיה ולאחוותיה כי אולי כמו שביחוד חילקו חז"ל בין בתו לשארי עריות מצד דנקרינהו לעיניה דלא ליתגרו בקרבתיה. ואין חשש תגבורת תאוה על ידי יחוד כן הוא באולי אודות נגיעת אברים. שכיון שלהרמב"ם ז"ל כל שהוא דרך חבת תאוה אסור מן התורה הק'. גם מי שאינו עושה מצד חבת תאוה מכל מקום הרי חשש התקלה קרוב שאולי כמעט יהי' לבו נוטה לתאוה ויותפס באיסור דאורייתא והרי גם בעומדו בפני רבים אין רואה מחשבתו היאך היא ויש חשש מים גנובים בנטיית מחשבתו המיוחדת רק בו ואין איש רואה מחשבתו וכמו שאסרו יחוד גם דאיסורי לאוין ודפנויה. מצד חשש התאוה. כן ראוי לאסור קריבה שכשתהי' מחשבתו נוטה לתאוה יהי' איסור דאורייתא ח"ו. ומעין מניעת יבום מחשש כוונה שלא לשם יבום. גם דניחא ליה לאינש למעבד מצוה. מכל מקום **יש חשש נטיה לתאוה**. מה שאין כן בבתו ודכוותה כמו שלא חששו בה ביחוד כן אין חשש בנישוק ולא שייך שום מדת חסידות לחשוש בזה. ועל פי זה הי' מקום ליישב דברי הב"י ז"ל ביו"ד סס"י קצ"ה שתמה עליהם הש"כ ז"ל ומ"ש הב"ש ז"ל ר"ס כ' אינו ישוב מספיק כל כך כי י"ל שעל ידי שהרמב"ן ז"ל חשב שמ"ש הרמב"ם ז"ל באיסור קריבה כתב בשגיאה על ידי זה סבר שכוונתו הי' גם שלא בדרך תאוה ולפי זה אין מקום ליישב ההיא לבנתיה ולאחוותיה מה שאין כן אם אנו באים לחשוש למ"ש הרמב"ם ז"ל בזה שאין זה באפשר כי אם כשנפרש כוונתו בדרך תאוה דוקא. הרי במקום סכנה למשש דפק אין צד חשש על ידי זה. ולהנ"ל יש שכוונת הב"י ז"ל שכיון שבדרך תאוה יש איסור דאוריית' להרמב"ם ז"ל יש מקום לאסור מישוש דפק גם במקום סכנה כשאינו בטוח בעצמו מנטיה לתאוה. כיון שלהרמב"ם ז"ל קריבה דרך תאוה הוא אביזרא דגלוי עריות שיהרג ולא יעבור. וגם שמשמע מהש"כ ז"ל בקנ"ז סק"י שאיסור ערוה דרבנן לא שייך בו יהרג ולא יעבור. רק יעבור ולא יהרג. מכל מקום נהי שמצד איסור דרבנן שכנ"ל אין לאסור מישוש דפק כשאין שם רופא אחר במקום סכנה. מכל מקום כשהרופא נוטה אצלו שלא יעצור כח לכבוש היצר מנטות לתאוה רגע פשיטא ששייך בו איסור גם במקום סכנה ואמרו חז"ל גבי שמחת בית השואבה שגם בשעת אנינות יש חשש יצר. ואולי גם בספק שקול גם שספק פקוח נפש דוחה ודאן של כל האיסורים ושייך כן באולי גם בג' החמורות שספיקם נדחה על כל פנים מפני ודאי פקוח נפש או אולי גם מפני ספק פקוח נפש. כיון דלגבי פקוח נפש גילתה התורה הק' להדיא שספיקו כודאו. מה שאין כן בג' החמורות גם דקיימא לן שספק דאוריית' מדאוריית' לחומרא מכל מקום קיל ספק מודאי כי לספק חזיא עוד לאיצטרופי ספק ומותר וקרבן שעל ספק משונה מקרבן שעל ודאי גם בהחמורות. ועל ידי זה מסברא ספק פקוח נפש דוחה ספק ג' החמורות גם בסגנון מש"ה כאשר יקום כו' נפש כו' שמשם נלמד שגילוי עריות כשפיכת דמים שמסברא יהרג ולא יעבור משום מאי חזית כו' והרי ודאי של פקוח נפש דידיה מסברא דוחה ספק פקוח נפש דאחרים וכן הוא בספק גלוי עריות ומכל מקום צע"ע. אך על כל זה לגבי איסור דרבנן שהוא לשמירה מנטיה למה שהוא איסור דאוריית' יש לומר שחז"ל חזקו תקנתם כודאי של תורה. וכעין מ"ש הש"כ ז"ל בכלל ספק ספיקא בשם האו"ה ז"ל גבי ספק דאוריית' כודאי

על ידי תקנת חז"ל ע"ש גבי גבינה. ולפי זה היו מיושבים דברי הב"י ז"ל היטב. שחשש לסברת הרמב"ם ז"ל לגבי דפק מה שאין כן להרמב"ן ז"ל שאין דררא דאוריית' בקרובה גם בכוונת תאוה גם שאולי גם הוא מודה שעל כל פנים מדרבנן אסור גם שלא בכוונת תאוה בזולת בתו ודכוותה מכל מקום הרי בגלוי עריות דרבנן יעבור ולא יהרג ומותר בפקוח נפש וכעת צל"ע בכל זה ואולי גם הרמב"ן ז"ל מודה שלכוונת תאוה יש איסור דאוריית' וכדמוכח בסוף פרק בן סורר ומורה. וכמ"ש הר"ן ז"ל הביאו הב"ש ז"ל שם גם כן. ומכל מקום פליג על הרמב"ם ז"ל במנין מצוה זו מצד שהרמב"ם ז"ל קבע איסור זה על פי מש"ה לא תקרבו כו' והרמב"ן ז"ל סבירא ליה שלא תקרבו לא קאי על זה כלל. ומאי שמשמע בס"פ בן סורר ומורה שיש איסור בהנ"ל מן התורה הק'. יש לומר שהוא מצד מש"ה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם. וגם הוא מודה שהיינו רק בחייבי כריתות או מיתת בית דין שזה לזנות המפורש לאיסור בחומרא יותר וגם דלגבי כהן יש זונה על ידי איסור לאוין. מכל מקום לשון פסוק הנ"ל אין לתפוס בו רק מה שגורם ממזרות ואין קידושין תופסין שעל ידי זה הוא זנות ביותר ושלא בכוונת תאוה אולי להרמב"ן ז"ל מותר גם בכל העריות. ואולי מדרבנן אסור בקצתן כנ"ל. ואולי יש מקום לומר שהרמב"ן סבירא ליה שגם בגלוי עריות מדרבנן גם כן לא שייך יעבור ולא יהרג. וניחא מה שאמרו חז"ל בס"פ בן סו"מ בשלמא כו'. ומכל מקום במישוש דפק אין לחשוש לכוונת תאוה כל שלכוונת תאוה גם כן אין איסור רק מדרבנן כי אין להחמיר בספק דרבנן על כל פנים לפקוח נפש. ואולי יש לומר שגם לסבר' שאמרו בשלמא כו' גם כן הכוונה משום מגדר מלתא הוראת שעה לבד רק שמעיקר' סבירא ליה שבפניה לא שייך כלל מגדר מלתא גם בזמן שפרוצים שם באיסור. ותירצו שגם בפניה שייך מגדר מלתא על פי תקנה להוראת שעה. להצל מפגם משפחה. או גדר פרצה כמש"א שם וכ"כ בב"ש ז"ל שם שהי' למגדר מלתא וכיון שהי' בשב ואל תעשה פשיטא שיכולים לתקן גם לעבור על מצוה דאוריית' אך כ' בספה"ק בשו"ת רבות שגם בקום ועשה יכולים להעניש מיתה למי שאין החיוב עליו בשום עונש מהתורה הק' מצד הוראת שעה למגדר וצלע"ע כעת:

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קלז

מדרבנן משמע דאסרו אף בלא חיבת ביאה, אם לא ניכר שאינו לחיבת ביאה, דכן משמע מהש"ך יו"ד סימן קצ"ה דכתב דאף להרמב"ם ליכא איסור דאורייתא אלא כשעושה כן דרך תאוה וחיבת ביאה, משמע דמדרבנן אסור, ומסיק לכן המנהג פשוט שרופאים ישראלים ממשמשים דופק של נשים אפילו הן א"א ונכריות ואפילו שאר משמושים, והוא מטעם דלא אסרו אלא כשלא ניכר שאינו לחיבת ביאה ומשמוש הרופאים ניכר שאינו לחיבת ביאה אלא לרפואה.

גדר בזה בכל יכלתי, ולא אהיה מרשה לכתוב קישורי התנאים, עד שיתנו שניהם תקיעת כף, לבל יגעו זה בזה יד ליד כל ימי חתנותם, ועיין אמר קהלת (קהלת ג, ה) עת לחבוק ועת לרחוק מחבק, ובלאי"ה נקראים דברי תנאים וברית שכורתים לאלהי נכר לעבור על מצות הי כל ימי קישור התנאים, לכן הירא וחרד את דבר הי, יפן לקול דברי, וישמע ולא יחוש שיצחקו עליו צעירים, ויאמרו זה חסיד שוטה, הטוב טוב אתה מאבותיך, וכהנה דברים, כי מוטב לו שיקרא שוטה כל ימיו, ואל יהי רשע לפני המקום וכוי עכ"ל. וכתב הרב מסגרת השלחן על דבריו, ושפתים ישק, ובאמת שפתים ישק, ואשרי אדם שומע לו ואשרי האיש שיזהיר לבניו להתרחק מהכיעור, ודומה לו קדוש יאמר לו. והרב הגדול חי"ק כמוהר"ר מנחם בכהי"ר יצחק נווארא, כתב פסק על זה הכי קרא שמו איסור קדושה הנה הוא בקונטרס פני יצחק ובס"ד העלה דאין צד זכות והצלה כלל להמקילים בדבר הזה ובפרט לסברת הרמב"ם וסיעתו דאיסור קריבה כגון חיבוק ונישוק הוא מן התורה דהכי קי"ל, ואף לסברת הרמב"ן ודעמיה אסור מדרבנן וצריך לעשות חיזוק לדבריהם יע"ש בד"ק באורך. אלה דברי הרב מסגרת השלחן בזה, וידעתי כי נמצא עוד בספרים הקדושים תוכחות מוסר בענייניים אלו, ואם אמרתי להעתיק כל דבריהם בזה, נצא מגדר מלאכתנו בקונטרס הזה, ודי בזה להעיר אזן שומעת תוכחת חיים, ועיין לקמן באות י"ד (בד"ה ובאמת), ובספר קדמון ראיתי שכתב שהתקינו והכריזו ומינו ממונים על העבירות, ולגדור דבר הארוסים שלא יכנסו בבית הארוסות עד זמן כניסתם לחופה, וכן ראוי להכריז ולתקן בכל מושבות בני ישראל (הספר הנ"ל לא ידעתי שמו ולא שם המחבר כי חסר בתחלתו קמ"ה דפים, והדברים הנ"ל הן בדף רצ"ט והוא דרוש שהכין לדרוש בק"ק איסורא ליום כ"ד תשרי שנת השל"ה ומדף ש"ג עד סופו חסר גם כן בספר הנ"ל שבידי).

שוב אשוב לדברינו הראשונים, כי האף אמנם מצות שמחת חתן וכלה גדולה היא, אך חלילה להתיר מפני זה שום איסור חמור וקל, ועיקר שמחת חתן וכלה לשמחם בשיר השירים אשר למלך שהשלום שלו, בשירות ותשבחות לאל יתברך אשר בחר בנו מכל העמים וזוהי שמחה של מצוה לבני ישראל עם קדושים, להיות גדורים, ומכל חטא ועון פרושים, ואוחזים מעשה אבותיהם, גזע ישישים, לשמור את חקי האלקים ותורותיו המשמח אלקים ואנשים.

ואלה הדברים אשר בקונטרס שדי חמד חלק הכללים מערכת הקו"ף אות ז'.

קריבה לעריות אם איסור מדאורייתא, עיין להרבנים ארעא דרבנן אות ס"ח, ויעיר אזן מערכת האל"ף אות ע"א, וברכת מועדיך לחיים בדרוש זי לשבת תשובה, ופני יהושע בחי"ב סי' מ"ד, ומה שהשיג הרב שי"ך על מרן הבי"י ביו"ד סוף סימן קצ"ה עיין להרב בית שמואל סי' כ' סק"א, ומה שכתב הרב ארעא דרבנן בכונת דברי הרדב"ז עיין בברכת מועדיך לחיים הנ"ל בדף קי"י והגיעו כפול בדף קטי"ז ע"ש, ומצאתי כתוב בקונטריסי בענין זה, שכתבתי מזמן רב בזה הלשון, קריבה לעריות דנחלקו הרמב"ם והרמב"ן בספר המצות סי' שנ"ג אם אסור מדאורייתא או מדרבנן, עיין למרן הבי"י ביו"ד סוס"י קצ"ה שכתב דלהרמב"ם דאסור מן התורה אסור לבעל שהוא רופא למשמש בדפק אשתו נדה, אע"ג דאיכא משום פקוח נפש, משום דהוי אביזרא דגילוי ערות, ועיין בדברי הרב שי"ך שם שדחה דברי מרן, והיה בהניח דגם להרמב"ם לא אסור מן התורה אלא כשעושה דרך חיבה ע"ש, ועיין בדברי הרב החסיד בארעא דרבנן אות ס"ח ולמרן חיד"א ביעיר אזן מערכת האל"ף אות ע"א, ואולם הרב בית שמואל באה"ע סי' כ' סק"א השיב על דברי הרב שי"ך וכתב דבחנם השיג על מרן הבי"י ז"ל כי בתשוי הרמב"ן מבואר, שמבין בדעת הרמב"ם, דאפילו אם אינו עושה דרך חיבה, אסור מן התורה, וחולק עליו וסובר דאסור מדרבנן יע"ש, וכל מה שנשאו ונתנו הרבנים הנז"ל היינו להתיר למשמש בדפק, דיש צורך בדבר אבל בלתי שום צורך ודאי לכולי עלמא אסור אפילו נגיעה בעלמא, ועיין להרב פתחי תשובה שם בס"ק י"ז שכתב בשם הרב מקור חיים, שראה מורים בענין משמוש דפק, להניח בגד דק על הדפק ואז מותר לבעלה הרופא למשמש בדפק על אותו בגד המפסיק ע"ש. מכל זה מוכח ודאי דאפילו נגיעה בעלמא שלא לצורך אסור, ומה מאד תמיה לי על מה שראיתי למרן החבי"ף בספר לב חיים חי"ב שכתב בסי' די בתוי"ד וז"ל: והגם כי איסור קריבה שאסרה תורה היא קריבה של הנאה כגון חיבוק ונישוק כמבואר בדברי הרמב"ם וכמ"ש הריב"ש בסי' תכ"ה, אבל נגיעה בעלמא לא שמענו, עם כל זה נראה דאיכא איסורא, ובזה יש ליזהר הרבה מלהתקרב לנערות בתולות, לא מבעיא בחבוק ונישוק, דיש איסור תורה ומלקות לדעת הרמב"ם ודעמיה, אלא אפילו נגיעה בעלמא בדבר ההווה ורגיל, בנשיקת ידים שנושקות הבתולות והפנויות לבני אדם גדולים מהן, ובפרט לקרוביהן צריך ליזהר שלא ליגע בבשרה וכל שכן אם היא אשת איש, כי אמרו במדרש סי' בשלח כל הנוגע באשה שאינה שלו מביא מיתה על עצמו עכ"ד, והוא פלא מה שכתב דנגיעה לבד לא שמענו, דהא בההיא דמישוש הדפק ליכא אלא נגיעה וכתב מרן דלהרמב"ם אסור במקום פקוח נפש, ולדעת החולקים עליו מודו מיהא, דאיכא איסורא, אלא דלצורך רפואה שרו חכימייא, אבל שלא לצורך ודאי אסור מן הדין ולא מדרכי החסידות וזהירות בעלמא, כי על כן המנהג הזה שנושקות הבתולות ידי האנשים הגדולים מהן רע ומר הוא וכ"ש שאסור לנשואות כי כבר ידוע כי מילי דעריות, דיצרו של אדם מתגבר, ונפשו מחמדתן צריך להתרחק אפילו ממה שהוא מותר, וסחור סחור אמרין לנזירא וכוי, וכל שכן שמן הדין אסור כי אפילו ראיה לחוד ראיה

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
שדי חמד - מערכת חתן וכלה וחופה : מדיני, חיים חזקיהו בן רפאל אשר אליהו (5){10} עמוד מס : 41 הודפס ע

מביאה לידי הרהור, עינא ולבא תרי סרסורי דעבירה נינהו, ובפרט ראיה ונגיעה בבשרה, אפילו נגיעה כל דהו ואפילו סומא אסור משום נגיעה, ועל ידי כמה הרחקות שעושה האדם כולי האי ואולי יוכל לנצח האויב הפנימי האורב עלינו תמיד, האל יתברך ברחמיו יסייענו לכוף יצרנו, ולעשות רצונו תמיד אמן. וראיתי למרן החביי"ף בספר ברכת מועדיך לחיים, בדרוש זי לתשובה הביא שם כל דעות הפוסקים בענין איסור קריבה לעריות אי מדאורייתא או מדרבנן ובאיזה ענין שרי לבעל הנדה למשש בדפק עיש"ב, ובדף קי"א (ד"ה גם) הביא דברי הרב שי"ך הנזי"ל והביא לו סמוכות ממאמרי רזי"ל עי"ש, והוא פלא שלא זכר שר שחולק עליו הרב בית שמואל כנזי"ל ועי"ש עוד בדף קטי"ז ע"א ואילך, ועיין להרב נודע ביהודה מי"ת חויי"ד סי' קכ"ב שכתב דפשט המנהג כדברי הרשי"ך עי"ש שהעלים עין מדברי הרב"ש הני"ל, והרב בית יהודה בשו"ת אהי"ע סוסי' ל"ג כתב דמדברי הירושלמי שהביאו התוס' בסוכה דף מי"ז ובריש פרק ג' דסוטה גבי תנופת מנחת סוטה דכהן מניח ידו תחתיה משום דאין יצר הרע מצוי לאותה שעה, מוכח דקריבה מותרת מן התורה וקשה לדעת הסוברים דאסורה מן התורה וניחא ליה על פי דברי הרב שי"ך עי"ש שגם הוא לא ראה דברי הרב בית שמואל הני"ל.

והן עתה נדפס ספר חיים ושלום חי"ב וראיתי שם בסי' ט"ז שנשאל בענין נשיקת היד שנוהגות הנשים פנויות ונשואות ומסיק שלא ליגע ביד אשה כלל כלל בין פנויה בין אשת איש, ואם אי אפשר בלאו הכי, יהיה ע"י הפסק מפה, שיכרוך ידו במפה, וצריך שתהיה מפה עבה כדי שלא ירגיש בבשר, אלו תוד"ק (מנהג זה דנשיקות יד הגדולים הוא מנהג קדום עיין רמב"ן פי' ויצא ע"פ כי דרך נשים לי שאמרה רחל היה לי לקום לנשק ידיו אבל דרך נשים לי ולא אוכל להתקרב אליך).

ומה שכתב שעל צד ההכרח עכ"פ יהיה ע"י הפסק מפה, הנה הרב תורת חיים במסי' ע"ז לדף י"ז (בד"ה אבי ידייהו) כתב מדלא נקט שי"ם אידייהו ואחדייהו משמע דלא הוה מנשק לחו על היד ועל החזה גופייהו אלא על בית היד ובתי החזה, דהיינו על המלבוש שמכניסין בו היד והחזה, והיינו דנקט עולא קריבה בעלמא אסור דאפילו בכהי"ג דעביד הרחקה קצת אסור, והא דמייתי ראיה מהא דאמרי אינשי, אמריי לך לך לנזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב, לאו דאמרי ליה שלא יקרב אל תוך הכרם וילך סחור סחור סביבו מבחוץ, דא"כ לכרמא לא תקרב לא אי"ש, דהלי"ל לתוך כרמא לא תלך אי"נ בכרמא לא תלך, ועוד דא"כ לך לך סחור סחור תרתי למה לי אלא משום דכל היכא דכתיב סביב מתרגמינן סחור סחור לפי שהוא מן התיבות הכפולות כמו ירקרק אדמדם ואמרינן ליה לנזיר שילך לו מן הכרם וירחיק עצמו ממנו בתכלית הריחוק דאפילו סחור סחור לכרמא דהיינו סביב הכרם לא יקרב דאפי קריבה בעלמא אסור.

ונראה דאסור ללכת במחול עם הכלה בשבעת ימי המשתה, אפי' אינו אוחז בידה ממש אלא בהפסק מטפחת, כדרך שנוהגין מקצת תלמידי חכמים שבדור הזה, אפילו הכי לאו שפיר עבדי, כדמשמע הכי דשום קריבה בעלמא אסור, ואין לחלק בין כלה לאחרת, דליכא האידנא מאן דמצי למימר דדמיא עליה ככשורה, ולא אמרו חכמים אלא כיצד מרקדין לפני הכלה ולא עם הכלה, וכהי"ג פסק שי"ם בפי"ב דכתובות דאסור להסתכל בפני כלה כל שבעה כמו שאסור להסתכל באשה אחרת, ואותן בני בליעל ההולכים במחול עם נשים דעלמא עליהן אומר הכתוב (משלי יא, כא. פז, ה) יד ליד לא ינקה רע מעונשה של גהינם וראוי לגעור בהן, וכל מי שיש בידו למחות וכוי עכ"ל. העתקתי כל דברי קדשו לפי שהספר היקר הזה אינו מצוי ביד כל אדם (ונם בבית מדרשי מזמן קריב השנתיו) ולהבות דבי"ק אמרות טהורות יורדות חדרי בטן ונכנסים ללב המטה אזן לשמוע דברי חכמים ואין מזה סתירה למי"ש מרן החביי"ף דיש לחלק כמובן.

ואני ההדיוט שמעתי שמרן החביי"ף היה לובש בתי ידים בכל זמן גם קיץ גם חורף מחמת נשיקת היד הנהוג מאד בינינו, בערי תוגרמה, בלכת מצוה לקבל פני אביו או רבו או חכם גדול והוא בכלל כבוד אב ואם ורבו וכמי"ש מרן חידי"א בספר מורה באצבע אות קמ"ב כשישק ידי אוי"א אחר ערבית באור שבת יכוין לקיים מצות כיבוד אוי"א ומנהג פשוט במקומותיהו בערי תוגרמה, שאחר תפלת ערבית בליל שבת כל העם קטנים וגדולים נושקים ידי חכם הקהל החוא, וכל הבנים ובנות כמו כן ידי אוי"א, אחר קידוש, ועם שהאשכנזים שבמקומות אלו הייו, לא נהגו בכיבודים אלו, ומהם למדו גם הספרדים הקרימצאקים שבמקומות אלו הייו, ותמנע היתה, כי מנע מהם כבוד זה, לא בחול ולא בשבת ויוי"ט, וחושבים ליותרת הכבוד, ואם ריק הוא (ואין ברצוני להנהינם ולהדריכם בזה וכיוצא לזה) מי"מ ממי"ש הרב יעבי"ץ בספר עמודי שמים דף דשי"ם ע"א, ובשו"ת שאלת יעבי"ץ חי"ב סי' קכי"ח שהביא הרב יפה ללב נרי"ו ברסי' ער"א, מתבאר דגם אצל האשכנזים יש מקומות שמתנהגים בכיבודים אלו לנשק ידי האבות והרבנים (אף שמלשון הרב באהי"ט סי' רמ"ב סק"ב, בשם רב האר"י, משמע דוקא ידי אמו, בדברי הרב יעבי"ץ מבואר כמו שכתבתי, וגם לשון מרן חידי"א בספר מורה באצבע אות קמ"ב הוא כולל בנישוק ידי אוי"א אחר ערבית באור שבת וכוין לקיים מצות כבוד אוי"א, וכתב הרב יפה ללב דההי"ד כשישק ידי הרב יכוין לקיים מצות כבוד הרב) גם הרב פתח הדביר בסי' רמ"ב אות די הביא דברי הרב יעבי"ץ והביאו שם בפתח הדביר ויפה ללב מחלוקת, אם צריך המברך להניח על ראש הנושק שתי ידיו או רק ידו אחת ולגודל חסידותו של מרן החביי"ף היה חושש שמא הנושק יד לא נטל ידיו וידיו טמאות, וגם מפני הנשים והבתולות הנושקות ידיו (וכמדומה לי שכן ראיתי בעיני בהיותי באזמיר,

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
שדי חמד - מערכת חתן וכלה וחופה : מדיני, חיים חזקיהו בן רפאל אשר אליהו (5){10} עמוד מס : 42 הודפס ע

דִּסְבִירָא לְהוּ אִם הֵבִיאָה קֹדֶם לָכֵן, לֵית לָן בָּהּ. וְעַיִן בְּבֵית יוֹסֵף אוֹרַח חַיִּים, עַיֵּן שָׁם. וּבַת בְּנוֹ וּבַת בִּתּוֹ נַמִּי דִּינָא הָכִי כְּדִין בִּתּוֹ הַנִּזְכֶּרֶת.

כ. וְכֵן הָאִשָּׁה מֻתֶּרֶת לִישֵׁן עִם בְּנָהּ הַקָּטָן, עַד שֶׁיַּגִּיעַ לַשִּׁעוּר הַנִּזְכָּר לְעֵיל. וְאִם הַבַּת בּוֹשָׁה לַעֲמֹד בִּפְנֵי אָבִיהָ עֲרֻמָּה, וְכֵן אִם הָאֵם בּוֹשָׁה לַעֲמֹד עֲרֻמָּה בִּפְנֵי בְּנָהּ, אֲסוּרִין לִישֵׁן בְּקֵרוּב בָּשָׂר בְּיַחַד. וְכֵן אִם נִתְקַדְּשָׁה הַבַּת לְאַחַר בְּקַטְנוּתָהּ, אַף קֹדֶם זְמַן הַנִּזְכָּר נַמִּי אָסוּר, וְכַנִּזְכָּר בַּגְּמָרָא.

כא. כְּשֵׁם שֶׁאָסוּר לִישֵׁן עִמָּהֶם בְּקֵרוּב בָּשָׂר, כֵּן אָסוּר לְהַשְׁכִּיבָם בְּחֵיקוֹ, אוֹ לְהַנִּיחַ רֹאשׁוֹ בְּחֵיקָן שֶׁתַּעֲיֵן רֹאשׁוֹ. אֲבָל לְעַיֵּן רֹאשׁוֹ בְּלֹא הַנָּחָה בְּחֵיקָהּ, מֻתָּר בְּבִתּוֹ וּבַת בִּתּוֹ וּבַת בְּנוֹ.

וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים זַ"ל: הָא דְּאָסוּר בְּבִתּוֹ וּבַת בִּתּוֹ בְּהַגְּדָלָן, הַיְנוּ לִישֵׁן בְּקֵרוּב בָּשָׂר, אֲבָל חִבּוּק וְנִשּׁוּק מֻתָּר. וְזֶה אֵינוֹ אֶלָּא מִדִּינָא, אֲבָל בַּעַל נֶפֶשׁ יַרְחִיק עַצְמוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְיִגְדֹּר אֶת עַצְמוֹ מֵהָעֲרָיוֹת וּמֵאֲבִיזָרֵיהוּ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. שָׁם.

כב. חָכָם וְזָקֵן שֶׁהַנָּשִׁים נוֹשְׁקִין יָדָיו, אֵין צָרִיךְ לְסָרֵב לִדְחוֹתָם, לְהָשִׁיב פְּנֵיהֶם רֵיקָם: חַדָּא, כִּי זוֹ הַנְּשִׁיקָה שֶׁהִיא עַל גַּב הַיָּד אֵין זוֹ דֶּרֶךְ חִבָּה, דְּלָא חֲזֵי חִבָּה אֶלָּא בִּנְשִׁיקָה עַל הַפָּנִים אוֹ עַל הַמֵּצַח אוֹ עַל הַדַּדִּים וְכַיּוֹצֵא הַמְכֻסִּים שֶׁבַּגּוּף. וְעוֹד, אֵלּוּ הַבָּאִים לְנַשֵּׁק עַל גַּב הַיָּד שֶׁל הֶחָכָם, מוּכְחָא מִלְּתָא לְכֻלֵּי עָלְמָא שֶׁעוֹשִׂין כֵּן לִכְבוֹדָהּ שֶׁל תּוֹרָה, וְכַוָּנָתָם לְמִצְוָה, כְּמוֹ נְשִׁיקָה שֶׁנּוֹשְׁקִין לְסֵפֶר תּוֹרָה, וְכֵיוָן דְּמִתְכַּוְּונִים לְשֵׁם שָׁמַיִם, לֵית לָן בָּהּ, וְאֵין בָּזֶה חֲשָׁשׁ, הֵן מִצַּד הֶחָכָם הֵן מִצַּד הָאִשָּׁה. וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה אִיתָא בִּגְמָרָא דְּקִדּוּשִׁין (דף פא:): רַב אַחָא בַּר אַבָּא אִקְלַע לְבֵי רַב חִסְדָּא חֲתָנֵיהּ, שַׁקְלָהּ לְבַת בְּרַתֵּיהּ אוֹתְבָהּ בִּכְנָפֵיהּ, וְהָיְתָה קְטַנָּה וּמְקֻדֶּשֶׁת, וְאָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַב אַחָא: אֵין אֲדוֹנִי יוֹדֵעַ שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת? וְהֵשִׁיב לוֹ: אֲנָא סְבִירָא לִי כִּשְׁמוּאֵל דְּאָמַר: הַכֹּל לְשֵׁם שָׁמַיִם. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י זַ"ל: דְּאֵין דַּעְתִּי אַחֲרִיָּה לְחִבַּת

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
בן איש חי המשולב עם עוד יוסף חי - ב יוסף חיים בן אליהו עמוד מס : 251 הודפס ע"י אוצר החכמה

אִישׁוּת, אֶלָּא לְחִבַּת קֶרֶבָה, וְלַעֲשׂוֹת קוֹרַת רוּחַ לְאִמָּהּ כְּשֶׁאֲנִי מְחַבֵּב אֶת בִּתָּהּ, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכֵיוָן דְּתָלָה הַטַּעַם בִּשְׁבִיל הַכַּוָּנָה שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן לְחִבַּת קֶרֶבָה, וְלֹא תָּלָה הַטַּעַם בִּשְׁבִיל שֶׁהִיא בַּת בִּתּוֹ דַּהֲשִׁיבָא כְּמוֹ בִּתּוֹ מַמָּשׁ, שְׁמַע מִינָּהּ דְּסִבִירָא לֵיהּ, כְּהַאי גַּוְנָא, אֲפִלּוּ בְּשְׁאָר נָשִׁים לֵית לָן בָּהּ. וְלָכֵן כָּתַב מוֹרָ"ם זַ"ל בְּהַגָּהָ"ה בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ (סי' כא סעיף ה'), דְּיֵשׁ אוֹמְרִים: כָּל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה דֶּרֶךְ חִבָּה, רַק כַּוָּנָתוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם – מֻתָּר, וּלְכָךְ נָהֲגוּ לְהָקֵל בִּדְבָרִים אֵלּוּ, עַיֵּן שָׁם.

וּמַה שֶּׁכָּתַב הַגָּאוֹן תּוֹרַת חַיִּים בְּשִׁטָּתוֹ לְמַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה עַל דַּף יז. גַּבֵּי עוּלָּא, דְּלֹא הָיָה מְנַשֵּׁק עַל הַיָּד וְעַל הֶחָזֶה גּוּפֵיהּ, אֶלָּא עַל הַמַּלְבּוּשׁ שֶׁמַּכְנִיסִים בּוֹ אֶת הַיָּד וְהֶחָזֶה, שֶׁהָיָה נוֹשֵׁק לְמַעְלָה מִן הַבְּגָדִים, לֹא הֻצְרַךְ לְפָרֵשׁ כֵּן אֶלָּא מִשּׁוּם הֶחָזֶה, דְּלֹא הָיָה נוֹשֵׁק עַל הַבָּשָׂר שֶׁל הַדַּדִּים מַמָּשׁ, אֲבָל עַל גַּב הַיָּד וַדַּאי לָא בָּעֵינָן בֶּגֶד מַפְסִיק.

וּכְבָר בְּ"הַמְאַסֵּף" שָׁנָה שְׁנִיָּה גְּלָיוֹן ח' (סִימָן כו) כָּתַבְתִּי הַטַּעַם דְּאָמַר שְׁמוּאֵל (קידושין ע.): אֵין מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּאִשָּׁה, לְדָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר הוּא מִשּׁוּם הִרְהוּר, וּלְרַשְׁ"י וְהָרַ"ן הוּא מִשּׁוּם דְּגָזְרוּ חַזַ"ל בָּזֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יַלְמְדֶנָּה לִהְיוֹת רְגִילָה בֵּין הָאֲנָשִׁים, דְּמִבֹּאָר בַּפּוֹסְקִים דְּאִיכָּא פְּלוּגְתָּא בָּזֶה בֵּין רַשְׁ"י וְהָרַ"ן וּבֵין הָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר. וְכָתַבְתִּי עוֹד שָׁם בְּעִנְיַן בַּר קַפָּרָא, לְפִי טַעֲמוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר זַ"ל, נִרְאָה טַעְמוֹ שֶׁל בַּר קַפָּרָא הוּא מִשּׁוּם דְּכָל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה דֶּרֶךְ חִבָּה, רַק כַּוָּנָתוֹ לְצֹרֶךְ דָּבָר אַחֵר, לֵית לָן בָּהּ. הִנֵּה נִמְצָא אִיתָּא הוֹכָחָה רַבָּה מִפְּרַשַׁת בַּר קַפָּרָא לְסִבָּרַת יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁכָּתַב מוֹרָ"ם זַ"ל בַּהַגָּהָ"ה בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ (סעיף ה'), דְּיֵשׁ אוֹמְרִים כָּל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה דֶּרֶךְ חִבָּה, רַק כַּוָּנָתוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם מֻתָּר, וּלְכָךְ נָהֲגוּ לְהָקֵל בִּדְבָרִים אֵלּוּ, עַד כָּאן. וְכֵן יֵשׁ לוֹמַר בִּנְדוֹן דִּידָן, בִּנְשִׁיקָה עַל גַּב הַיָּד שֶׁל הֶחָכָם הַזָּקֵן.

וּבְסִפְרִי הַקָּטָן מִקַּבְּצְאֵל כָּתַבְתִּי בְּמִנְהַג אַנְשֵׁי אֵרוֹפָּא, כְּשֶׁיָּבֹא אוֹרֵחַ לְבֵית חֲבֵרוֹ וַאֲהוּבוֹ, יֶאֱחֹז הָאוֹרֵחַ בְּכַף בַּעַל הַבַּיִת אוֹ הָאִשָּׁה בַּעֲלַת

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
בן איש חי המשולב עם עוד יוסף חי - ב יוסף חיים בן אליהו עמוד מס : 252 הודפס ע"י אוצר החכמה

הַבַּיִת, וְכֵן לְהֵפֶךְ, וְיִתְאַחֲזוּ בְּכַפָּם זֶה בָּזֶה אֲחִיזָה חֲזָקָה, וְזֶה הוּא אוֹת חִבַּת הַשָּׁלוֹם, דְּוַדַּאי יֵרֵא שָׁמַיִם צָרִיךְ שֶׁיְּזָהֵר לְבִלְתִּי יַעֲשֶׂה וְאֵת, כֵּיוָן דְּהוּא אֲחִיזָה וּנְגִיעָה יָד בְּיָד כְּדֶרֶךְ חִבָּה, דִּלְכָךְ תִּהְיֶה אֲחִיזָתָם בְּכַפָּם בְּחֹזֶק, לְהוֹרוֹת בָּזֶה חִבָּה יְתֵרָה.

וְהִנֵּה בְּסֵפֶר הַחֲסִידִים (סִימָן תתרי"ז) אִיתָא: לֹא יִתְקַע יְהוּדִי בְּכַף הַנָּכְרִית, וְלֹא הַנָּכְרִית בְּכַף אִישׁ יְהוּדִי, וְלֹא יְהוּדִית בְּכַף הַנָּכְרִי, וְלֹא נָכְרִי בְּכַף יְהוּדִית, אַף עַל פִּי שֶׁהַיָּד מְעֻטָּפֶת בְּבֶגֶד, סְיָג לְגִלּוּי עֲרָיוֹת, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּבְוַדַּאי הֶחָסִיד זַצַ"ל מְדַבֵּר עַל הַשָּׁלוֹם שֶׁעוֹשִׂין בַּאֲחִיזַת כַּפַּיִם שֶׁדִּבַּרְנוּ בּוֹ, שֶׁהָיָה נוֹהֵג בִּזְמַנּוֹ בְּעֲרֵי אֵרוֹפָּא. וְהָא דְּנָקִיט "יְהוּדִי בְּכַף הַנָּכְרִית, וְנָכְרִי בְּכַף יְהוּדִית", לִרְבוּתָא, דְּלָא תֵּימָא כֵּיוָן דְּזֶה הוּא מִנְהַג וְנִמּוּס הַנָּכְרִים בְּאוֹתָם הַמְּקוֹמוֹת, אִם יִהְיֶה הַיְּהוּדִי נִמְנַע מִלַּעֲשׂוֹת כְּמִנְהָגָם יִתְלוֹצְצוּ בּוֹ, וּלְהָכִי מַתִּירִין לוֹ לַעֲשׂוֹת עִמָּהֶם כַּמִּנְהָג הַזֶּה, כַּאֲשֶׁר הִתִּירוּ לִלְבֹּשׁ מִנְעָל בְּיוֹם הַצּוֹם, כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ בִּרְחוֹבוֹת הַגּוֹיִם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַלְעִיגוּ הַנָּכְרִים וְיִתְלוֹצְצוּ. לְכָךְ בָּא הֶחָסִיד זַצַ"ל לְהַזְהִיר בָּזֶה גַּם בִּיהוּדִי עִם הַנָּכְרִית, אֲבָל יְהוּדִי עִם יְהוּדִית פְּשִׁיטָא דְּאָסוּר. וְאִם יַעֲזֹר ה' יִתְבָּרַךְ, נְדַבֵּר עוֹד בָּזֶה וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה, וְאֵין כָּאן מָקוֹם לְהַאֲרִיךְ. וְאֵל שַׁדַּי יַעְזְרֵנוּ עַל–דְּבַר כְּבוֹד–שְׁמוֹ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

עוֹד מָצִינוּ בְּמִדְרָשׁ רַבָּה פָּרָשַׁת **וַיֵּצֵא** (פרשה ע' אות ו') בְּפָסוּק (בראשית כט, יא): "וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל" – כָּל נְשִׁיקָה לְתִפְלוּת, בַּר מִן תִּלַּת: נְשִׁיקָה שֶׁל גְּדֻלָּה, נְשִׁיקָה שֶׁל פְּרָקִים, נְשִׁיקָה שֶׁל פְּרִישׁוּת. רַבִּי תַּנְחוּמָא אָמַר: אַף נְשִׁיקָה שֶׁל קְרֵבוּת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל", שֶׁהָיְתָה קְרוֹבָתוֹ, עַד כָּאן. וְכֵיוָן דִּנְשִׁיקָה אֲסוּרָה מִשּׁוּם דְּמָבִיאָה לִידֵי הִרְהוּר, אֵיךְ הֻתְּרָה בִּקְרִיבוּת כְּהַאי, שֶׁהִיא אֵינָהּ בִּתּוֹ אוֹ אֲחוֹתוֹ שֶׁאֲסוּרָה לוֹ, אֶלָּא הִיא בַּת אֲחִי אִמּוֹ דְּמֻתֶּרֶת לוֹ לִשָּׂאֶנָּה וְאֵיךְ יִשָּׁקֶנָּה? אֶלָּא וַדַּאי כֵּיוָן דְּאִיכָּא טַעֲמָא לְמִתְלֵי דְּמִשּׁוּם חִבַּת קְרִיבוּת הוּא דְּעָבִיד, לֵיכָּא כָּאן חֲשָׁשׁ שֶׁל הִרְהוּר, כֵּיוָן דְּצָרֵךְ אִיכָּא בְּזֶה הַנְּשִׁיקָה לְפִי נִמּוּס הָעוֹלָם וְדֶרֶךְ

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
בן איש חי המשולב עם עוד יוסף חי - ב יוסף חיים בן אליהו עמוד מס : 253 הודפס ע"י אוצר החכמה

אֶרֶץ, לֹא יַעֲלֶה בְּלֵב שְׁנֵיהֶם הִרְהוּר. וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה אָמְרוּ בְּרוֹפֵא שֶׁמְּרַפֵּא אֵשֶׁת אִישׁ וְנוֹגַעַת יָדוֹ בִּמְקוֹמוֹת הַמְכֻסִּים, כֵּיוָן דְּבַעֲבוּר מְלַאכְתּוֹ הוּא נוֹגֵעַ וְעוֹסֵק שָׁם, לֹא יַעֲלֶה בְּלִבּוֹ הִרְהוּר רָע.

כג. עוֹד אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (יבמות נד.): מִדִּכְתִיב גַּבֵּי בּוֹעֵל נִדָּה (ויקרא כ, יח): אחי"ת 1234567

"אֶת– מְקֹרָהּ הֶעֱרָה", וְחַיָּב עָלֶיהָ כְּמוֹ עַל בִּיאָה גְּמוּרָה, שְׁמַע מִינָּהּ דְּהַעֲרָאָה קְרוּיָה בִּיאָה. וּכְבָר אָמְרוּ שֶׁהִקְשׁוּ כָּל הָעֲרָיוֹת לַהֲדָדֵי, מִדִּכְתִיב (שם יח, כט): "כִּי כָּל–אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה, וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת", הֲרֵי לָמַדְנוּ כָּל הָעֲרָיוֹת מִנִּדָּה, שֶׁעַל כֻּלָּן חַיָּבִין הָעֹנֶשׁ שֶׁלָּהֶם אַפִלּוּ לֹא עָשָׂה בָּהֶם בִּיאָה גְּמוּרָה אֶלָּא הַעֲרָאָה, חַיָּבִין עֲלֵיהֶם.

וּמַה הִיא הַעֲרָאָה? מִשֶּׁהִכְנִיס הָעֲטָרָה מֵהַגִּיד, אַף עַל פִּי שֶׁפֵּרֵשׁ מִיָּד וְלֹא גָּמַר בִּיאָתוֹ וְלֹא הוֹצִיא זֶרַע, חַיָּב. וּמִמֵּילָא שְׁמַע מִנָּהּ שֶׁאִם אֵשֶׁת אִישׁ הִיא, נֶאֱסְרָה עַל בַּעֲלָהּ, חוּץ מִשִּׁפְחָה חֲרוּפָה, שֶׁאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ אֶלָּא בִּגְמַר בִּיאָה, דִּכְתִיב בָּהּ (ויקרא יט, כ): "שִׁכְבַת–זֶרַע" (טור סי' כ'). אֲבָל מִי שֶׁבָּעַל בִּלֹא קִשּׁוּי אֶלָּא בְּאֵיבָר מֵת, שֶׁהִכְנִיסוֹ בְּיָדוֹ, אֵינָהּ נִקְרֵאת בִּיאָה, וְאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ. וְגַם בְּאֵשֶׁת אִישׁ לֹא נֶאֱסְרָה עַל בַּעֲלָהּ מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וּמַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדוּת. אֲבָל הַבָּא עַל אַחַת מֵהָעֲרָיוֹת דֶּרֶךְ אֵבָרִים, אוֹ שֶׁחִבֵּק אוֹ שֶׁנִּשֵּׁק וְנֶהֱנָה בְּקֵרוּב בָּשָׂר, הֲרֵי זֶה לוֹקֶה מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח, ו): "לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה", כְּלוֹמַר, קֵרוּב דְּבָרִים הַמְּבִיאִים לִידֵי גִּלּוּי עֶרְוָה, וְכַנִּזְכָּר כָּל זֶה בַּלְּבוּשׁ (סִימָן כ' סָעִיף א').

כד. כְּתִיב (ויקרא יח, ג): "כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ–מִצְרַיִם אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם–בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ", שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי נָשִׁים מִתְחַבְּרוֹת זוֹ בָּזוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁדָּבָר זֶה אָסוּר הוּא, אֵין לוֹקִין עָלָיו, כֵּיוָן שֶׁהוּא לָאו שֶׁבִּכְלָלוֹת, כְּלוֹמַר עֲבֵרָה שֶׁאֵינָהּ מִפֹּרֶשֶׁת אֶלָּא רַק הִיא בִּכְלַל כָּל הַפְּסוּלִין וְהָאִסּוּרִים, וְאֵין לוֹקִין עָלֶיהָ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בִּגְמָרָא דִּפְסָחִים (דף כד.), דְּאֵין לוֹקִין עַל לָאו שֶׁבִּכְלָלוֹת, וְאֵין הָאִשָּׁה נֶאֱסֶרֶת

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
בן איש חי המשולב עם עוד יוסף חי - ב יוסף חיים בן אליהו עמוד מס : 254 הודפס ע"י אוצר החכמה